

PRIMORSKI DNEVNIK
je začel izhajati v Trstu
13. maja 1945, njegov
predhodnik PARTIZANSKI
DNEVNIK pa 26. novem-
bra 1943 v vasi Zakriž nad
Cerknim, razmnožen na
ciklostili. Od 5. do 17. se-
ptembra 1944 se je tiskal
v tiskarni »Doberdob«
v Govcu pri Gorenji Trebu-
ši, od 18. septembra 1944
do 1. maja 1945 v tiskarni
»Slovenija«
pod Vojškim
pri Idriji, do 8. maja 1945
pa v osvobojenem Trstu,
kjer je izšla zadnja števil-
ka. Bil je edini tiskani par-
tizanski DNEVNIK v za-
sužnjeni Evropi.

primorski dnevnik

TRST
Ul. Montecchi 6 - PP 559
Tel. (040) 7796-600
Tlx 460894 PD I
GORICA
Drevored 24 maggio 1
Tel. (0481) 83382 - 85723
CEDAD
Stretta De Rubeis 20
Tel. (0432) 731190

Poština plačana v gotovini
Abb. postale 1 gruppo

Cena 900 lir - Leto XLIV. št. 111 (13.049)

Trst, četrtek, 19. maja 1988

Galloni je ponudil sindikalnim organizacijam 5.000 milijard lir Šolniki negativno ocenili ponudbo vlade za rešitev spora o pogodbi

*Šolniki naj bi poprečno dobili 350.000 lir poviška - Položaj ostaja
slej ko prej nejasen in brez izhoda - V ponedeljek se bodo pogajalci spet sestali*

DUŠAN KALC

RIM — Vlada je včeraj končno razkrila svoje karte in zaupala sindikatu, kako globoko je pripravljena seči v žep, da bi pošteno popravila nevzdržno položaj šolskih plač. Če je kdo pričakoval prijetna presenečenja, je ostal še enkrat razočaran. Ponudba vlade je pač tista, ki je bila znana že po predsinočnem srečanju ministrov za šolstvo in javne službe z ministrskim predsednikom De Mito in zakladnim ministrom Amatom, čeprav so uradno število skrivali do zadnjega. Za obnovitev delovne pogodbe šolnikov, ki že poldrugo leto draži živce ne samo vladi in sindikatom, temveč predvsem šolnikom in z njimi milijonom solarjev in dijakov ter njihovim staršem, naj bi vlada postregla pet tisoč milijard lir. To je sicer za osemsto milijonov lir več, kot je bila pripravljena prispevati na začetku zadnje faze pogajanj za obnovitev delovne pogodbe, a znatno manj od tega, kar je zahteval sindikat, ki je zahteval 7.500 milijard lir.

Vlada v bistvu predlaga poviške plač šolnikom za povprečno 500 tisoč lir, kar bi dejansko pomenilo, da bi šolnik v povprečju prinesel domov na koncu meseca okrog 260 tisoč lir čistega poviška. Če pri tem upoštevamo razlike med vodilnim, upravnim, učnim, tehničnim in pomožnim osebjem, se srednja vrednost bruto poviška zniža na 335 tisoč lir mesečno. Ti poviški naj bi veljali od 1. julija letos do 31. decembra 1990, to je za dve leti in pol. Ministra

Galloni in Cirino Pomicino sta tudi predlagala višje poviške za »celodnevno«
zaposlene šolnike.

Kakšna pa je bila prva reakcija sindikatov? V glavnem je prevladovalo mnenje, da je ponudba vladnih predstavnikov precej daleč od poštenega izhodišča za stvarno, tvorno in plodno pogajanje. Zvezni sindikat, ki je predsinočnim izrekel ultimatum vladi, češ da bo prekinil pogajanja in sprožil splošno mobilizacijo, če ne bo vlada pokazala dobre volje, je po včerajšnjem sestanku v Palači Vidoni sicer krepko zavihal nos, a podaljšal svoj ultimatum do prihodnjega ponedeljka, ko bodo pogajalci dveh strani spet sedli za mizo.

»Zelo možno je, da bo potrebna splošna mobilizacija vseh šolskih dejavnikov, če se v ponedeljek zadeva ne bo razčistila in če vlada ne bo pokazala večje pripravljenosti, da pride naproti sindikalnim zahtevam,«
je po sestanku v Palači Vidoni izjavil glavni tajnik šolskega sindikata CGIL Gianfranco Benzi. Tudi za predstavnika CISL Lio Ghisani in Sergia D'Antonija včerajšnje srečanje z ministroma ni ustvarilo pogojev za uspešno nadaljevanje pogajanj. Zato se mora vlada potruditi, da najde dodatna finančna sredstva za občutnejše povišanje šolskih plač, sicer bo razširitev stavkovnega gibanja neizbežna. Ostre sodbe na račun vlade so letele tudi s strani sindikalne organizacije UIL. Njen tajnik Pagliuca je mnenja, da ima ponudba vlade samo ta namen, da še drži pri življenju neka pogajanja, katerim ni videtip-ravega konca. Namesto da bi vlada odgovorila na naše zahteve, ponuja svojo platformo in trmasto vztraja pri tem,

NADALJEVANJE NA 2. STRANI

Papež Wojtyła zaključil pot po Južni Ameriki

ASUNCION — Papežovo potovanje po Južni Ameriki se je zaključilo včeraj zjutraj z obiskom v Incarnacionu na skrajnem jugu Paragvaja, nato pa je popoldne v Asuncionu množica mladih s petjem proslavila 68. rojstni dan papeža Janeza Pavla II. Pozno zvečer je papež odpotoval v Rim, kjer ga pričakujejo danes.

Prav zadnja papeževa pastirska postaja v Paragvaju je bila tudi najtežja. Obisk je potekal v znamenju velike napetosti, ki vlada v tej državi med Cerkvijo in režimom diktatorja Stroessnerja že dolga leta. Diktator Stroessner je tik pred obiskom tudi prepovedal papežovo srečanje s paragvajsko opozicijo, vendar je kasneje pod velikim pritiskom domače Cerkve to odločitev preklkal.

Prav to srečanje s predstavniki vseh političnih sil v Paragvaju pa je predstavljalo tudi osrednji dogodek papeževega obiska v Paragvaju. Nekaj tisoč predstavnikov vseh paragvajskih opozicijskih sil, od najbolj radikalnih do najbolj blagih, je papeža pozdravilo v športni palači v Asuncionu. Toda v nabito polni dvorani je ostalo 33 sedežev nezasedenih. Na teh bi morali sedeti predstavniki Stroessnerjevega režima, ki je tako še enkrat dokazal, da ni pripravljen na dialog s predstavniki drugih političnih sil, za kar si paragvajska Cerkve prizadeva že dve leti. Srečanje samo pa je izzzvenelo kot enoten protest proti diktaturi, pod katero ta južnoameriška država ječi že dolgih 34 let.

Kriza v Gradežu

GRADEŽ — Korak bliže komisarski upravi in novim volitvam v Gradežu. Sinočnja seja občinskega sveta namreč ni prinesla razjasnitve. Po več kakor tri ure trajajoči vroči in polemični razpravi je občinski svet sprejel odstop štirih odbornikov (trije pripadajo demokristjanski stranki, eden socialdemokratom), medtem ko župan Fabio Zanetti in dva druga predstavnika skupine Giustizia e libertà ne nameravajo odstopiti vse dokler ne bo predložen proračun in ne bo prišlo do glasovanja o tem dokumentu.

Dvanajst od dvajsetih svetovalcev je pred približno enim mesecem podpisalo dokument z zahtevami naj župan in odbor odstopita. O tem dokumentu, ki ga je skupina Giustizia e libertà označila kot grobo izsiljevanje, so razpravljali na včerajšnji seji, kakor tudi o ostayki, ki so jo dali odborniki iz vrst KD in PSDI.

Za dokument z zahtevo po odstopu župana je glasovalo deset svetovalcev, pet proti, dva sta se vzdržala.

Sejo so nekaj pred 19.30 prekinili zaradi nesklepčnosti. Večina svetovalcev je po glasovanju namreč zapustila dvorano.

Zveza slovenskih organizacij zakon o šolstvu še zavrača

V komisiji dunajskega parlamenta dosegli sporazum o dvojezičnem šolstvu na Koroškem Enotnost edina perspektiva

DUNAJ — V odboru za šolstvo avstrijskega parlamenta so predsinočnim dosegli kompromisni sporazum v zvezi s predlogom zakona o dvojezičnem šolstvu na Koroškem. Soglasje so dosegli v okviru vseh štirih parlamentarnih skupin, se pravi tudi zeleno-alternativne stranke, ki jo zastopa Karel Smolle. Predstavniki treh strank ocenjujejo ta sporazum kot senzacijo ali zgodovinski kompromis okoli spornega vprašanja sprememb dvojezičnega šolstva na Koroškem, ker menijo, da je to vprašanje zdaj rešeno. Slovenski poslanec Smolle pa je izjavil, da so predlogi zakona pomembno izboljšani glede na prvotni koroški pedagoški model, ki so ga konec lanskega leta podpisale tri avstrijske politične stranke in ki je naletel na odločen odpor organizacij slovenske manjšine, zavrnil pa so ga tudi avstrijski pedagoški strokovnjaki. Podobno stališče, kakršno zatopa Smolle, ima tudi Narodni svet koroških Slovencev. Matevž Grilc, predsednik te organizacije je izjavil, da tudi ta rešitev ni optimalna, vendar pa delno vseeno upošteva interese manjšine. Zveza organizacij koroških Slovencev pa je za razliko od prve kompromis zavrnila, ter obtožila Smolleta, da sprejema sporazume »v imenu vseh koroških Slovencev«.

Smolle medtem pojasnjuje, da je sporazum sprejel ob ustnih obljubah, da bo pokrajinska koroška vlada zagotovila prednost za slovenske učitelje pri nastavljanju drugega predavatelja v dvojezičnih razredih. Za razliko od prejšnjih predlogov zakona, bi bilo zdaj ustanavljanje paralelnih razredov možno pri številu 9 prijavljenih učencev za dvojezični pouk, ne pa 7, kot je predlagal koroški pedagoški model za ločevanje otrok.

»Soglasni sklep v parlamentarnem pododboru je klofuta slovenski manjšini in demokratični javnosti, hkrati pa povsem prezira tudi mnenja strokovnjakov. Štiristrankarski pakt ustreza le zahtevam Heimatdienta, vsebinsko pa povsem odraža nujnostno zahtevo, ki jo je 24. septembra lani vložila stranka FP v koroškem deželnem zboru.«
Tako poudarja izjava Zveze slovenskih organizacij v zvezi s sklepom pododbora avstrijskega parlamenta. ZSO istočasno napoveduje, da se bo z vsemi močmi uprla sklepu in bo izkoristila vse možnosti pravnih postopkov zoper šolski ločitveni model.

Če upoštevamo dejstvo, da se je druga osrednja manjšinska organizacija, Narodni svet koroških Slovencev, pridružila dunajskemu kompromisu o dvojezičnem šolstvu, je na dlani, da je ob vprašanju dvojezičnega šolstva med koroškimi Slovenci zazeval politični razdor. Razkorak med ZSO in NSKS je tako globok, kot je bil v petdesetih letih. In vprašanje je, ali se ne

bo ob tem sporu odprla še kakšna druga komaj zaceljena rana.

Ob vsem tem je morda manj pomembno, koliko je Karl Smolle odstopil od osnutka, ki ga je sam predložil v obliki peticije, in koliko je dejansko upošteval navodila zelene stranke. Ostra reakcija ZSO je razumljiva, kot je tudi razumljivo razočaranje tistega dela nemške demokratične javnosti, ki se je boril proti koroškemu pedagoškemu modelu. Bistvo vprašanja je, ali bo slovenska narodnostna skupnost znala premostiti politični razkor. Jasno je namreč, da bi medsebojno obračunavanje in tratenje moči za medsebojne spore, koristilo le sovražnikom manjšine.

Vse kaže sicer, da se za nekaj časa spopadom med osrednjima organizacijama ne bo moglo izogniti. Toda čim manj energije bo šlo za to, tem bolje bo. Energije ogrožene manjšine je treba namreč usmerjati v krepitev življenjske moči skupnosti, ohranjanje in razvoj narodne identitete, saj je to za manjšino edina perspektivna pot.

V. T.

Signorello se je opravičil Ali bi se tudi tržaški župan?

Rimski župan Signorello se je v imenu mesta javno opravičil mladi Eritrejki, ki je bila pred dnevi na mestnem avtobusu tarča rasističnega izbruha nekaterih Rimljanov. Kot je tudi naš list poročal, so mlado Amete Derebrizon, ki je sicer italijanska državljanica, je pa bolj temne polti, nekateri prenapeteži surovo nahrulili, ker je na mestnem avtobusu sedela na sedežu, ki da »je namenjen samo belcem«. Sledile so raznovrstne grožnje, tako da je moralo dekle, ki je spremljala štiriletnega otroka, vstati in stopiti iz avtobusa.

Dogodek je v Rimu in v vsej državi sprožil številne reakcije, sam rimski župan pa je imel za potrebno, da se Eritrejki opraviči: sprejel jo je na skupnostno in ji v znak sprave podaril šop rož. Raznim sociologom in časnikarjem pa se je nabralo še nekaj ma-

teriala v odgovor na aktualno vprašanje, ali rasizem še obstaja.

Kaj pa v Trstu? Tu se rasizem največkrat pojavlja v obliki protislovenske mržnje, ki pa se ne izraža samo v omejenih epizodah, kot je bila ona na rimskem avtobusu. Pomislite samo, kaj bi se zgodilo, če bi se podobna epizoda dogodila v Trstu, namesto Eritrejke pa bi bila tarča rasističnega napada Slovenka. Ali mislite, da bi se ji tržaški župan opravičil in ji ponudil šop cvetja? Prav tisti župan, za katerega se Slovenci ne smejo užaliti, če jih zmerjajo s »Ščavo«
? Prav tisti, po katerem v Trstu »no se parla che 'talijan«
? Tisti, ki je Senesov protislovensko naperjeni »Odbor za italijanstvo Trsta«
proglasil za (citiram po spominu) »najpristnejši izraz mesta«
? Bojim se, da bi prej kot napadena bili cvetja deležni napadalci. (tm)

Umrl Enzo Tortora

Enzo Tortora je umrl včeraj v Milanu. Pogrebna slovesnost bo danes v baziliki sv. Ambroža. O dogodku obširno na 16. strani

(Telefoto AP)

Nogomet: po sinočnji zmagi

Bayeru iz Leverkusna
pokal UEFA

□ □ □

Nogomet: kvalifikacije za OI

Jugoslavija
v Seulu

□ □ □

Košarka: drevi četrta tekma

Scavolini - Tracer
za državni naslov

NA 14. STRANI

Medtem ko policija in karabinjerji neutrudno nadaljujejo s preiskavo Bocen soglasno obsodil bombne atentate V Innsbrucku prevzel odgovornost »Ein Tirol«

BOCEN — Policija in karabinjerji neutrudno nadaljujejo s preiskavo o silovitih bombnih atentatih, ki so v noči s ponedeljka na torek k sreči le močno prestrašili prebivalstvo glavnega tirolskega mesta, saj niso terjali nobene žrtve. Včeraj so preiskovalni organi odkrili še drugi del jeklenega valja, ki je vseboval več kilogramov plastičnega eksploziva in na katerem je bilo vtisnjeno ime Peter. Na drugem delu je bilo vtisnjeno ime Mayr, to je ime tirolskega heroja, ki se je neustrašno boril leta 1809 v družbi drugega znanega borca Andreasa Hoferja proti napoleonskim vojakom.

Včeraj so opravili tudi vse balistične preglede in so ugotovili, da so atentatorji podtaknili najmočnejšo bombo (kar 13 kilogramov eksploziva) na parkirni prostor pred bocenskim sedežem RAI. Medtem se je iz Innsbruckajavila teroristična skupina »Ein Tirol«, ki je prevzela odgovornost za ponedeljkove bombne atentate v Bocnu. Do zdaj še neznana teroristična skupina je poslala letak lokalnemu sedežu avstrijske radiotelevizije ORF. V njem trdi, da je izvršila vseh 20 bombnih atentatov, ki so v zadnjih dveh letih gotovo skrhalo miroljubne odnose med Italijani in Nemci, ki živijo na

Tirolskem. Skupina namerava nadaljevati z oboroženim bojem, dokler ne bo Tirolska postala neodvisna. Tekst letaka se zaključuje z žal znanim nacističnim geslom: Bog je z nami!

Bocenski kvestor je včeraj spregovoril prebivalstvu med italijansko oddajo bocenskega RAI. Ermanno Bresone je odločno zavrnil vse kritike, ki so jih bile deležne po ponedeljkovih atentatih varnostne sile, češ da so v zadnjih časih delovale nekoliko neorganizirano in nepazljivo. Poleg tega je pozval vse bocenske prebivalce k sodelovanju s preiskovalnimi organi, saj le s skupnimi močmi bomo lahko, meni kvestor, uspešno premagali nevarno in neusmiljeno delovanje tirolskega terorizma.

Tirolski tisk je včeraj močno poudaril nevarnost naraščanja terorizma, ki ni tokrat le za las zadel v črno. Znani nemški tirolski dnevnik Dolomiten, ki je bil do ponedeljkovih atentatov zelo pristranski, je tokrat odločno označil teroristične atentate kot skrajno neumestne in nepopravljive dogodke. Med drugim izraža dnevnik svojo solidarnost vsem bocenskim prebivalcem, ki so v noči s ponedeljka na torek preživeli pretresljive trenutke. Tudi inns-

bruški dnevnik Tiroler Tageszeitung meni, da so ta teroristična dejanja naperjena proti prijateljskim sosedskim odnosom med Italijo in Avstrijo.

Bocenska krvava noč je torej močno pretresla vse dobromisleče prebivalstvo, ki se sedaj gotovo sprašuje, kateri bo naslednji »podvig« tirolskega

skrajno desničarsko-nacionalističnega gibanja. Ljudje živijo v stalnem strahu, saj so zadnji bombni atentati odločno zahtevali krvni davek, ki je izostal le po srečnem naključju.

Na sliki (telefoto AP): močno razdejana notranjost »hiše mladoporočencev«.

»Majski« ukrepi v veljavi komaj junija

BEOGRAD — »Majski« gospodarski ukrepi naj bi začeli veljati z dopetjem kapitala iz tujine, kar naj bi se po napovedi zgodilo v začetku junija. Zasedanje odbora izvršnih direktorjev Mednarodnega denarnega sklada, ki mora uradno odobriti Jugoslaviji stand-by aranžma, naj bi bilo namreč v zadnjem tednu maja. Ta sestanek naj bi tudi bil vizum za uspešen konec pogajanj z vladnimi upnicami (Pariški klub) in kompletiranje paketa tujih kreditov v znesku 11,25 milijarde dolarjev. Od tega je deset milijard namenjenih za refinanciranje in reprogramiranje starih obveznosti, Jugoslavija pa naj bi dobila še 950 milijonov svežih sredstev - dodatnih 260 milijonov pa naj bi zagotovil Mednarodni denarni sklad. Brez teh sredstev ne more uspešno zažive ti dogovor, ki predvideva prosto določanje cen, uvoz in devizno tržišče.

Po izračunih zvezne vlade devizno tržišče ne more zaživeti brez najmanj 400 milijonov dolarjev. Medtem je Jugoslavija pri banki za mednarodne finančne obračune iz Basla že zaprosila za kratkoročni premostitveni kredit, ki ga sicer lahko dobi v 48 urah. (dd)

Popolno soglasje političnih sil o pomenu institucionalnih reform

RIM — Z vzporedno razpravo v Montecitoriu in v senatu so bili, kot vse kaže, včeraj storjeni prvi konkretni koraki k institucionalnim reformam. Prve ocene razprave so pozitivne, še posebej če sodimo po pripravljenosti, ki so jo vsi pokazali tudi za preverjanje in ocenjevanje predlogov glavnih akterjev v parlamentu. Edina negativna točka včerajšnje razprave je bila precej šibka udeležba parlamentarcev tako v senatu kot v poslanski zbornici, saj so nekaj več zanimanja pokazali le za nastope načelnikov parlamentarnih skupin KD in KPI.

Seveda pa se nam takoj vsiljuje vprašanje, če bo tokratna razprava tudi prinesla konkretne rešitve ali pa se bo vse razblinilo v milnem mehurčku. Kot je dejal predsednik senata Spadolini, vlada med političnimi silami popolno soglasje o nujnosti institucionalnih reform in ob tem tudi jasna želja, da za te reforme tudi kaj storijo. Prav na to pripravljenost se je navezala tudi predsednica poslanske zbornice Iottijeva, ko je dejala, da ta pripravljenost predstavlja konkretno priložnost in obvezo za obe skupščini za bodoče delo. Ob vsem tem pa PSI opozarja, da se te priložnosti ne sme zamuditi, saj lahko neuspeh pri reformah negativno vpliva tudi na vladna ravnotežja in s tem tudi na politično stabilnost v državi.

Politične sile so včeraj torej začrtale pot za institucionalne reforme. Pri tem pa so tudi ponovile že znane predloge. Tako

se je KD ponovno izrekla za dvodomski parlamentarni sistem, čeprav naj bi prišlo do nekaterih »popravkov«. KD je tudi izrazila zadovoljstvo zaradi vladnega dogovora glede reform, prav tako pa je soglašala s socialističnim predlogom o spremembi pravilnika v poslanski zbornici in to še posebej zato, ker ne temelji le na ukinitvi tajnega glasovanja. Krščanski demokrati pa so tudi zadovoljni zaradi pripravljenosti KPI, da upošteva tudi predloge, ki se ne skladajo povsem s njihovim. KPI je ponovila svoj predlog o enodomskem parlamentu, čeprav so komunisti pripravljeni obravnavati tudi druge predloge pod pogojem, da vsebujejo jasne razmejitve nalog obeh zbornic. Glede tajnega glasovanja je KPI ponovila stališče, da le-to ne predstavlja edinega vzroka za slabosti v parlamentu, zahtevala pa je uvedbo uninominalnega volilnega sistema tudi za poslansko zbornico. Socialisti so v razpravi ponovili zahtevo po neposrednih volitvah za predsednika republike, nikakor pa ne odstopajo od zahteve po ukinitvi tajnega glasovanja tudi v javnih upravah.

Predlogi so torej različni, parlamentarna razprava pa naj bi vso to panoramo različnih predlogov pripeljala do čim večje enotnosti.

G. R.

Termez sprejel »heroje« končane afganske misije

MOSKVA — Po pisanju Pravde so prvi »heroji« prišli domov. Sovjetska javnost je sprejela vojake, ki se vračajo iz Afganistana, z neprikritim zadovoljstvom. Na meji pri Termezu so na reki Amu-Darja postavili most prijateljstva, ki so ga prve sovjetske čete prekoračile včeraj zjutraj.

Tiskovna agencija TASS je posvetila doberšen del svojih poročil povečevanju sovjetskega umika, pri tem pa je pazljivo izbirala besede, da bi se izognila »zmagi« in raje zabeležila uspeh afganske »misije«.

Vojaški odred, ki je včeraj prestopil afganistansko-sovjetsko mejo je bil v Afganistanu od decembra leta 1979, nato so se njegovi vojaki izkazali v reševalnih akcijah po potresu v Taškentu. Po pisanju tiskovne agencije Novosti naj bi prvi povratniki naslovili sporočilo na ameriškega predsednika Reagana, v katerem ga prosijo, naj prekine pošiljke orožja in druge vojaške pomoči afganistanskim mudžahedinom. Sovjetski tisk je dosledno poročal o Afganistanu tako, da je mudžahedine označeval za »ameriške agente«, zato je razumljivo, da so vojaki pisali Reaganu, kot bi bilo samo od njega odvisno, ali se bo afgansko vprašanje rešilo brez nepotrebnega prelivanja krvi.

Na sliki (telefoto AP): sovjetski vojaki v Termezu.

D. K.

Prihodnji teden v Rimu prireditve »Jugoslavija v čast sv. Cirila«

RIM — Prihodnji teden bo v Rimu tradicionalna kulturna manifestacija »Jugoslavija v čast sv. Cirila«. To je priložnost, da se predstavništvo jugoslovanskih narodov pokloni spominu velikega začetnika in utemeljitelja slovanske pisave in kulture ob njegovem grobu v rimski cerkvi sv. Klementa, hkrati pa je priložnost za poglobljanje stikov z vatiškimi in italijanskimi državniimi ter kulturnimi predstavniki. Nenzadnje je priložnost, da jugoslovanski narodi prikažejo rimski in vsej italijanski javnosti drobec svojega zgodovinskega in današnjega kulturno-umetniškega bogastva.

Tako je bilo že v prejšnjih letih, letos pa bo prireditev še pestrejša in bogatejša. Ker prehaja manifestacija v svojo dvajseto izvedbo, sta ji želeli veleposlaništvi SFR Jugoslavije pri Italijanski republiki in pri Sveti stolici vtisniti slavnostnejši pečat kot prejšnja leta. Tradicionalno versko svečanost pred Cirilovim grobom, ki bo v torek, 24. maja, ob 12. uri, ter razna srečanja z vatiškimi in italijanskimi predstavniki, bodo spremljale pomembne in zanimive kulturne pobude ter dva vrhunska glasbena nastopa. V sredo, 25. maja, ob 18. uri bo namreč v rimskem gledališču Ghione koncert znane beograjske čembalistke Smiljke Isaković, v četrtek, 26.

maja, ob 21. uri pa bo v sugestivni baročni cerkvi San Ignazio na istoimenskem trgu natopil slovenski organist prof. Hubert Bergant, ki ga naši javnosti prav gotovo ni treba posebej predstavljati. Bergant, ki bo svoje bivanje v Rimu izkoristil tudi za kratek nastop-predavanje na mednarodnem zasedanju v vatiškem centru za sakralno glasbo, bo na celovečernem koncertu izvajal orgelske skladbe Sowe, Liszta, Guilmana, Haselböka, Klobučarja, Sofianopula in drugih skladateljev. Italijanski publiki bo predstavil tudi slovenskega skladatelja Ramovša. Na rimskem koncertu bo prvič izvajal njegovo skladbo Elikon.

Obisk jugoslovanske delegacije, ki jo bo vodil predsednik Izvršnega sveta, SR Makedonije Gligorije Gogovski in v kateri bosta tudi podpredsednik Izvršnega sveta SR Srbije Ratko Butulija in predsednik komisije SR Makedonije za kulturne stike s tujino Boris Petkovski, se bo začel v ponedeljek, 23. maja, z avdienco pri papežu Janezu Pavlu II. Ob tej priložnosti mu bo Makedonija, ki ima sicer glavni delež pri celotni manifestaciji, poklonila pomembno darilo - prevod njegovih pesmi iz poljščine v makedonski jezik. Menda gre za prvi prevod v enega od

slovanskih jezikov. Pesmi s pretežno domovinsko vsebino je Karol Wojtyla napisal v letih, ko je bil še kardinal. Uradna predstavitev knjige bo v ponedeljek zvečer v prostorih Circolo di Roma. Še prej bo obisk Sikstinske kapele in ogled postopka za restavracijo Michelangelovih fresk ter srečanje s predsednikom pontifikalne komisije »Iustitia et Pax« kardinalom Etchegarayem.

V torek bo, kot rečeno, tradicionalna verska svečanost s polaganjem venca h grobu sv. Cirila, ob 18. uri pa bo v prostorih jugoslovanske veleposlaništva konferenca ob 20. obletnici kulturne manifestacije. Predstavili bodo publikacijo o prireditvi ter predvajali dokumentarce s kulturno vsebino iz vseh jugoslovanskih republik.

Razna srečanja in že omenjene kulturne prireditve se bodo vrstile tudi v sredo, četrtek in petek (naj omenimo sprejem pri kardinalu Silvestriniju). V tem okviru velja opozoriti na predavanje člana delegacije prof. Petkovskega na neapeljski univerzi. Govoril bo o tradiciji v sodobnem makedonskem slikarstvu. Predavanje s prikazom diapozitivov in predvajanjem dokumentarnih filmov o makedonski umetnosti bo v sredo, 25. maja.

Zaskrbljenost zaradi upadanja narodnostnih manjšin v Sloveniji

LJUBLJANA — V Ljubljani se je sestala komisija za narodne manjšine slovenskega parlamenta in razpravljala o popisu prebivalstva SFRJ, ki bo 1991. leta. Priprave nanj so še posebej potrebne zato, ker se po podatkih prejšnjih popisov število pripadnikov narodnih manjšin v Jugoslaviji zmanjšuje z naglico, ki je ni mogoče pojasniti ne z asimilacijo in ne kot strokovno napako. Po besedah predstavnika Socialistične zveze Jožeta Hartmana dela statistika veliko notranjo in zunanje politično škodo. Kako pojasniti prirastek prebivalstva in istočasno zmanjšano število pripadnikov nekega naroda ali narodne manjšine? Kako pojasniti različni števili pripadnikov nekega naroda ali manjšine in govorci jezika, ki ju označuje? Kako pojasniti izredno hitro rastoče število narodno neopredeljenih?

Univ. prof. Vladimir Klementič je poudaril strokovno neuporabnost podatkov jugoslovanskih popisov prebivalstva za proučevanje etničnih

nih vprašanj. Direktor Slovenskega statističnega zavoda pa je statistiko primerjal z nožem - lahko reže kruh ali kolje. Po njegovih besedah strokovnjaki niso zadovoljni z vprašljivimi postavkami v popisih, saj to predvsem njim zmanjšuje ugled. Statistika je sprejela nekatere manjše kompromise od politikov, iz tega pa so nastali veliki problemi. To še posebej velja za nejasno kategorijo »jugoslovanstva«. Po Hartmanu je bil ta koncept povzet po Rusih - kot enakovreden njihovemu »sovjetskemu narodu«.

Na komisiji so predlagali, naj se z jugoslovanskim popisom zbere minimum potrebnih podatkov, o narodnih manjšinah pa naj se napravijo posebne študije. Zahtevajo, naj se izloči pred leti tihotapljen pojem »jugoslovanstva«, kot oznake za posebni narod. Ta pojem naj bi temeljil na napačni razlagi neke Titove izjave.

DEJAN VERČIČ

Šolniki

NADALJEVANJE S 1. STRANI

da je treba o njej razpravljati, je izjavil Pagliuca novinarjem po končanem srečanju v Palači Vidoni.

Veliko ostreje so bile reakcije avtonomnega sindikata SNALS, ki še vedno vztraja pri bojkotu ocenjevalnih sej in ki je imel z ministroma ločeno posvetovanje. »Kaj, še vedno smo pri 5 tisoč milijardah?« je vzkliknil tajnik avtonomnega sindikata Nino Gallotta, ko je sedel za pogajalno mizo. »To je samo aperitiv. Zelo daleč smo od pravih števil«, je še dodal.

Po vsem tem ostaja obzorje šolske problematike zelo megleno. Položaj je še naprej skrajno zapleten in napet. Danes bi se morale vse sindikalne organizacije (razen cobasov) sestati z vlado, da bi razpravljali o tako imenovanem pravilniku o samourejanju oziroma o tem, kako disciplinirati stavkovno gibanje ter preprečiti bojkote, ki motijo potek didaktičnih dejavnosti ter ogrožajo redn zaključek šolskega leta.

Izraelci prestregli vdor palestinskih gverilcev?

TEL AVIV — Izraelski vojaki naj bi predinočnim preprečili vdor arabskih gverilcev, ki so skušali prodreti na izraelsko ozemlje preko jordsanske meje. To je bil tretji gverilski napad v šestih mesecih. Izraelske oblasti so izjavile, da so enega Palestinca aretirali, dva pa sta uspela zbežati. Jordanija je zanimala vest o poskusu vdora gverilskih skupinice, izraelski minister Rabin pa je vztrajal pri svoji verziji in jo podkrepil s trditvijo, da se Palestinci podajajo na gverilske akcije, ker na zasedenih ozemljih pojenja intifada.

Rabinove trditve so zanikala dejstva, saj so se v vasi Abvein pri Ramallahu vneli ostri spopadi med izraelskimi vojaki in Palestinci. Vojaki so streljali na množico in tako povzročili smrt mladega domačina, pet oseb pa je bilo ranjenih. Poslanec Gibanja za civilne pravice Dedi Zucker je naslovil pismo na obrambnega ministra, da bi ga opozoril na način, s katerim židovski koloni ravnaajo s Palestinci. Od na način, s katerim židovski koloni ravnaajo s Palestinci, ne da decembra dalje naj bi povzročili smrt 13 Palestincev, ne da jih zaradi tega kdo kakorkoli kaznoval. Izraelski ministri bi se morali včeraj ukvarjati tudi z afero višješolcev, ki naj so se vadili v »gadni« (polvojaški službi) tako, da so pretepal palestinske vrstnike.

Afganski boj »naroda« proti »zastavi«

Od »Bisera biserov« do mudžahedinske gverile - Korenine notranjih težav države, ki jo pravkar zapuščajo sovjetski vojaki

EVA FORNAZARIČ

Umik sovjetskih vojaških enot iz Džalalabada je odprl novo poglavje v še nenapisani knjigi petnajstletne krize, ki tare republiko Afganistan. Kako, predvsem pa kdaj, se bodo v gorati deželi ponovno pomirili duhovi, ni znano, zaenkrat vemo le, da se bodo notranji spopadi nadaljevali vse dokler bo kabluski vladi uspelo omrežiti razdrobljeno, a izredno zagrizeno opozicijo mudžahedinov, oziroma do takrat, ko bodo »tisti, ki se borijo proti vladi«, skratka »banditi«, kot jim je pravil Brežnev, odstavili predsednika Nadžibulaha in prevzeli vodstvo države, saj menda ne nameravajo pristati na predsednikovo ponudbo vlade državne sprave.

Zadnjih petnajst let afganske državne krize je minilo v znamenju protislovij, napadov in protinapadov, mednarodnih spopadov in civilne vojne, ki so močno ošibili že tako izsušen in izmučen teritorij. Inkubacija afganske bolezni sega v zgodovino dinastije Barakzov, od kralja Ahmada Kana Duranija (1747), ki so ga imenovali »Dur-i-Durani«, Biser biserov. Med nasledniki kralja, ki je prvi uspešno vladal vsem plemenskim poveljnikom, ni bilo kana, ki bi se lahko upravičeno ponašal z nazivom »bisera«.

Tudi Nadir Kan, ki je vladal od leta 1929 do leta 1933, ko so ga umorili, in prestolonaslednik Zahir Šah, nista bila kos vladarski nalogi. Z Zahiro Šahom se je končala tudi vladavina »biseroev«, saj so se prav z njegovim odhodom iz države pričele težave novega Afganistana.

Ob koncu šestdesetih let se je v Afganistanu pričela krepiti marksistična politična filozofija, kar je pripomoglo k ustanovitvi Demokratske stranke afganistanskega naroda. Marksizem in leninizem sta v enaki meri vplivala na stranko, ki je delovala v ilegali, bila pa je razcepjena na dve glavni struji. Prva struja - Halk, »narod« - se je zavzemala za pravice delavskih razredov in se posvečala predvsem manj bogatim slojem, druga - Pardžam, »zastava« - pa se je trudila, da bi dosegla poenotenje vseh slojev, ki naj bi skupno odpravili kraljevino. V imenu »naroda« se je boril Mohamed Taraki, v imenu »zastave« pa Babrak Karmal, oba prepričana komunista in pripadnika Pathana, verske tradicije sunitske verske ločine.

V sami sredi Demokratske stranke se je na začetku sedemdesetih let rodila zamisel državne udara, ki so ga izvedli pripadniki krila Pardžam. Tistega 17. julija 1973. leta kralja Zahir Šaha ni bilo doma. Bil je v Rimu na počitnicah in v Rimu je moral tudi ostati, saj ga je na vodstvu države zamenjal premier Daud, ki je Afganistan proglasil za republiko. Karmal in Taraki sta podprla državni udar in sodelovala pri reorganizaciji države.

Daudova republika je bila republika neizpolnjenih obljub, ki je »pozabljala« na zahteve obeh partnerjev Demokratske stranke, obenem pa je bila deležna neprikritega sovražstva vseh afganistanskih verskih gibanj. V senci tako neprijaznega predsednika sta se Karmal in Taraki

domenila, da bi odpravila razkorak med »narodom« in »zastavo« ter si postavila skupni cilj: odstaviti Dauda. Rečeno storjeno. Njuna skupna akcija je v afganskih zgodovinskih knjigah zabeležena kot »revolucija 7. saura 1375« (po našem koledarju 27. aprila 1978) imela pa je, kot vse revolucije, svojo častno žrtev, predsednika Dauda. Predsednikovemu umoru je sledil tridnevni molk, nakar je novi predsednik Taraki proglasil Demokratsko republiko Afganistan in imenoval Karmala za premiera in najpomembnejšega političnega sogovornika.

Z novo republiko se pričela tudi zgodovina afganskega oboroženega upora mudžahedinov, »islamskih upornikov«, ki z veseljem sledijo dvomesečnim obračunavanjem med pripadniki Demokratske stranke. V pičlih dveh mesecih so

zagovorniki Halka »izgnali« Karmala (imenovali so ga za veleposlanika v Pragi) in vse njegove somišljenike. Prvi veliki islamski upor v Afganistanu je izbruhnil v Heratu 30. marca 1979. Tarakija so odstranili in ga nadomestili s Hafizulahom Aminom, na katerega je pritiskala Sovjetska zveza, ki se je potegovala za Karnalov povratek. Amin se je temu upiral, Taraki pa bi bil rad ponovno segel v roko bivšemu premieru. Notranje težave so Afganci ponovno poskusili rešiti z državnim udarom, ki se je zaključil s Tarakijevo smrtjo in Aminovo zmago.

Hafizulah Amin pa se je svoje zmage lahko veselil le nekaj mesecev, saj so se nad njegovo glavo - pa tudi na ves Afganistan - že zgrinjali črni oblaki »doktrine Brežnjeva«: invazija bratske države je dovoljena, če je v tej državi ogrožen obstanek socializma. V tem imenu je Brežnev izvedel prvi, neizpodbitni neokolonialistični poseg Sovjetske zveze, ki se je pred Afganistanom dokaj spretno izognila Vietnamu in vsaj strateško »omilila« vdor v ČSSR in Madžarsko. Rdeča Armada pa je 27. decembra 1979 vkorakala v Kabul, kjer se je odprla »skeleča rana« (za oznako je zaslužen sam Mihail Gorbačov), ki jo skuša zdaj Sovjetska zveza čimprej dokončno ozdraviti.

Obračun devetletne »umazane vojne« je tragičen. Število žrtev, tako civilnih kot vojaških je izredno visoko. Država je v popolnem zastoj, pet milijonov prebivalcev pa je zapustilo Afganistan in živi v iranskih in pakistanskih begunskih taboriščih, pojem »svete vojne« pa je globoko zakoreninjen v vseh enajstih milicah mudžahedinov, ki so si enotne izključno v prepričanju, da je treba čimprej odpraviti kablusko vlado. Naj se mudžahedini prištevajo med sunitske integraliste, tradicionaliste ali šiite, njihovi načrti za bodočnost so dokaj podobni in nevarni, še posebno, ker so deležni vsakovrstne zunanje podpore (od orožja do ideološke podlage), ne priznavajo trinajstih točk ženevskega sporazuma in se, najbrž med redkimi na svetu, ne zmanjajo za umik sovjetskih čet. »Svete vojne« ni konec, tako kot tudi ni konec skrbi afganistanskega naroda, ki se upravičeno sprašuje, ali bo lahko zdaj sam sebi vladal.

Zgoraj: Sovjetski vojaki zapuščajo Kabul in spodaj: Uporni mudžahedini leta 1980

Kako preprečiti monopole v svetu informacije Sredstva množičnega obveščanja v vrtincu mnogoterih interesov

Najbolj zadovoljen s tem političnim sporazumom je seveda in to zelo upravičeno Berlusconi. Milanški finančnik se bo moral sicer odpovedati dnevniku Il Giornale, ki ga, kot je sam priznal, zelo malo zanima, ohranil pa bo vso svojo ogromno moč v televizijskem sektorju, kjer se že danes enakovredno meri z RAI. Berlusconi upa, da bo lahko čimprej oddajal v živo po vsem državnem ozemlju, čeprav bo zadnjo besedo o tem kočljivem vprašanju reklo ustavno sodišče, ki se bo moralo enkrat za vselej izreči o monopolu RAI. Upravičeno nezadovoljen s tem sporazumom, ki ga ne bo lahko izvajati (zadnja beseda

v vsakem primeru pripada parlamentu), pa je odvetnik Agnelli. Njegov turinski koncern je od vedno lastnik dnevnika La Stampa, trenutno pa preko finančne družbe Gemina nadzoruje tudi dnevnik Corriere della Sera in Gazzetta dello Sport ter istočasno vso založniško hišo Rizzoli, ki izdaja celo vrsto periodičnih revij in publikacij. Agnelli je v zadnjih mesecih razširil svoj vpliv tudi na televizijo Montecarlo, ki jo gledajo po skoraj vsej Italiji, če bo nov zakon odobren pa se bo moral temu odpovedati.

»Ničelna opcija« je sad političnega kompromisa med demokratstani

in socialisti. Bettino Craxi je kot znano od vedno velik zaščitnik Silvia Berlusconi, zato se socialistična stranka v zadnjih letih dosledno zavzema, da bi lahko tudi on oddajal v živo. Temu so se dolgo časa upirali demokratstani in republikanci. Prvi so se bali, da bi nenehni vzpon mrež Canale 5, Italia Uno in Retequattro okrnili vlogo in predvsem monopol RAI, ki ga stranka relativne večine noče prepušiti drugim, še manj pa socialistom. Republikanci pa še danes zagovarjajo čisto pravna in politična stališča, saj menijo, da bi vsestransko priznanje Berlusconi o krnilo pluralizem v javnih občilih. Obsta-

ja sedaj konkretna nevarnost, da bomo namesto enega monopola v bližnji bodočnosti imeli v državi dva monopola (RAI in Berlusconi), vprašanje pluralizma pa bo še dalje ostalo nerazčiščeno. Navidežno premirje med RAI in Berlusconi odpira tudi druga kočljiva vprašanja. Ni jasno namreč, zakaj ne bi mogel krajevni dnevnik (kot je npr. tržaški Piccolo) imeti tudi svoje zasebne televizijske postaje. Parlamentarna obravnava tega zakonskega predloga, ki ga bo sestavil minister za pošto Mammì (PRI), se obeta zelo zanimiva in polemična. Komunisti so že napovedali ostro opozicijo, precejšnja zaskrbljenost nad razvojem dogodkov pa se pojavlja tudi med časniki, posebno med tistimi, ki so zaposleni v RAI. Štrene pa je pred kratkim marsikomu zmešal tudi Carlo De Benedetti, lastnik Olivettija in dobršnega dela državne živilske industrije, ki se je s spretno in neobzirno (a kaj je na tem področju moralno in kaj ne?) finančno polastil založniške hiše Mondadori. To kar mu ni uspelo v Belgiji, kjer je doživel poraz v boju za nadzorstvo finančne družbe SGB, mu je uspelo v milanskem predmestju Segrate, kjer ima slavna založba Arnoldo Mondadori svoj sedež. Lastnik Olivettija je sklenil finančno zavezništvo z eno izmed hčer pokojnega Arnolda ter izključil iz upravnega sveta založniškega podjetja Leonarda Mondadorija, ki je bil dolgo časa po očetovi smrti predsednik upravnega sveta založbe.

Ne gre pri tem pozabiti, da Mondadori ni samo med največjimi italijanskimi založbami, ampak da je skupno z založbo Espresso solastnik največjega italijanskega dnevnika La Repubblica. De Benedetti, ki mu ni pred leti zaradi ostrega Agnellijevega nasprotovanja uspelo kupiti Corriere della Sera, je torej skoraj čez noč postal solastnik zelo vplivnega Scalfarijevega časopisa. Vse to dokazuje, da se v Italiji založniški (in politični) interesi vse bolj prepletajo z gospodarskimi.

SANDOR TENCE

MILAN — Ministrski predsednik Ciriaco De Mita je po napornih pogajanjih s koalicijskimi zavezniki vključil v vladni program tudi pomembno poglavje o javnih občilih in o založniški dejavnosti, ki je prav v teh dneh v središču pozornosti in polemik, posebno zaradi dogajanj v založbi Mondadori. Novosti se sicer ne pojavljajo samo v velikem milanskem založniškem koncernu. Veliko preobrazbo, če jo lahko tako sploh imenujemo, doživlja vsa proizvodnja dnevnega in periodičnega tiska ter tudi televizijski sektor, kjer se že več let bje ostra bitka med državnim monopolom RAI in Silvio Berlusconi, ki je lastnik treh največjih zasebnih televizijskih mrež. Tako imenovani čistokrvni založniki so dejansko izginili s prizorišča in njihovo mesto so sedaj prevzeli podjetniki in finančniki, ki poslujejo v drugih gospodarskih sektorjih (npr. Agnelli in De Benedetti) in ki so sedaj svoj vpliv ter svoje velike interese razširili tudi na časopise.

Petstrankarski zavezniki so se sredi marca sporazumeli, da bo vlada v kratkem odobrila zakonski osnutek, ki bo določal, da lastniki časopisov ne bodo mogli biti istočasno lastniki televizijskih mrež in obratno. Gre za tako imenovano »ničelno opcijo«, ki jo je De Mita izbojeval po dolgih pogajanjih s socialisti in republikanci, ki so bili in so deloma še danes glede tega na skoraj povsem nasprotnih stališčih. Kaj pravzaprav pomeni v praksi »ničelna opcija«? Pomeni v bistvu dvoje: prvič, da bo lahko Berlusconi v zameno za prodajo milanškega dnevnika Il Giornale lahko ohranil vse tri svoje TV mreže, drugič, da se bo morala družina Agnelli (lastnika dnevnikov La Stampa, Corriere della Sera in Gazzetta dello Sport) dokončno odpovedati televiziji Montecarlo. Zakon bo sicer veljal za vse založniško področje, dejansko pa bo vsaj v tem trenutku zadeval le Berlusconi in Agnelli.

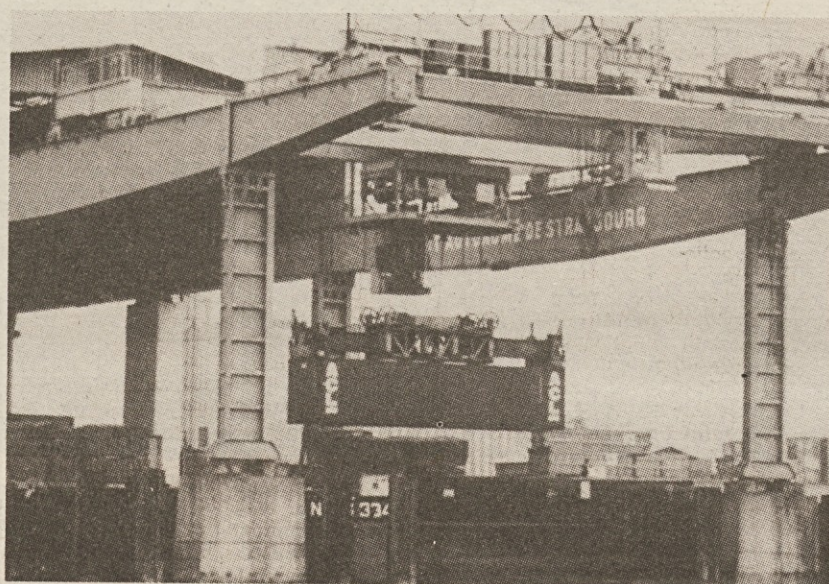
V času od 5. do 8. aprila 1989

Letni salon pristaniških dejavnosti TRANSADRIA tokrat v Benetkah

V torek dopoldne so na tržaški trgovinski zbornici predstavili novo izvedbo sejma Transadria (že sedmo po vrsti), ki se bo tokrat prvič odvijala v Benetkah, in sicer v času od 5. do 8. aprila prihodnjega leta. Kot je znano, sodelujejo pri tej pomembni prireditvi reška, koprška, beneška in tržaška luka, ki se pri organizaciji iz leta v leto izmenjujejo. Vsako leto pa so soudeleženi tudi tržaška in reška sejemska ustanova, dežela Veneto in dežela Furlanija - Julijska krajina ter gospodarski zbornici iz Slovenije in iz Hrvaške.

Prvo izvedbo tega sejma so priredili leta 1980 v Trstu, naslednje pa so bile leta 1981 v Zagrebu, leta 1982 v Trstu, leta 1984 na Reki, leta 1985 zopet v Trstu in leta 1987 spet na Reki.

Na torkovi tiskovni konferenci, kateri je prisostvovalo lepo število predstavnikov vseh pomembnejših ustanov pri organizaciji (razen predstavnika koprške zbornice, ki je bil zadržan), je imel uvodno besedo predsednik tržaške trgovinske zbornice, posl. Tombesi, ki je podčrtal važnost te prireditve. Nato je spregovoril predstavnik letošnjega glavnega organizatorja, predsednik beneške trgovinske zbornice, odv. Valeri Manera. Slednji je orisal novosti prihodnje izvedbe omenjenega sejma. Povedal je, da so severno-jadranske luke prvič dale pobudo za skupno predstavitev strategij za devetdeseta leta, ki so umerjene k ponovni oživitvi prometa in k vzpostavitvi ravnovesja tehnoloških razlik v primerjavi z drugimi pristaniškimi strukturami. Poudaril je še velik trud organizatorjev, da bi zagotovili največjo koncentracijo gospodarskih operaterjev na Transadrii: v ta namen so poskrbeli, da bodo v Benetkah v času tega sejma tudi razna srečanja, zasedanja in simpoziji, na katerih bodo sodelovale zelo pomembne organizacije. Med drugimi naj bi bili prisotni: mednarodno združenje tarifnih operaterjev, International Cargo Handling Coordination Association ICHCA, itali-

Na salonu Transadria se poslovni ljudje lahko seznanjajo tudi z najnovejšimi dosežki na področju pristaniške opreme. Glavna teža prireditve pa je v skupnem nastopanju italijanskih in jugoslovanskih pristanišč ob Severnem Jadranu kot poseben »range« na voljo srednjeevropski klienteli.

janski center za študije kontejnerjev, državna organizacija špediterjev, državna organizacija špediterjev podjetij FIATA, državna in mednarodna predstavništva pomorskih agentov, Generalna konfederacija za promet in prevoze iz Rima, državna in mednarodna predstavništva carinskih špediterjev, International Propeller Club, državne in mednarodne organizacije ladijskih podjetnikov ter Združenje trgovinskih zbornic s Sredozemlja.

Nazadnje je spregovoril še predsednik reške gospodarske zbornice Tomislav Blažič, ki je dejal, da predstavlja sejem Transadria zelo koristno pobudo za severnojadranska pristanišča. Po njegovem mnenju pa se je treba še naprej truditi za še nadaljnji razvoj in še boljše odnose med vsemi zainteresiranimi lukami.

D. B.

Včeraj odprli salon »50 & più«

Včeraj zjutraj so na tržaškem sejmišču pod Montebellom slovesno odprli salon »50 & più«, to je salon pobud, turizma ter storitev za t. i. tretje starostno obdobje. Slovesnosti se je udeležilo precejšnje število ljudi, med katerimi so bile tudi vidne tržaške ter deželne osebnosti. Kot glavnega gosta pa so organizatorji povabili nekdanjega zelo znanega italijanskega kolesarja Gina Bartalija.

Prvi je spregovoril predsednik tržaške velesesejske ustanove Gianni Marchio, ki je povedal, da je Trst prehitel vsa ostala italijanska mesta, ko je oktobra 1984 prvič priredil ta zelo pomembni salon. Z veseljem pa je ugotovil, da so po tržaškem zgledu tudi v drugih mestih priredili podobne pobude. Med drugim je še dejal, da je v našem mestu več kot tretjina starejših oseb, ki jim je treba omogočiti čimboljše in čimugodnejšo »tretjo starost«. Podobnih argumentov sta se nato dotaknila tržaški župan Staffieri ter pokrajinski odbornik Cannone. Za njima je predsednik trgovinske zbornice posl. Tombesi med drugim dejal, da so starejše osebe nekoč predstavljale negativno plat družbe, dandanes pa ni več tako, saj lahko opazimo veliko angažiranost in aktivnost »starčkov«, kot

primer je navedel politični svet. Zato jim moramo tudi pomagati in jim nuditi vse potrebne storitve.

Številno občinstvo je nato prišlo na svoj račun s simpatičnim posegom nekdanjega slavnega kolesarja Gina Bartalija. Slednji, ki ima sedaj skoraj 75 let, je kot uvodno misel dejal, da se čuti še vedno mlad in to hvala predvsem njegovi športni mladosti, pa zakaj ne, tudi starosti. Še vedno se namreč drži v formi, kar je po njegovem mnenju poglavitno. Povedal je nato nekaj zanimivih anekdot (med drugim tudi, kako je prisilil ženo, da koncu pa je izrazil misel, da se morajo »starčki« nekje aktivno udeleževati ali vsaj imeti določena zanimanja. Kot zadnji je še spregovoril deželni odbornik Rinaldi.

Sprehodili smo se nato po razstavišču, da bi lahko sploh videli, kaj pravzaprav nudi salon »50 & più«. Kar precej je razstavljalcev, dosti je takih bolj neobičajnih, ki jih ne vidimo na vseh sejemskih prireditvah. Med te lahko prištevamo npr. Tržaško hranilnico, ki prikazuje svoje pobude za starejše, ustanovo Telefono amico, inštitut IACP, razne zavarovalnice, krajevno zdravstveno enoto, univerzo za tretjo starost, ki prikazuje med drugim tudi veliko izdelkov svojih »studentov«, razne potovalne urade, ki prikazujejo sporede raznih potovanj, sicer za nekoliko bogatejše starčke...

Poleg teh razstavljalcev pa je tudi dosti takih bolj običajnih, ki razstavljajo elektronske predmete, knjige, opremo za kampiranje itd. Obiskovalec se seveda sprašuje, če je to namenjeno samo starčkom, ali je zgolj »business«.

Salon »50 & più« bo odprt do 23. maja vsak dan od 10. do 13. ure ter od 15. do 10. ure, ob praznikih pa neprekinjeno od 10. do 20. ure. V okviru salona bodo vsak dan tudi razne prireditve.

Darko B.

Obvestilo za bralce in naročnike

Tudi med naročniki in bralci Primorskega dnevnika se stalno množijo vrste varčevalcev, ki vlagajo svoje prihranke v državne zadolžnice, skupne investicijske sklade in druge t. i. finančne produkte. Zaradi tega smo smatrali za potrebno, da tudi v našem listu začnemo — in sicer z današnjim dnevom — objavljati kotacije ustreznih vrednotnic na milanski in tržaški borzi. Zaenkrat si bodo objave sledile vsak torek, četrtek in petek, ob nedeljah pa bomo objavljali tedenske pregledne borznih tržišč, ki so jih bralci doslej nahajali na IV. strani priloge »Gospodarstvo«.

UREDNIŠTVO

Borzni pregled

TRŽAŠKA BORZA

	17. 5.	18. 5.
URADNE KOTACIJE		
Generali	85700	86050
Lloyd	15500	15850
Lloyd risp.	6690	7150
RAS	40500	41000
RAS risp.	15850	16000
Sai	15150	15300
Sai risp.	7200	7770
Montedison	1515	1509
Montedison risp.	735	745
Pirelli	2600	2650
Pirelli risp.	2535	2565
Pirelli risp. nc	1445	1520
Snia	1837	1840
Snia risp.	1780	1760
Snia risp. nc	1220	1155
Rinascente	3500	3540
Rinascente priv.	2060	2110
Rinascente risp.	2355	2400
Premuda	1950	1950
Premuda risp.	1800	1800
SIP	2040	2070
SIP risp.	2160	2160
Bastogi	220	229
Comau	2100	2120

	17. 5.	18. 5.
Fidis	5450	5685
Gerolimich	90	92
Gerolimich risp.	89	89
SME	1795	1795
Stet	2860	2870
Stet W 10	770	770
Stet W 9	420	425
Stet risp.	2780	2770
Tripcovich	7700	7600
Tripcovich risp. nc	2850	3000
Att. Immobiliari	2850	2845
FIAT	8816	8878
FIAT priv.	5471	5564
FIAT risp.	5439	5550
Gilardini	12800	12800
Gilardini risp.	9600	9700
Dalmine	190	205
Marzotto	4500	4735
Marzotto risp.	4600	4615
Marzotto risp. nc	3600	3460

NEURADNO TRŽIŠČE

I. C. C. U.	535	540
SO. PRO. ZOO.	950	950
Carnica Ass.	11500	11500

MILANSKA BORZA: VREDNOTNICE S STALNIM DONOSOM

	18. 5.	spr. %
BTP februar 1990	97,35	-0,15
BTP april 1989 12%	102,10	0,10
BTP april 1990 12%	102,90	0,05
BTP april 1990 9,15%	96,90	-0,10
BTP februar 1989 12,5%	102,05	0,00
BTP februar 1990 12,5%	103,35	-0,19
BTP januar 1989 12,5%	101,70	0,10
BTP januar 1990 12,5%	103,35	0,00
BTP januar 1990 10%	100,00	0,05
BTP januar 1990 9,15%	96,75	-0,05
BTP julij 1988 12,5%	100,05	0,05
BTP maj 1989 10,5%	101,00	-0,10
BTP maj 1990 10,5%	100,75	-0,05
BTP marec 1989 12,5%	102,30	0,20
BTP marec 1990 12,5%	104,05	0,29
BTP novemb. 1988 12,5%	101,20	-0,25
BTP oktober 1988 12,5%	101,00	0,25
BTP januar 1990	97,70	-0,05
BTP maj 1990	97,55	0,05
BTP julij 1990	98,60	-0,10
BTP marec 1990	97,00	-0,21
Cassa DP-CP 1997 10%	98,25	0,00
CCT ECU 82/89 13%	107,60	-0,23
CCT ECU 82/89 14%	104,75	-0,05
CCT ECU 83/90 11,5%	108,50	-0,28

	18. 5.	spr. %
CCT ECU 84/91 11,25%	109,20	-0,05
CCT ECU 84/92 10,5%	109,35	-0,05
CCT ECU 85/93 9%	104,15	-0,05
CCT ECU 85/93 9,6%	107,20	0,19
CCT ECU 85/93 8,75%	103,75	0,00
CCT ECU 85/93 9,75%	108,01	-0,09
CCT julij 1992	97,06	-0,15
CCT januar 1991	98,85	-0,10
CCT julij 1993	94,60	-0,53
CCT december 1990	99,25	0,15
CCT februar 1991	99,10	-0,10
CCT februar 1997	93,40	-0,11
CCT januar 1993	95,05	-0,26
CCT marec 1991	99,25	-0,05
CCT november 1989	95,20	-0,52
CCT september 1993	94,50	-0,58
CCT avgust 1992	98,05	0,00
CCT avgust 1993	94,40	-0,63
CCT 1983/1993 2,5%	90,95	-0,11
CCT avgust 1988	100,35	0,00
CCT avgust 1990	99,25	-0,05
CCT avgust 1991	100,30	-0,10
CCT avgust 1995	93,00	-0,21
CCT avgust 1996	92,65	-0,05

	18. 5.	spr. %
CCT april 1991	101,05	0,00
CCT april 1992	98,20	-0,10
CCT april 1995	92,20	0,00
CCT april 1996	92,75	0,16
CCT december 1990	102,05	-0,10
CCT december 1991	99,90	-0,05
CCT december 1995	93,60	0,11
CCT december 1996	93,30	-0,11
CCT ECU februar 1994	103,70	-0,05
CCT ECU maj 1994	95,10	0,05
CCT EFIM avgust 1988	100,30	0,00
CCT ENI avgust 1988	100,50	0,00
CCT februar 1991	101,95	-0,10
CCT februar 1992	99,10	-0,05
CCT februar 1992 9,8%	100,00	0,00
CCT februar 1995	97,90	-0,10
CCT februar 1996	94,75	-0,11
CCT februar 1997	93,40	0,00
CCT jan. 90 BA 12,5%	102,85	0,00
CCT jan. 90 BB 12,5%	102,80	0,00
CCT jan. 90 USL 12,5%	102,85	0,00
CCT januar 1991	101,90	-0,15
CCT januar 1992	100,00	0,05
CCT januar 1992 11%	101,15	0,05
CCT januar 1996	94,25	-0,21
CCT januar 1996 CV	99,25	1,02
CCT januar 1997	93,80	0,00
CCT januar 1988	100,05	0,05
CCT januar 1991	100,90	-0,10
CCT januar 1995	92,50	-0,05
CCT januar 1996	93,00	0,00
CCT INAM jan. 89 12,5%	101,10	0,10
CCT julij 1988	100,15	-0,05
CCT julij 1990	99,30	-0,05
CCT julij 1991	100,25	-0,15
CCT julij 1995	93,30	-0,11
CCT julij 1996	92,60	-0,16
CCT maj 1991	101,00	-0,15
CCT maj 1992	95,95	0,00
CCT maj 1995	92,65	-0,05
CCT maj 1996	93,30	-0,05
CCT marec 1991	100,80	-0,25
CCT marec 1995	92,90	0,16
CCT marec 1996	93,00	0,00
CCT marec 1997	92,90	-0,11
CCT november 1990	99,55	0,20
CCT november 1990	102,35	-0,15
CCT november 1991	100,25	-0,10
CCT november 1995	93,35	0,11
CCT november 1996	93,10	-0,05
CCT oktober 1993	95,60	0,05
CCT oktober 1988	100,65	0,05
CCT oktober 1990	99,25	0,15
CCT oktober 1991	100,20	0,15
CCT oktober 1995	93,15	0,11
CCT oktober 1996	92,95	0,05
CCT september 1988	100,55	0,05
CCT september 1990	99,15	0,00
CCT september 1991	100,35	0,00
CCT september 1995	93,05	0,00
CCT september 1996	92,75	-0,05
CTS marec 1994	72,80	1,23
ED SCOL 1975/1990 9%	102,75	-1,22
ED SCOL 1976/1991 9%	101,50	0,00
ED SCOL 1977/1992 10%	102,40	0,09
Redimibile 1980 12%	105,50	0,00
Rendita 35 5%	76,50	0,00

MILANSKA BORZA: VODILNE DELNICE

	18. 5.	spreml.
ŽIVILSKA INDUSTRIJA - KMETIJSTVO		
Alivar	8105	+0,06
Buitoni	8605	-0,50
Eridania	3300	+0,30
Perugina	4085	+0,61
ZAVAROVALSTVO - BANČNIŠTVO		
Alleanza Ass.	46000	+1,29
Alleanza risp.	47500	-1,39
Assitalia	15600	+2,02
Ausonia	2389	+2,53
Latina ord.	15180	+0,52
Generali	86290	+0,97
Italia Ass.	10355	+1,46
Abeille	87550	+0,22
La Fondiaria	60500	+1,68
La Previdente	23100	+0,56
Lloyd Adriatico	15850	+2,25
RAS	41390	+3,60
RAS risp.	16010	+1,00
Toro ord.	16400	-0,60
Unipol priv.	16490	-0,06
Banca Com. Italiana	2021	+0,99
Banco di Roma	5015	+0,23
Credito Italiano	1050	+1,94
Interbanca ord.	15000	+1,01
Mediobanca	17600	+1,26
PAPIRNA INDUSTRIJA - CEMENT		
Cart. Burgo ord.	12470	+2,80
L'Espresso	21500	0,00
Mondadori	18870	-0,15
Mondadori priv.	8520	-1,27
Poligraf. Editoriale	4030	+0,49
Cementir	2520	+0,96
Italcementi	96750	+0,54

	18. 5.	spreml.
Unicem	17160	+0,35
Unicem risp.	8480	+1,55
KEMIJSKA INDUSTRIJA - OGLJIKOVODIKI		
Calp	2349	-2,12
Fidenza Vetar 1000	5970	0,00
Italgas	1750	+1,15
Mira Lanza	38300	+0,26
Montedison	1515	+1,00
Montefibre	1601	+0,69
Pirelli	2650	+1,88
Pirelli risp.	2565	+1,18
Recordati	7080	+0,42
Saffa	6600	+1,53
Siossigeno	21210	+0,47
Snia BPD	1840	+2,16
Snia Fibre	1403	+0,21
Snia Tecnopolimeri	4110	-0,72
TRGOVINA - KOMUNIKACIJE		
Rinascente	3540	+1,14
Silos Genova	525	+0,96
Standa	15280	-0,45
Standa risp.	5400	0,00
Alitalia cat. A	2395	+2,13
Alitalia priv.	1455	+1,18
Italcable	9800	+0,92
SIP	2050	0,00
SIP risp.	2174	+0,55
Sirti	7480	+0,80
ELEKTROTEHNIKA - FINANCE		
Ansaldo Trasporti	3630	+2,25
Tecnomasio	1650	0,00
Bastogi	229	+3,15

	18. 5.	sprem.
Bonifiche Siele	27000	+2,26
Bonifiche Siele risp.	8215	+2,55
CIR - Comp. Ind. Riunite	5525	-0,45
CIR risp.	5540	0,00
Cofide	5310	+0,00
Comau Finanziaria	2120	+0,95
Editoriale SpA	2560	+0,39
Euromobiliare	6380	-0,31
Ferruzzi Agric.	1325	+1,76
Fidis	5685	+0,26
Finpar	1261	-0,78
Finarte	2999	+1,66
Fiscambi	6610	-1,34
Fiscambi risp.	1900	+2,42
Fornara	2045	+0,49
Gaic	31000	-1,27
Gemina	1193	+0,59
Gemina risp.	1110	-3,89
Gerolimich	92	+2,22
Gerolimich risp.	89	0,00
IFI priv.	15400	+0,98
IFIL fraz.	3161	+1,93
IFIL risp.	1760	-1,67
Iniziativa Meta	9396	+0,33
Iniziativa Meta risp.	3540	+1,43
Italmobiliare	95000	+0,15
Pirelli & C.	3821	+1,21
Riva Finanziaria	9490	0,00
Sabaudia Finanziaria	1750	0,00
Sabaudia risp. nc	1028	-2,18
Saes	1500	+1,35
SME	1800	+0,27
SMI Metalli	1915	+0,78
SMI risp.	1870	+0,80
SOGEFI	4525	-0,11
Stet	2851	+0,74
Stet risp.	2335	+0,09

Za junijske deželne volitve KD in PSI sestavili kandidatni listi

VIDEM — Tudi Kršćanska demokracija in socialistična stranka sta že pripravili kandidatni listi, s katerima se bosta predstavili na junijskih deželnih volitvah. Možne so še nekatere manjše spremembe, ker se stranki pogajata, da bi v svoje vrste vključili še nekatere neodvisne kandidate.

Kršćanska demokracija se bo ponovno predstavila z devetnajstimi dosedanjimi svetovalci; umaknili so se štirje, ki ne bodo več kandidirali: to so dolgoletni predsednik Dežele Antonio Comelli, Romano Specogna, predstavnik KD v Nadiških dolinah (oba sta bila izvoljena v videmskem volilnem okrožju), Arturo Vignini iz tržaškega okrožja in Massimo Persello iz pordeonskega. Nosilec liste v tržaškem okrožju je odbornik Rinaldi, v videmski deželni predsednik Adriano Biasutti, v pordenonskem svetovalec Angeli in odbornik Antonini, v goriskem strankin deželni tajnik Longo in odbornik Brancati, v tolmeškem pa načelnik svetovalske skupine v deželnem svetu Carpenedo.

V socialističnih vrstah pa se ne bo od dosedanjih osmih svetovalcev predstavil samo Angelo Ermano; ostalih sedem bo ponovno kandidiralo. Nosilec kandidatne liste v videmskem

okrožju bo strankin deželni tajnik Ferruccio Saro, na drugem mestu pa je predstavnica žensk Paolina Lamberti Mattioli. V tem okrožju kandidirajo tudi brat preminulega poslanca Loris Fortune (sicer kot neodvisen) Piero, špitrski župan Firmino Marinig, predsednik deželne Confcoltivatori (v katero je včlanjena tudi Kmečka zveza) Dante Savorgnan, videmski podžupan Tiburzio. Stranka je v listo vključila tudi lignanskega župana Meroia, ki pa se je polemično, ker se ni strinjal z nekaterimi odločitvami stranke odpovedal kandidaturi. Na listi ni niti videmskega pokrajinskega tajnika Santaja Biasuttija, kar je v političnih krogih - ne samo v socialističnih - sprožilo določen odmev.

Nosilec liste v tolmeškem okrožju bo Carlo Vespasiano, v goriskem pa pokrajinski podtajnik Devetag; sledijo mu tajnik Blasig, predsednik pokrajinske uprave Cumpeta in sovodenjski podžupan Vlado Klemše. Nosilec liste v tržaškem okrožju bo podpredsednik Dežele Gianfranco Carbone, za njim pa je podpredsednik družbe Sincrotrone Fulvio Anzellotti. Glavni kandidat v Pordenonu pa je bivši odbornik Francescutto.

V Vinakopru prekinili delo

Vzrok so plače in usoda kleti

KOPER — Polovica delavcev Vinakopra je včeraj - takoj po začetku delovnika - prekinila z delom in zahtevala sklic izrednega zbora delavcev. Povod so bili izplačani aprilski osebni dohodki in še vedno negotova usoda koprskih kleti. Kot izgubar (izgube po lanskem zaključnem računu še vedno niso uspeli pokriti) namreč delavci prejema 70 odstotkov od lanskih povprečnih osebnih dohodkov, ki jih iz meseca v mesec povečajo le za priznana rastjo življenjskih stroškov.

Po torkovem izplačilu dohodkov je najprej zavrelo med delavci v polnilnici in drugih delovnih enotah kleti, kjer se povprečni posebni dohodek že od januarja naprej giblje med 180 in 210 tisoč dinarjev. Delavci, ki so se znašli na samem robu socialne varnosti, so na izrednem zboru v en glas zahtevali, da za nastali ekonomski položaj v kleti sami niso krivi. Zato so zahtevali, da jim do prihodnjega petka, ko bodo ponovno sklicali zbor delavcev, začasno vodstvo organizacije, koprski izvršni svet in družbenopolitične organizacije dajo zagotovilo, da jim junija izplačajo stoodstotne osebne dohodke (s tem, da jim izplačajo tudi razliko od januarja najprej), hkrati pa da pripravijo tudi konkretno poročilo in prikaz nadaljnje usode kleti. V nasprotnem primeru napovedujejo, da bodo s ponedeljkom, 30. maja, začeli stavko, vse dokler ne bodo izpolnili njihovih zahtev.

Že v torek so žgoč položaj koprskih kleti obravnavali tudi na skupni seji predsedstva občinskega sveta in izvršilnega odbora osnovne organizacije zveze sindikatov. Ugotovljali so, da se od lanskega decembra, ko so se prvič zbrali člani predsedstva in izvršilnega odbora osnovne organizacije sindikatov Vinakoper, ni uresničilo vrsto zahtev. Predvsem poglavitna, da se razište, ali so bile »čiste« vse dohodkovne in denarne transakcije znotraj Droga. Tako

kot v samem tozdu tudi predsedstvo ne more verjeti podatkom, da so se letošnje obveznosti Vinakoper (kritje izgube, vračanje posojil, plačilo obresti...) povzpele kar na osem milijard, kar je, samo za primerjavo, letošnji načrtovani celotni prihodek Vinakoper.

Čeprav je predsedstvo priznalo napore sedanjega začasnega vodstva in koprškega izvršnega sveta, ki jih vlagajo za pokritje izgube in za sanacijo kleti, od teh organov zahteva, da se sanacijski program, ki so ga že sprejeli, dosledno izvede. Menili so namreč, da se posledice nedoslednega izvajanja sanacijskega programa iz leta 1985 najbolj drastično odražajo prav v sedanjem položaju kleti. Predsedstvo je zato tudi zahtevalo, da sprožijo tudi postopek za ugotavljanje subjektivne in objektivne odgovornosti za nastali položaj po neizpeljanem sanacijskem programu izpred treh let.

IZTOK UMER

Od četrta do četrta HIC RHODUS!

Stanislav Renko

Seveda ni mogoče pozabiti, da je melonarski tržaški župan z nezaslišano izjavo v znanem brezplačnem tržaškem mesečniku dal tako rekoč »il nulla osta« vsem šovinistom in rasistom, da nas lahko zmerjajo s »ščavi« in če bo s takimi »dovoljenji« vztrajal, bo samoponižno psovko proglasil morda celo za nekaj ljubkovalni izraz za svoje soobčane in celo za svojega slovenskega občinskega odbornika. Saj se naši bralci še spominjajo županovega predlanskega bananja, da je prvi in pristni Tržačan predvsem zato, ker je hčerko krstil za »Dalmacijo«. — Ne bi bilo prav, če ne bi tako rekoč v isti sapi povedali, da je Stafflerjev demokristjanski predhodnik in kandidat za njegovega naslednika v tržaškem italijanskem dnevniku objavil nerazumljive in protislovne očitke Slovincem v Italiji - in pri tem zamešal izraz »apartheid« — zaradi njihovih zahtev po uresničevanju osnovnih narodnostnih pravic. Glede Stafflerjeve izvolitve, seveda nestrpnost čakamo zahtevano mnenje deželne uprave.

Župana pa je prehitela naša deželna uprava z znanim zavračanjem slovenskih prošelj in nam s tem jemlje že uveljavljeno pravico. Sicer pa je glede tega SKGZ prav za nočjo sklicala posebno zborovanje.

Tretja pekoča zadeva je še triletno čakanje na obsodbo fašističnih provokatorjev v Lhanju in pa lanske septembrske žalitve v »radunaškem« katalogu za razstavo istrskih optantov, zaradi katerih sta bili vloženi kar dve prijavi sodišču, katerega razsodbo čakamo zaman že več kot pol leta.

Kot vidimo, gre za najmanj tri zadeve, ki čakajo na nujno razčiščenje, če hočejo sedanje oblasti, ki so izraz ne samo trenutnih, temveč vseh povojnih političnih silnic, dokazati, da bi bila njihova zagotavljanja o potrebi poosimske zakonske zaščite Slovencev v Italiji sploh verjetna — kaj šele iskrena. Terjanje zadoščenja za vse tri navedene protislovne napade je torej resnično minimalni pogoj za dokazovanje minimalne podlage za zatrevanje strinjanja glede potrebe zaščitenega zakona.

Zato je sam ob sebi umeven - vsem, ki se sklicujejo na demokracijo - rimljanski klic »HIC RHODUS, HIC SALTA!« (Tukaj je Rhodos, tukaj skači!) — znameniti klic grškemu skakalcu, ki se je bahal, da se je na Rhodosu proslavil. Kajti niti melonarski Camberjev predlog predloga — o katerem smo že lani pisali v nekem Četrtku — se ne more znebiti očitka neiskrenosti in hinavščine, če bo neke v podlagi svojega političnega delovanja upošteval tisti gnusni Stafflerjev »il nulla osta« za žaljivko.

Toda, kako naj pri vsem tem ne podvomimo o uspešnosti tega tako samoumevnega prijaznega nasveta in vabila, ko pa človeka vsakodnevne novice spravljajo v zelo hude dvome? Na primer vest o zmerjanju z »bedakom« (imbecille) voditelja republikanske kolidacije vladne stranke s strani socialističnega voditelja prav prejšnjo nedeljo v turinskem avtoritativnem dnevniku. Ali pa poročilo o rasističnih izbruhih proti črnim potnicam v rimskih, neapeljskih in palermških avtobusih, s primerom, ko je potnica rasistom ponosno pokazala potni list republike Italije in slišala odgovor: »Si, sei italiana, ma nera sei.« Kot da slišimo dosledno žaljivega sedanjega župana, ki bi dejal: »Si! ... ma ščavo sei.«

Tudi izjava nekajtedenskega socialističnega župana v Trstu, ki smo jo o Slovincih prebrali v torkovi številki tržaškega italijanskega dnevnika, je v skladu z - vsaj dosedanjim - pomanjkanjem njegovega podpisa pod za-

konskim predlogom njegove stranke za našo zaščito in tudi z njegovo solidarnostno prisotnostjo z lanskimi septembrskimi »radunaši« pri Bazovici. Njegov strah pred »preobiljem« (rindondanze) členov 3 in 6 ustave pač ne zaluži milejšega pridevnika od »poniglavo«.

V določen dvom glede uspešnosti tega latinskega vabila, spravlja človeka tudi že prejšnji četrtek omenjena hujška razstava o »fojbah«, zlati pa nasvet melonarskega tednika (od 14. t. m.), naj se protislovno hujskanje vključi v učne šolske programe. Najbrž zato, da se šolarjem zatajijo fašistični zločini pred napadom a Jugoslavijo in o njem, ki o njih dokumentarno poroča dr. Tone Ferenc v knjigi »Fašisti brez krinke - dokumenti 1941-1942« (Založba Obzorja, Maribor, 1987), o kateri je naš dnevnik obširno poročal prejšnjo sredo.

No, kljub vsem tem nespodbudnostim pa moramo našeti tudi dve spodbudni letošnji oziroma lanski novici, ki kažeta, da latinski poziv večinskimi odločilnežem nikakor ni nerealen in brez vsake možnosti pozitivnega odmeva. Gre za soglasni sklep vsedravnega šolskega sveta v Rimu o samostojnosti slovenske šole v Italiji, o čemer je naš dnevnik poročal prejšnji četrtek. V poročilu je bilo poudarjeno, da »vsedravnega šolskega sveta« gre za slovenske šole ustanoviti poseben zgornji organ na medpokrajinski ravni, ki bi pač zajemal celotno območje, na katerem živijo Slovenci. S tem bi izpolnili to, kar že dolgo in odločno zahteva vsa slovenska manjšina in kar so bile obljube ministrstva za šolstvo že od leta 1977...« Gre torej predvsem za odločno vztrajnost Sindikata slovenske šole, ki ima - kot je znano, zaradi takojšnje napovedi protestne stavke v slovenskih šolah proti aretaciji prof. Pahorja - poglavitno zaslugo za množičnost nepozabne letošnje februarске dijaške demonstracije pred vladno, deželno in sodno palačo v Trstu.

Druga novica pa je že lanska oziroma predlanska, da bo končno prišlo do gradnje novega slovenskega šolskega centra v Gorici kljub nastalim zapletljajem, ki pa so bili uspešno odstranjeni.

Pa tudi med Stafflerjevimi predniki smo imeli v Trstu »predrikettijevskega« župana (po rodu iz Rima), demokristjanskega, toda hkrati protifašističnega. Vedno se bomo spominjali, kako je osebno vodil po tržaških ulicah protifašistično manifestacijo in da je bila izglasovana resolucija občinskega sveta v prid našemu zaščitnemu zakonu. Bila so leta, ko je bila pokrajinska uprava tudi v levih rokah in ko je prišlo vsaj do nekaterih dvojezičnih krajevnih napisov.

Končno niso nespodbudni stavki v torkovem pismu nekega bralca v omenjenem italijanskem tržaškem dnevniku o italijanski kulturi z izključno »nacionalističnim tolmačenjem« in o prekašanju idej 19. stoletja o zaprtih nacijah, ki so »izgubili smisel«.

Slednjič velja omeniti, da je Vsedravnega šolskega sveta sprejel sklep o samostojnem slovenskem okraju kljub motilnim osamljenim stališčem, ki niso bila v skladu s slovensko enotno delegacijo in s Sindikatno slovenske šole. Zato je nujno potrebno taka motilna neskladja s stališči enotne delegacije odstranjevati. Spričo takih in podobnih možnosti velja vabilo skakalca z otoka Rhodosa tudi Enotni delegaciji, da doseže večjo učinkovitost tudi po operativni plati. Kot je bilo v teh zapisih že predlagano, utegne isti latinski poziv koristiti tudi urejevalni politiki našega dnevnika.

Obračun dela deželnega sveta F-JK

TRST - Zakonodajna doba, ki se v teh dneh izteka, je bila za deželni svet zelo važna, ker je po eni strani odobril vrsto pomembnih zakonov, po drugi strani pa je okrepil mednarodne stike zlasti v okviru skupnosti Alpe-Jadran. Tako so poudarili včeraj dopoldne med srečanjem z novinarji predsednik deželnega sveta Paolo Solimbergo in podpredsednika Claudio Tonel ter Gerardo Ciriani. V daljšem razgovoru so Solimbergo, Tonel in Ciriani podrobno orisali glavne ukrepe, ki jih je sprejel deželni svet, obenem pa so poudarili njegovo novo vlogo v mednarodnih stikih, v katerih je bil aktiven dejavnik in ne zgolj notar mednarodne dejavnosti odbora.

Na sliki: Solimbergo, Tonel, Ciriani in tajnik Quarantotto med tiskovno konferenco.

Stanovnik v Tolminu

TOLMIN — Jutri, 20. maja, ob 20. uri bo gost Knjižnice Cirila Kosmača tovariš Janez Stanovnik, predsednik Predsedstva SR Slovenije, ki bo govoril o položaju Slovenije v Jugoslaviji.

V torek, 24. maja, ob 20. uri bo v knjižnici predstavitev pesniške zbirke Toneta Pvačka »Goličava« in bibliofilske izdaje ciklusa »Rod« Cirila Zlobca. Ta je izšla v 500 oštevilčenih izvodih v izvirnem rokopisu Ivana Jermola, založila pa jo je Knjižnica Cirila Kosmača v Tolminu.

Oba pesnika bosta prisostvovala predstavltvama.

DANIELLE STEEL

195.

Njena družina

Prevedla
Irena Trenc-Frelj

»Val, ti si zelo dobra igralka. Veš, da je tvoj oče to že ves čas vedel? Povedal mi je. Priznati moram, da sem dvomila, toda ti si ena najboljših in pred tabo je še dolga, dolga pot.« Te besede so ji pomenile vse in kar verjeti ni mogla, da so prišle iz ust Faye Thayer.

»Veš, da sem te včasih sovražila.« To so bile grozne besede in ko jih je izgovorila, so bile v njenih očeh solze. »Bila sem tako ljubosumna nate in na tiste prekleto oskarje v studiu.«

»Ti oskarji ničesar ne pomenijo, Val.« Fayin glas je bil tih, a Valerie je vseeno zmajala z glavo. »Vi, moja čudovita peterica, ste moji oskarji.«

»Včasih sem govorila, da niso pomembni, vendar so. Povedo, kako trdo si morala delati in kako dobra si. Ti si čudovita, mama ... najboljša.« Obe sta zajokali in se objeli in spomin na te trenutke je še vedno grel Val. Končno se je pomirila z materjo. Dolgo je trajalo, vendar se je zgodilo. Tako kot je upala, da se bo isto zgodilo tudi z Anne. Do takrat strahovi ne bodo izginili iz njenih oči. To je omenila

tudi Georgeu. Vedno mu je vse povedala. Postal je več kot samo ljubimec, zdaj je bil njen najboljši prijatelj.

»Veš, da kar nekako zavidam tvojemu svaku.« Ležala sta pred kaminom, ko je to izrekel, in Val ga je presenečeno pogledala.

»Billu? Zakaj? Saj imaš vse, kar ima on, pa še več. Povrhu pa,« se je zarežala, »imaš še mene — kaj več bi si lahko še želel?«

»Seveda.« Vrnil ji je smehlaj, toda v njegovih očeh je opazila hrepenenje, ki ga poprej ni opazila. Bil je tih človek, njegove vrednote so ji bile všeč, njegove ideale je človek lahko spoštoval in živel je zanesljivo, solidno življenje, kar je bilo vse zelo nenavadno za hollywoodskega idola, kakršen je bil. »Zavidam jima otroka.«

»Dojenčka?« Njegove besede so jo osupnile, kajti na otroke je le redko pomislila. Nekega dne jih je sicer nameravala imeti, vendar še dolgo, dolgo ne. Kariera se ji je zdela zelo pomembna, dovolj se je namučila zanjo in vznemirljivo vzpenjanje proti vrhu se je šele začelo. Še zdaleč ni bila pripravljena sestopiti ali storiti kaj podobnega kot njena mati pri njenih letih. Faye je imela petindvajset let, ko se je umaknila, Val pa jih je bilo že skoraj triindvajset. »Si res želiš otroka, George?« Tudi on je bil na vrhuncu kariere. Imeti otroka bi bilo težko za oba, čeprav se ji je zamisel zdela kar vabljiva za kak poznejši čas.

»Mogoče ne zdaj, zato pa nekega dne, kmalu.«

»Kako kmalu?« Zavalila se je na trebuh, si naslonila obraz na dlani in ga zaskrbljeno pogledala.

»Kaj bi rekla k naslednjemu tednu?« Vedela je, da jo draži, zato se je zasmejala njegovemu zaskrbljenemu izrazu.

»Ne vem, v letu ali dveh. Toda izkušnjo bi na vsak način rad nekoč ponovil.« Dan je bil prijazen fant in Val ga je imela rada.

»Mislim, da ne bi imela ničesar proti.«

»Dobro.« Videti je bil zadovoljen; čez nekaj časa je tam pred ognjem počasi potegnil z nje oblačila in omenil nekakšne vaje, ko sta se začela ljubiti.

43. poglavje

»Kako se počutiš, ljubica?« Bill jo je sočudno pogledal, ona pa se je zasmejala.

»Kako bi se počutil ti, če bi bil tak kot jaz? Kot drek. Ne morem se premakniti, ne morem dihati. Če ležem, me otrok duši, če sedem, dobim krče.« Bilo je devetega februarja in do predvidenega poroda je bilo še pet dni, Anne pa je kljub tožbam očitno uživala v nosečnosti. Tako močno si je želela otroka, da ji je bilo povsem vseeno, koliko se bo zredila ali kako neudobno ji bo. Želela si ga je samo končno stisniti v naročje in končno videti njegov drobn obrazek. Še vedno je trdila, da bo fantek, Bill pa je skrivaj upal na deklico. Izjavljal je, da bolj vaju deklic.

»Bi šla rada ven na večerjo?« Zasmejala se je in odkimala. Nič več ji ni bilo prav, še čevlji ne, nosila je lahko samo še tri grde obleke. Nehala je zahajati k Giorgiu po obleke za družabne priložnosti, ker se ji sploh ni več dalo hoditi zdoma.

Knjiga je izšla pri Založništvu tržaškega tiska
in je na razpolago v Tržaški knjigarni

Odmevi na srečanju med Deželno, sindikatom in vlado

Rimskemu vrhu pripisuje sindikat le delen uspeh

Po srečanju deželnih upraviteljev in sindikalistov z ministrom za javno udeležbo Fracanzanijem in ministrom za industrijo Battaglio, je v tržaških sindikalnih krogih zavladalo le mlačno navdušenje. Sindikat, v tem primeru gre za UIL, je izredno previdno ocenil ti dve srečanja, saj jima pripisuje le delen uspeh in sicer sprejetje predloga, da vlada oziroma ustanova IRI omogoči teritorialna pogajanja za tukajšnja podjetja z državnim udeležbo. To zahteva je sindikat enotno izrekel že marca ob priliki deželne konference o državni udeležbi in ne gre torej za bistveno novost, temveč za sprejetje starih zahtev.

Sindikat CISL je v svojem tiskovnem sporočilu pokazal nekoliko več optimizma. V njem namreč med drugim beremo, da je rimsko srečanje končno pokazalo dobro voljo vlade do iskanja najboljših rešitev za javni sektor v deželi. Pri tem pa bo upoštevala časovne roke, ki jih bosta izdelala sindikat in deželna uprava. Poleg tega pa CISL z navdušenjem jemlje v vednost vest, da bosta IRI in Finsider proučili proizvodni načrt za škedenjsko železarno skupaj s sindikatom in Deželno.

Poleg železarskega sektorja so v Rimu obravnavali tudi pomorstvo, ladjedelništvo, dizelski raziskovalni center in nove javne pobude, kakršna naj bi bila na primer obrat Aeritalia, ki naj bi nastal v Ronkah. Tržaškemu Lloydju pa so posvetili le malo pozornosti, iz česar je mogoče sklepati, da ustanova IRI in Finmare nimata posebnih načrtov za njegovo poživitev. IRI namreč vztraja pri svojem, in sicer, da je primorana krepko skriti število delnih mest v svojih podjetjih. UIL zato meni, da je sedaj nujno odkrito soočanje med političnimi silami, sindikatom in krajevnimi upravami, saj je

že skrajni čas, da pride do opredelitve vloge ustanove IRI na deželnem območju.

Predstavniki dežel, ki se kot Furlanija-Juljska krajina spopadajo s problemom javnega železarskega sektorja, pa so po srečanju z ministrom sklenili, da se bodo v bližnji prihodnosti ponovno sestali in sestavili skupen dokument o teh problemih. Minister Fracanzani je namreč priznal, da je celotna zadeva zelo zapletena, ker se mora Italija prilagajati potrebam evropskega trga in da bo zato potrebno italijanski železarski sektor reševati s pomočjo zakonodaje. Ob tem pa je tudi poudaril, da je načrt za reindustrializacijo železarskega sektorja, ki ga je izdelala Finsider, pomanjkljiv in deloma (vsaj glede zaposlitvene ravni) nesprejemljiv.

Tudi center za dizelsko raziskavo je bil na rimskem srečanju deležen le pičle pozornosti. Tovarniški svet Isotte Fraschini je včeraj, sicer posredno, izdal tiskovno sporočilo, v katerem naštevava probleme, ki so se v zadnjih letih nakopili in ki jim zaenkrat ni videti izhoda. »Kljub temu da redno dobivamo naročila,« beremo v sporočilu, »ne zna vodstvo urediti dela v tovarni, prav tako pa se otepa vsakega dogovora o izboljšanju osebnih dohodkov in delovnih urnikov.« Vsak drugi mesec morajo namreč delavci delati v dveh izmenah zaradi zaostalega dela, v preostalih mesecih pa vodstvo premešča skupine delavcev v Tovarno velikih motorjev. Tovarniški svet bo zato v znak protesta priredil vrsto razčlenjenih stavk, o položaju v podjetju pa bo govor tudi na tiskovni konferenci, ki bo v prihodnjih dneh in na katero bo svet povabil politične predstavnike, gospodarstvenike in krajevne upravitelje.

javni upravitelji ob koncu mandata

Slavko Štoka (KPI) je šest let vodil zahodnokraški rajonski svet

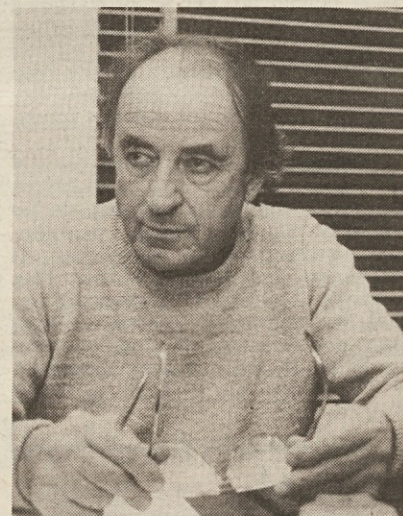
Zahodnokraški rajonski svet, ki združuje vasi Prosek, Križ in Kontovel, je verjetno edini krajevni svet v tržaški občini, ki ni poznal politične večine in opozicije ter tudi ne velikih političnih sporov in razhajanj, ki bi omejevali oziroma šibili njegovo vlogo v odnosu do občinske uprave in predvsem do krajevnih problemov. V dobi ostrih in včasih povsem nepotrebnih strankarskih spopadov predstavlja to velik uspeh, ki ga ne gre na noben način podcenjevati, čeprav je treba delo rajonskega sveta ocenjevati ne samo na podlagi političnega vzdušja, ki se je v njem ustvarilo, ampak predvsem po konkretnih dejanjih v korist domačega prebivalstva. Ob izteku mandatne dobe smo za obračun šestletnega mandata (zadnje občinske volitve so bile leta 1982) rajonskega sveta zaprosili predsednika Slavka Štoka, komunisti, ki vodi ta svet od leta 1978.

Začeli bi kar s tem »nenavadnim« političnim vzdušjem, ki se je ustvarilo na vaših zasedanjih. Kaj je po vašem botrovalo, da ste delali skupaj in enotno?

Se danes se spominjam, kako so takoj po volitvah določeni tržaški italijanski krogi zlonamerno ugotavljali, da bodo na zahodnem Krasu najhujše težave ter da pri nas dejansko ne bo mogoče narediti ničesar. Na srečo so bile njihove napovedi popolnoma neosnovane. Takoj smo ustvarili pogoje za skupno delo in za ustvarjalno politično dialektiko. To ni pomenilo, da smo odstopali od naših stališč, ampak, da nismo nikoli razpravljali o stvareh, ki so nedosegljive. Enotna stališča o pomembnih vprašanjih (npr. o podrobnih urbanističnih planih) so utrdila naše zahteve tudi v očeh občinske uprave.

Kakšen je obračun opravljenega dela?

Če pomislim na vse težave, ki smo jih imeli z upravo in na naše kolikor toliko omejene pristojnosti, lahko rečem, da je še kar dober. Na prvo mesto moram uvrstiti podrobne urbanistične načrte za naše tri vasi, ki smo jih izbojevali po dolgem in napornem boju. Ti načrti, z odobritvijo katerih je tržaška Občina zavlačevala skoraj dvajset let, bodo omogočili urbanis-

tični razvoj Križa, Proseka in Kontovela v skladu s potrebami krajanov. Izbojevali smo gradnjo pločnika na kontovelskih Medulah, na cesti, ki povezuje Kontovel s Prosekom, ter uredili parkirišče nasproti kontovelske cerkvice. Prizadevali smo si in dosegli finansiranje kanalizacijskega omrežja na Proseku ter ustvarili pogoje, da bo Križ kmalu povezan s kanalizacijo Grljana in Miramara. Med po-

membne uspehe sosveta pa uvrščam tudi občinski sklep, ki je odobril 640 milijonov lir za razširitev in splošno ureditev kriškega nogometnega igrišča.

Svojčas je zahodnokraški rajonski svet aktivno sodeloval tudi pri vseh zadevah, ki so spremljale gradnjo avtoceste. Kaj bi rekel o tem?

Z našo vztrajnostjo smo preprečili nepotrebna razlašanja slovenske zemlje na Proseku. Sodelovali smo s strokovnimi organizacijami pri obveščanju naših ljudi in pri tem navezali zelo dobre stike posebno z Občino Zgonik, ki je — in to želim izrecno poudariti — pokazala veliko zanimanje tudi za interese zahodnokraškega prebivalstva.

Kakšni pa so bili v tej mandatni dobi odnosi z občinskimi upravitelji in s tržaško upravo nasploh?

Z županom Richettijem je šlo v začetku sorazmerno dobro. Takratna uprava je pokazala določeno razumevanje za potrebe in probleme rajonskih svetov, zato je bilo soočanje med nami precej dobro in koristno. Začetek težav pa je sovpadal s politično nestabilnostjo občinske uprave. V zadnjem času pa smo bili priče hudemu kvalitnemu padcu splošnega delovanja Občine, ki je pokazala veliko brezbrižnost do našega dela in predvsem do stvarnih potreb Križanov, Prosečanov in Kontovelcev. Upravitelji so npr. močno zanemarjali ceste in podobna navidez majhna vprašanja, ki pa so zelo pomembna za neko krajevno skupnost. Vse, kar smo v teh šestih letih dosegli, pa lahko rečem, da smo si izbojevali sami, z vztrajnostjo in trdim delom.

Pogovor zapisal SANDOR TENCE

Na osnovnih in nižjih šolah

Jutri podelitev bralnih značk

Za naše nižješolce in učence osnovnih šol bo jutri mali kulturni praznik. V svoji sredi bodo imeli slovenske ustvarjalce iz Slovenije in iz našega mejstva. Ti bodo mladim prijateljem slovenske knjige podelili zaslužene bralne značke in priznanja.

Književniki in ilustratorji se bodo zbrali ob 9. uri pred šolo Franceta Bevk, kjer jih bodo pozdravili openski učenci, nato pa bodo gostje združenja staršev te šole, kot se to dogaja že vrsto let. Tu se bodo srečali z mentorji, ki jih bodo nato pospremili na posamezne šole. Nekatere šole pripravljajo podeljevanje skupno, večje pa samostojno.

Naši književniki in ilustratorji bodo obiskali naslednje osnovne šole: Ljubka Šorli in Marjan Manček se bosta srečala z učenci šol devinsko-nabrežinske občine v Devinu; Matjaž Schmidt v Zgoniku z učenci zgoniške občine; J. Mušič in B. Kos z učenci s Proseka in Sv. Križa; M. Košuta in Jelka Godec-Schmidt z openskimi učenci, kasneje pa z repentaborskimi; Jože Snaj v Gropadi z učenci šol iz Trebč, Gropade in Bazovce; Boris A. Novak na Katinari in pozneje pri Sv. Ivanu; Polonca Kovač v Barkovljah in Rojano; Miha Matč na šoli Kette in Donadoni, pozneje še v Škedenju in pri Sv. Ani; Marjanca Jemec-Božič pri Sv. Jakobu; Janez Bitenc v Boljuncu z učenci šol iz Brega.

Nizje srednje šole: Berta Golob - šola Kosovel Opčine; Ivo Zorman - šola I. Gruđen Nabrežina; Anton Ingo - šola I. S. Gregorčič Dolina; Jože Horvat - Levstik Prosek; Niko Grafenauer - I. Cankar Sv. Jakob. (dl)

Pogovor s carinskim nadzornikom Londrinom

Protestne akcije carinikov se utegnejo še nadaljevati

Po uspešnem srečanju, ki so ga sindikalni predstavniki carinskih uslužbencev imeli 9. maja v Rimu z ministrom za finance Emiliom Colombom in ministrom za javne službe Cirinom Pomcinom, se je položaj na italijanskih mejnih prehodih umiril. Zvezni sindikati CGIL, CISL, UIL in avtonomni Salvi, Dirstat in Cisl so namreč pozitivno ocenili izjavo ministra Colomba, ki je sindikalnim predstavnikom obljubil, da se bo zavzel za čim hitrejšo sprejetje zakonskega osnutka za reformo carin in za opredelitev nalog in položaja 5 tisoč carinskih uslužbencev.

Na mejnem prehodu pri Fernetičih smo se o položaju in zahtevah carinskih uslužbencev pogovorili s carinskim nadzornikom Londrinom, ki nam je zagotovil, da se je medtem tovrtni promet na tem prehodu normaliziral.

Ali ste po 40 dnevih stavke zadovoljni s tem, kar ste dosegli?

»Če verjamemo obljubam ministra za finance Colomba, smo lahko še kar zadovoljni. Bojim pa se, da spor še ni zaključen. Zato smo se tudi odločili, da se 10. junija spet srečamo, da preverimo položaj in da vidimo, ali je vlada res kaj storila.«

Kaj nameravate napraviti v primeru, če 10. junija ne boste zadovoljni z doseženimi rezultati?

»Spet bomo stavkali in položaj bo veliko bolj kritičen, saj bo poleg normalnega prometa takrat že veliko turistov, ki bodo hoteli v Jugoslavijo.«

Kaj v bistvu zahtevate?

»V Furlaniji-Juljski krajini zahtevamo čim hitrejšo določitev nalog in po-

ložaja carinskih uslužbencev ter srečanje z generalnim ravnateljem carine.«

Ali se je vaša protestna akcija izrodila predvsem iz finančnih razlogov?

»Borimo se predvsem za učinkovitejše delovanje carine. Vidite, pred leti sem bil član sindikalne organizacije. Ko sem se zavedel, da nitsindikalne organizacije niso dovolj odločno ščitile naših interesov, sem izstopil in sedaj se skupno z drugimi kolegi aktivno potegujem za izboljšanje našega delovnega položaja.« (kp)

Uspešen obračun zavarovalnice SASA

Upravni svet javne zavarovalne družbe SASA (iz skupine IRI-FINMARE) je pretekli ponedeljek odobril obračun za leto 1987. Zaključil se je s 625 milijoni dobička, kar je znatno več kot leto prej, ko je SASA zaključila letni obračun s 553 milijoni dobička. Zavarovalnica je v lanskem letu sprejela za skoraj 25 milijard zavarovalnih premij in jih tako povečala za dobrih 16 odstotkov. Predsednik zavarovalnice dr. Angelo Bernassola je zato že napovedal, da bo družba povišala glavnic s sedanjih 2,2 milijarde na 12 milijard lir. Vsekakor bo o tem odločal občni zbor delničarjev, ki so ga sklicali za konec junija.

V soboto na Opčinah

Jubilejni celovečerni koncert ženskega pevskega zbora Tabor

Ženski pevski zbor Tabor z Opčin se pripravlja na celovečerni koncert, ki bo v soboto ob 20.30 v dvorani Prosvetnega doma in s katerim bo praznoval 10-letnico svojega delovanja.

Vsak nastop je pomemben dogodek za vse, ki ljubijo lepo petje: za društvo, v okviru katerega zbor deluje, za njegovo občinstvo, najpomembnejši pa je nedvomno za pevce, ki se želijo predstaviti s kar najboljšim programom in s čim boljšo izvedbo.

Našli smo pevke, ki so čakale na začetek vaj, ki so v teh dneh še posebno intenzivne. Pridružila sta se nam prof. Kostanca Filipovič, ki je predsednica zbora in prof. Sveto Grčić, ki vodi zbor od njegovega nastanka. »Utrujene smo že, malo tudi nervozne, a k takšnemu dogodku tudi to spada. Mislim pa, da smo se dobro pripravile in da smo izbrale za naš prvi celovečerni samostojni koncert program, ki bo našim poslušalcem všeč,« nam je povedala predsednica. Zbor je za ta nastop pripravil 14 pesmi, med njimi skladbe znanih slovenskih glasbenikov, skladateljcev Hydna, Schuberta, Saint Sænsa in nekaj ljudskih pesmi. Eno od njih bo zbor zapel v nemščini, eno v italijanščini in eno v hrvaščini. »Nismo se odločili za delitev programa na umetne in ljudske pesmi. Izbrali in razporedili smo jih bolj po tem, kako se povezujejo z našo dejavnostjo, z njenimi posebni-

mi trenutki in s tem, kar nas pač družijo.«

Med posamezne točke programa so vključile tudi pesmi naših pesnikov: Ljubke Šorli, Marije Mijot, Irene Žerjal, Brune Pertot, Nadje Švara, Zlatke Obid-Lokatos, Zore Tavčar in Alenke Rebula-Tuta. Recitirale bodo pevke same, medtem ko bo nekaj pesmi spremljal na kitaro Tullio Možina.

In že smo bili pri spominih na začetek delovanja društva in na najpomembnejše etape. »Začele smo skorajda bolj za šalo kot zares. Rade smo pele, pa smo si na eni zaključnih šolskih prireditvah v našem domu rekile: zakaj pa ne bi ustanovile svojega zbora? Rečeno, storjeno. Že septembra je zbor začel z vajami, ki so bile tedaj v prostorih osnovne šole, vodstvo pa je prevzel Sveto Grčić. Morda niti ni bil čisto prepričan, da bomo vztrajale, pa smo in nam ni žal. Na začetku nas je bilo 30. Nekaj jih je iz objektivnih in drugih razlogov odstopilo. Upamo, da bo ta koncert spodbudil še marsikatero, da se nam bo pridružila.«

Prvi nastop je imel zbor ob dnevu žena leta 1978. Takrat se je predstavil le s tremi pesmimi. Od tedaj dalje je nastopal na številnih prireditvah, v domačem društvu, kot gost pri drugih društvih, na vaških svečanostih, na Prešernovih proslavah, v raznih krajih matične domovine, na reviji »Primorska poje« pa zbor nastopa že od leta 1979 dalje. »Številni naši nastopi so povezani s sodelovanjem moškega zbora Tabor. Tako smo leta 1984 pripravili skupen koncert Vrabčevih pesmi, s katerimi smo uspešno gostovali tudi v Kamniku. Leta 1986 smo skupno nastopili na reviji »Corovivo« v Vidmu, kjer smo se visoko uvrstili. Opravili smo tudi nekaj lepih gostovanj, na primer v kraju Viškovo nad Reko, v Zadru, na Reki, v Sežani, v Kliničnem centru v Ljubljani in še marsikje.«

Ženski zbor Tabor je bil tudi pobudnik srečanj ženskih zborov, ki so potekala pod geslom »Zapojmo si pesem veselo«. Prvo takšno srečanje je bilo novembra 1985 na Opčinah, sledilo je srečanje na Proseku, letos pa pri Domju. »Zborovska dejavnost je za naša društva zelo pomembna. Člani zborov nismo namreč le pevci, temveč smo aktivni v raznih društvenih dejavnostih. Sploh je Prosvetni dom že naš drugi dom. Tu se sestajamo in srečujemo, tu nastopamo, tu se skupno veselimo uspehov in delamo načrte za naprej.«

Kako jim ne bi želeli, da bi sobotni koncert resnično dobro uspel?

NEVA LUKEŠ

V torek v Slovenskem klubu

Pahor o uveljavljanju manjšinskih pravic

V torek zvečer je bil gost Slovenskega kluba prof. Samo Pahor, ki je govoril na temo »Z zakonitimi sredstvi do enakopravnosti«. Predavatelj je občinstvu podrobno obrazložil pot, ki jo je prehodil med zakonskimi vožlji, da bi uveljavljal tiste norme, ki dajejo Slovencem vsaj delno pravico do rabe materinega jezika v javnosti in v stiku z oblastmi.

Pahor je omenil vrsto dogodkov in sporov z najrazličnejšimi predstavniki javnih ustanov, ki so mu na vse mogoče načine kratali pravico do rabe slovensčine. Omenjena pot je Pahorja pripeljala pred sodnike in celo v zapor, izbojeval pa je tudi pomembne uspehe. V prvi vrsti je omenil razsodbo ustavnega sodišča, ki dovoljuje Slovencem, da uporabljajo v odnosu do oblasti materin jezik. Omenil je seveda tudi »poštno afero«, ki je našim bralcem dobro znana.

Ob dogodkih je Pahor razčlenil tudi »sredstva«, s katerimi se je boril pred sodišči in utemljeval svoje zahteve. Omenil je londonski memorandum, osimske sporazume, razsodbo ustavnega sodišča in seveda italijansko ustavo. Pri tem je bil dokaj natančen in je razčlenil marsikatero podrobnost, ki bi jo pero kronista s težavo zapisalo. Bistveno pa je, da povzamemo Pahorjevo kritiko slovenskim organizacijam, v kateri trdi, da se organizacije niso zavedale, kaj Slovenci imamo in kakšne pravice nam zagotavlja pravna država, kakršna je Italija. Predavatelj je bil marsikje oster

in je večkrat omenil, kako so nekateri slovenski »veljaki« neprijazno gledali na njegove napore in kako to delajo še danes.

V razpravi sta se izoblikovali dve stališči in tudi dva načina gledanja na slovensko vprašanje. Po eni strani so nekateri razpravljalci poudarjali krivdo Slovencev, da se nimamo pravic in priznavali Pahorju pionirsko vlogo. Govorili so tudi o slovenski nedoslednosti in izostrili stališča do tistih, ki še niso spremenili poitalijančenih primkov in imen. Nekateri drugi pa so priznali Pahorju, kar mu gre, istočasno pa so poudarili, da si ne moremo zamišljati enakopravnosti brez zaščitnega zakona, ki ga mora izglasovati parlament. Slovenci se ne moremo zadovoljiti le z nekaterimi normami, saj potrebujemo kot manjšina zaščito, to pa je politično in moralno vprašanje. Droben primer: problem uradnega priznanja Glasbene matice ni stvar sodišča, ampak politične (ne)volje. Nekateri so se izrekli proti pretiranemu samoočemuženju in hudim občutkom krivde, saj lahko to postane usodna past. Vprašali so se tudi, kakšna pravičnost je v tem, da moraš za samoumevno zadevo preleteti sto uradov in vrsto sodišč.

Poslušali smo torej različna stališča, kar je dobro, saj izginja svet, kjer so eni nosilci resnice, drugi pa zmot.

Minister Tognoli jutri na posvetu gradbenikov

Vse hujši problem motornega prometa in parkirišč v mestnih središčih bo predmet celodnevnega posveta, ki ga prireja jutri v hotelu Savoia Excelsior Kolegij tržaških gradbenikov. Govor bo posegih za ponovno urbanistično ovrednotenje mestnih središč, predvsem pa za olajšanje vse gostejšega prometa. Na ta vprašanja, ki ne zadevajo več le velikih mest, pač pa tudi manjša urbana središča, kakršno je na primer tudi Trst in kjer je položaj že nevzdržen, bodo torej skušali odgovoriti na jutrišnjem posvetu, ki so mu dali naslov »Povrniti urbanim območjem več prostora za boljše življenjsko kakovost« — vprašanje parkirišč. Posveta, ki se bo pričel ob 9.30, se bodo udeležili številni izvedenci, zaključno besedo pa bo imel minister za urbana območja Carlo Tognoli.

Listarjem se je pridružil tudi Causio
Delen sporazum DP-MT
o volilnem sodelovanju

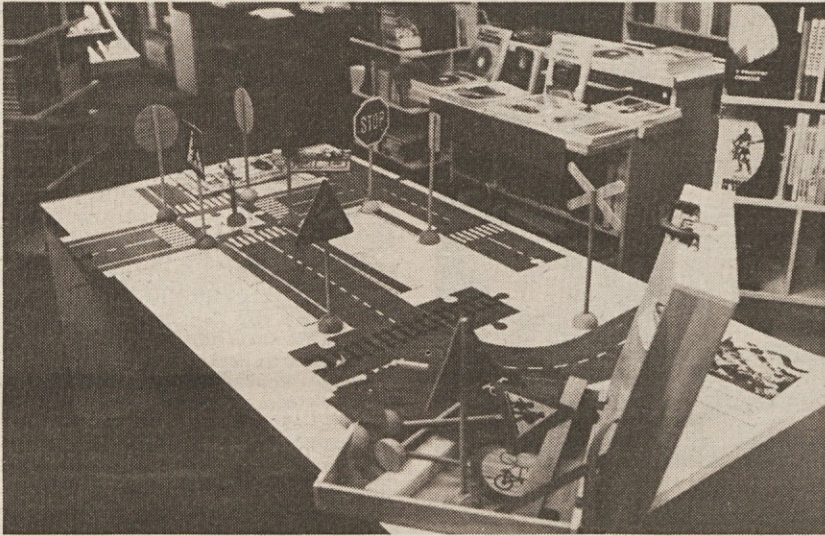
Skrajno levičarska Proletarska demokracija (Democrazia proletaria) po eni strani ter profesor Samo Pahor in voditelj Tržaškega gibanja Paolo Parovel po drugi so predvčerajšnjim, po dolgem pogajanju, ki se je začelo še pred Pahorjevimi predlogom vsem slovenskim komponentam o sestavi skupnih kandidatnih list za junijske volitve, dosegli delen sporazum o volilnem zavezništvu. Po tem dogovoru, ki je bil dosežen — medtem ko je skupina okrog Sama Pahorja hkrati ponujala pogajanja pri drugi mizi, kot smo izvedeli iz dobro obveščenih virov, tudi s Slovensko skupnostjo, prav tako za sklenitev volilnega zavezništva oziroma skupnega nastopa — bo Samo Pahor nastopil na deželnih volitvah na kandidatni listi Proletarske demokracije, ki jo bo v tržaškem volilnem okrožju vodil dosedanji deželni svetovalec Giorgio Cavallo. Na isti listi bo kandidiral tudi zastopnik Tržaškega gibanja, najbrž prav njen glavni voditelj Paolo Parovel.

Po doseženem sporazumu bosta Proletarska demokracija in Tržaško gibanje za pokrajinske volitve predstavila enotno kandidatno listo z dvojnimi znakom, in tudi naj tej listi naj bi nastopila tako Samo Pahor kot zastopnik Tržaškega gibanja. Krajinski voditelji DP so predlagali, naj bi tudi za tržaške občinske volitve predložili skupno kandidatno listo z dvojnimi znakom, toda Parovel si je pridržal pravico, da na ta predlog odgovori po posvetu s somišljeniki, a se zdi, da prevladuje mnenje, naj bi se obe stranki predstavili na volitvah za obnovitev občinskega sveta ločeno. Zato je torej sporazum le delen, vsaj za sedaj (če se Tržaško gibanje ne odloči, da sprejme zavezništvo z DP tudi za Občino).

Medtem ko so se torej naposled pokazali pravi nameni politične pobude profesorja Sama Pahorja, se pri malone vseh strankah nadaljuje lov na »privlačne«
kandidate. Tako se je včeraj pojavila vest (s precej velikim in primerno dragim volilnim oglašom), da je sklenil kandidirati kot neodvisni na Listi za Trst tako za tržaški občinski svet kot (celo kot nosilec kandidatne liste) v volilnih okrožjih Videm, Pordenon in Tolmeč za deželne volitve tudi Franco Causio, slavni nogometaš, ki preživlja svoj zaton v vrstah Triestine. Kaj bo mogel prispevati ta nekdanji žongler z usnjenim mehom, ki je doma iz Lecceja in je preživel največji del svoje kariere in življenja v Turinu, brez vsake resne izkušnje in brez poglobljenega poznavanja krajevni razmer in problemov, si pač lahko vsak misli.

V predvolilni kroniki je zabeležiti, da stranke nadaljujejo s prirejanjem shodov ali srečanj s splošno politično in tematsko vsebino, v bistvu z glavnim namenom, da predstavijo svoje kandidate. Danes bodo na vrsti socialisti, ki prirejajo ob 18. uri na Pomorski postaji srečanje s sredstvi javnega obveščanja, na katerem bosta glavna kandidata PSI za deželni svet, dosedanji podpredsednik deželne vlade Carbone in za tržaško Občino, dosedanji podžupan Seghene, poročala o svojem petletnem delovanju v obeh upravah. Odpadniki iz republikanske stranke, ki so ustanovili gibanje Giustizia e libertà, s katerim nameravajo nastopiti na junijskih volitvah, pa bodo predstavili svoj program v dvorani miljskega občinskega sveta. Spregovoril bo deželni podtajnik gibanja Maurizio Fogar.

Še do sobote v Tržaški knjigarni
Prva strokovna razstava učbenikov
in pripomočkov za šolo in vrtec

V deloma prenovljeni Tržaški knjigarni je te dni na ogled zanimiva strokovna razstava, ki so jo Odbor za šolstvo pri SKGZ, Tržaška knjigarna in deželni zavod IRRSAE namenili slovenskim šolnikom. Na policah in stojnicah so namesto običajnih leposlovnih, strokovnih in drugačnih knjig na ogled šolski učbeniki in učni pripomočki za osnovno šolo in vrtec. Prireditelji so namreč želeli ponuditi slovenskim vzgojiteljem in osnovnošolskim učiteljem v Trstu in Gorici (kjer bo razstava prihodnji teden) vpogled v najsodobnejšo slovensko proizvodnjo učil. In sodeč po dosedanjem obisku je razstava zelo dobrodošla, saj je to pravzaprav prvič, ko imajo šolniki možnost, da si ogledajo, kar ponuja slovensko tržišče na tem področju.

Na splošno je namreč zelo težko ne le naročiti, pač pa tudi izvesti za ponudbo slovenskih založb (v glavnem gre za Državno založbo Slovenije, ki je prva na tem področju), ki dajejo na trg le točno določeno število pripomočkov in jih namenijo le tistim šolam, ki so jih že prej naročile. Zaradi tega in ker so v tem času še mnogi učbeniki v tisku, je tudi ta razstava nepopolna, prireditelji pa upajo, da bodo lahko že jeseni priredili popolnejši pregled učbenikov in pripomočkov, tudi za pouk na nižjih in višjih srednjih šolah.

Tržaška knjigarna ponuja trenutno vsekakor bogat izbor prosojnic, diapozitivov in filmov z različno vsebino, seveda pa tudi številne slikanice in učne knjige (zanimive so predvsem

poučne slikanice za osnovno šolo in zbirka »Pamet je boljša kot žamet«
za spoznavanje družbe in narave). Posebej gre omeniti komaj izdano serijo map z naslovom »Celostna estetska vzgoja«, ki so namenjene estetskemu pouku, to je likovnemu, plesnemu, gledališkemu, lutkovnemu in glasbenemu pouku, in ki učiteljem nudijo dragocena navodila za skupinsko in učinkovito delo v razredu. Za otroke pa bodo verjetno najbolj privlačni pripomočki, kot so peskovnik in panoji za prometno vzgojo. Njihov namen je seveda ustvarjalno navdihniti otroke, ki ne sme sprejemati pouka pasivno, pač pa mora pri njem sodelovati. Razstava bo odprta do vključno sobote, 21. maja. (bg)

Ravnateljja UNESCO
in IAEA v Miramaru

V Miramaru se bo po včerajšnjem neformalnem uvodu danes uradno sestel znanstveni svet Mednarodnega centra za teoretsko fiziko na svojem letnem zasedanju. Ravnatelj Centra, Nobelov nagrajenec Abdus Salam, bo podal poročilo o delovanju te ustanove v letih 1987 in 1988 ter predstavil program bodočega delovanja.

Udeležbo na letošnjem zasedanju znanstvenega sveta sta napovedala novi generalni direktor UNESCO Federico Mayor in ravnatelj Mednarodne agencije za atomsko energijo Hans Blix.

Uspeh koncertov
ciklusa glasbe
20. stoletja

Ciklus koncertov glasbe 20. stoletja, ki ga je priredila Pokrajina Trst v sodelovanju z združenjem Continuum Musicale, je dokazal, da je v Trstu veliko ljubiteljev te glasbene zvrsti, čeprav je bilo doslej le malo prirediteljev posvečenih sodobnim skladateljem. Prav to vrzel je želelo zapolniti združenje Continuum Musicale, ki je nalašč zasnovalo tako raznolik program, saj nazorno podaja skoraj vse glasbene težnje od začetka stoletja do danes. Ciklus obsega vsega osem koncertov; do sedaj so se zvrstili že štirje. Prvi je bil posvečen sodobni zborovski glasbi, ki jo je izvajal priznani Pro Arte Chor iz Gradca, na naslednjih dveh koncertih pa je nastopil Ex Novo Ensemble iz Benetk, ki se ukvarja z elektronsko in serialno glasbo. Ansambel je navdušil številno občinstvo zlasti z že klasično Stockausenovo skladbo Kontakte iz leta 1959-60 in z ironično kompozicijo Johna Creda iz US iz leta 1962.

Na četrtem koncertu, ki je bil v ponedeljek, 16. maja, so se predstavili člani Continuum Musicale, pianista Roberto Repini in Rita Verardi ter sopranistka Luisa Castellani. Večer je bil večinoma posvečen samosplovom skladateljev druge dunajske šole (Schönberg, Berg, Webern, Eisler), ki jih je kritik Gianni Gori na kratko predstavil med koncertom.

Peti koncert bo drevi in bo nekako nadaljevanje ponedeljkovega koncerta. Izvajalci bodo isti, predstavili pa nam bodo Drugo sonato Paula Hindemitha ter samosplove in songe Hannsa Eislerja in Kurta Weilla.

V ponedeljek, 23. maja, pa nam bo Continuum Musicale predstavil zgodnoevropske skladatelje: poleg Šostakoviča in Martinuja bomo lahko poslušali Balado slovenskega skladatelja Marijana Lipovška.

Vsi koncerti so v dvorani Krožka za kulturo in umetnost, začeni bodo ob 20.30. Vstop je prost. (bov)

Pobalina zasačena
na ukradenem motorju

Zaradi kraje mopeda giler a so agenti letkega oddelka aretirali dva fanta. Prvemu je ime Furio Coccani, stanuje v Ul. di Cologna 33 in je komaj dopolnil 18. leto starosti. Njegov pajdaš G. S., ki stanuje v Drevoredu Campi Elli, pa bo polnoleten šele čez nekaj mesecev.

Policisti so ju prijeli v sredo okrog 4. ure zjutraj, ko sta se z ukradenim mopedom giler a brez luči vozila po Ul. Martiri della Libertà. Seveda so jima dali znaka, naj ustavita, mladeniča pa sta skušala pobegniti zasledovalcem. Policisti so jima sledili z avtomobilom, ju končno prijeli na Trgu Pestalozzi ter ju odpeljali v zapor.

Drevi v Kulturnem domu
SKGZ sklicuje širše zborovanje
kulturnih in športnih delavcev

Slovenska kulturno-gospodarska zveza sklicuje zborovanje predstavnikov slovenskih kulturnih in športnih organizacij v znak protesta, ker deželna uprava FJK zavrača prošnje v slovensščini. Zborovanje bo danes ob 20. uri v tržaškem Kulturnem domu. Udeležba vseh predstavnikov društev in organizacij je zelo pomembna, saj je potrebno, da se kulturni, športni in tudi politični delavci odločijo za skupen nastop v obrambo osnovne pravice, ki jo priznava Slovincem tudi razsodba ustavnega sodišča. Ob zavračanju

slovenskih prošenj pa se ponovno odpira vprašanje globalnega zaščitnega zakona, za katerega se mora zavzeti tudi Dežela FJK. Nesprejemljivo je namreč, da deželna uprava »ponuja«
že itak skromna sredstva pod pogojem, da se društva in organizacije odpovedo neki osnovni pravici. Tudi takšno ravnanje moramo uvrstiti med stalne pritiske na našo narodno skupnost. Jasno je, da morajo prizadeta društva s skupno akcijo zavreči dvoumno ravnanje uprave naše dežele s posebnim statutom.

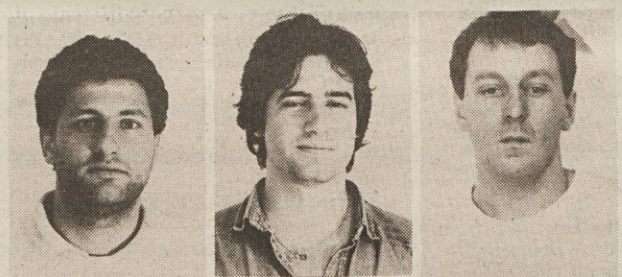
SLOVENSKA KULTURNO-GOSPODARSKA ZVEZA
SKLICUJE
predsednike vseh svojih članic in predsednike društev, včlanjenih v ZSKD in ZSSDI, na

ZBOROVANJE

ki bo danes, 19. maja, ob 20. uri v mali dvorani Kulturnega doma v Trstu, Ul. Petronio 4, s sledečim dnevnim redom:

Z zavračanjem slovenskih prošenj nam dežela F-JK jemlje že uveljavljeno pravico

Trojica je najprej napadla dva mlada vojaka
Zaradi spopada s karabinjerji trije v Koroneju

Z leve proti desni: Guido Aghemo, Roberto Galimi in Maurizio Vidmar

Trije divjaki, ki so jih karabinjerji aretirali v torek zvečer v središču mesta, sedijo v koronejskem zaporu pod obtožbo napada, žaljenja in upiranja javnemu funkcionarju. Mladeniči so se spopadli s tremi karabinjerji in jim povzročili lažje telesne poškodbe. Dva sta že znana organom javne varnosti, saj imata za seboj že celo vrsto kaznivih dejanj. Največkrat je bil obsojen 23-letni Tržčan Guido Aghemo s Trga Tommaseo 1, ki je kljub svojim mladim letom preživel že precej časa v ječi. Ko je bil letos poleti s prijatelji na počitnicah v Grčiji, so ga tamkajšnje oblasti za nekaj mesecev odpeljale v enega najhujših grških zaporov, ker je v prepiru z nožem zabolil mladega turista iz Italije.

Aghemo si je s svojima pajdašema, 22-letnim Robertom Galimijem iz Ul. dell'Eremo 154, in 27-letnim bolničarjem Maurizioom Vidmarjem iz Ul. Locchi 24, očitno želel prepri. Z avtomobilom fiat 127 se je trojica vozila po mestnih ulicah in iskala priložnosti za pretep. Na Ul. Ghega so tedaj opazili 20-letna Marca Minea iz Milana in Gianfranca Colonna iz Barija, ki služita vojaški rok v Trstu. Mladeniča sta

se na ulici pogovarjala z dekletom. Nenadoma so iz fiata stopili trije divjaki in se vojakov lotili najprej z žaljivkami, nato pa še s pestmi. Dekle in mladeniča so zbežali vsak na svojo stran in Mineo se je zatekel v bar Vienna v Ul. Diaz. Pretepači so mu sedili in nato tudi sami vstopili v bar. Tam so pobrali nekaj stolov in jih z vso silo zagnali proti mlademu vojaku.

Eden od prisotnih je stopil do telefona in poklical karabinjerje. Kmalu zatem sta se pri baru Vienna ustavili dve giulietti s tulečimi sireni in iz njih so stopili štirje karabinjerji. Trojica je uvidela, da ji trda prede in je skušala pobegniti. Prerinili so se do izhoda, sedli v avtomobil in odbrzeli. Karabinjerji so jim po nekajminutnem zasledovanju zaprli pot z avtom, Aghemo, Galimi in Vidmar pa so se divje zakadili vanje. Psovali so jih, suvali in brcali, končno pa so jih orožniki le ukrotili in jih odpeljali v koronejski zapor.

Kdo je odgriznil uhelj

Šele včeraj so tržaški karabinjerji končno ugotovili, kdo je v nedeljo zvečer odgriznil del uhelja 17-letnemu Davidu z Opčin. Imena storilca sicer niso mogli izdati novinarjem, saj gre za mladoletnika, čeprav bo že čez nekaj mesecev dopolnil 18 let. Povedali so le, da se njegovo ime in priimek začneta s črkama C. in L. Fant se vsekakor dobro zaveda, da je storil izredno hudo dejanje, in ve, koliko tvega, saj se je skril pred preiskovalci in kaže, da tudi njegovi starši ne vedo, kje naj ga bi iskali.

Karabinjerji so obenem prijavili sodnim oblastem 6 fantov, ki so se udeležili nedeljskega pretepa. O njihovi usodi bo odločal sodnik za mladoletne.

† Pogreb našega dragega
Ivana Rebule

bo danes, 19. t. m., ob 13. uri v šempoljski cerkvi.

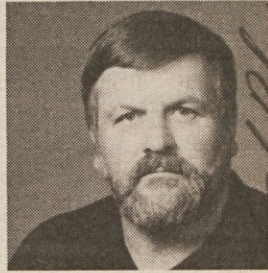
SVOJCI
Šempolaj, 19. maja 1988

Ob smrti Ivana Rebule iz Šempolaja izreka iskreno sožalje svojcem

VZPI-ANPI
Devin-Nabrežina

Ob izgubi dragega očeta in moža
Ivana Rebule izreka iskreno sožalje
Davidu in družini SKD Vigred.

† Zapustil nas je
Edoardo Debenjak
(Edi)

Pogreb bo danes, 19. t. m., ob 12. uri iz mrtvašnice glavne bolnišnice v bazovsko cerkev.

Žalostno vest sporočajo mama Marija, sestra Nada z možem Erinom, hčeri Nadja in Darja, sin Aleks, vnukinja Katja in Katerina ter vnuk Erik.

Bazovica, 19. maja 1988

Žalovanju se pridružujejo uslužbenci gostilne Veto in Društvene gostilne na Opčinah.

Dijaki 1. razreda OM in razredni profesorji poklicnega zavoda J. Stefan izrekajo dijaku Aleksandru Debenjaku in družini iskreno sožalje ob izgubi dragega očeta Edoarda.

Ob smrti Edoarda Debenjaka izreka iskreno sožalje svojcem družine Žagar, Peteani, Lombardi in Schillani.

Ob izgubi dragega očeta izreka KD Kraški dom iskreno sožalje sinu Dragotu in svojcem.

Nepozabni vtisi z dvodnevne izleta

Zgoniški učenci obiskali svoje vrstnike v Pavii

»Stali smo si nasproti kot dva bataljona. Oni so mahali, mi nič (bili smo še zaspani). Če ne bi bilo prometa, bi se srečali na sredi mostu. Mi smo se podali naprej in bili... zmagovalni bataljon.«

Tako slikovito in domišljjsko je Andrej Škrlj, učenec COŠ 1. maj 1945 iz Zgonika, opisal srečanje z učenci 4. razreda COŠ Amilcar Cabral iz Pavie. »Naši prijatelji so bili za glavo manjši od nas, vendar mnogo bolj odprti in zgovorni. Bili smo bolj zadržani, ker smo se morali izražati v italijanščini,« nam je o svojih vtisih z dvodnevne izleta 4. in 5. razreda v Pavio povedal Thomas Velikonja. Linda Bresciani pa nam je povedala, kako je sploh prišlo do srečanja: »Pri zemljepisu so govorili o manjšinah. Želeli so spoznati slovensko manjšino, zato so začeli iskati stike z zamejskimi šolami. Začeli smo si dopisovati. V prvem pismu smo se predstavili drug drugim, potem pa so nastali dopisniški pari. Dopisovati smo si začeli oktobra. Potem so nas povabili. Prihodnje leto bodo oni naši gostje.«

Prijazni gostitelji so pripravili obširen program z ogledom bogatih zgodovinsko-umetniških spomenikov svojega mesta in okolice. Občinska uprava jim je najela turistični avtobus za ogled znamenitosti Milana in jim priredila skupno kosilo, na katerem jih je pozdravil odbornik za šolstvo. Učenci so si izmenjali darila: plaketo spomenika občine Zgonik, knjige, ki pričajo o kulturi in življenju Slovencev v zamejstvu, lastnorčno izdelane krožnike s slovenskimi motivi, pavijski učenci pa so jim poklonili lično potiskane majice z imeni, ki so si jih oblekli za zgornji posnetek. Učenci so se pobležje spoznali ob igri na šolskem dvorišču, na pikniku ob reki Ticino in pri turističnem ogledovanju znamenitosti, kamor so jih spremljali pavijski učenci.

»Tam je zemlja ilovnata, naša pa bolj rdečkasta. Videl sem riževa polja in vodne zapornice. Kmetijstvo je bolj intenzivno od našega, vendar imam raje naše kraške njive,« je izrazil svoja opažanja Alan Milič. Opažanj in vtisov je bilo še mnogo. In vsi so bili lepi. (jj)

Z dvema šolskima pevskima zboroma

Izolski osnovnošolci obiskali dijake dolinske srednje šole

V torek dopoldne se je mudila na obisku pri dolinski srednji šoli Simon Gregorčič večja skupina učencev osnovne šole (osemletke) Vojka Šmuc iz Izole. Gostujoči učenci so v spremstvu svojih učiteljev prišli pravzaprav z dvema šolskima zboroma, ki sta nastopila v dvorani občinskega gledališča France Prešeren v Boljuncu pred občinstvom, ki so ga sestavljali dijaki šole Simon Gregorčič in njihovi profesorji na čelu z ravnateljem Aleksandrom Kriščjakom. Učno osebo šole Vojka Šmuc so zastopali ravnatelj Rajko Grl, Karel Pavlin ter vodji obeh zborov Zlatka Knez in Renato Kaligarič.

Okrog petdesetčlanska zbora starejših in mlajših učencev sta se predstavila z lepim in dopadljivim petjem narodnih in umetnih pesmi, med nastopom pa sta v imenu izolske in dolinske šole spregovorila dijaki 2. a razreda Peter Bandi in učenka izolske šole Nataša Puzič, nakar sta spregovorila še ravnatelj obeh šol Kriščjak in Grl, ki sta se zahvalila za obisk oziroma za lep sprejem. Srečanja obeh šol se je udeležil tudi dolinski župan Edvin Švab, ki je v svojem pozdravnem nagovoru poudaril predvsem velik pomen srečavanja mladih kot prispevka k medsebojnemu spoznavanju in razumevanju, kar je še toliko bolj pomembno na obsejnejnem območju, kjer ima utrjevanje dobrega sožitja še toliko večji pomen v okviru splošnih prizadevanj za slogo in mir v bodoči združenji Evropi. Pri tem je omenil tudi zgled padle tržaške borke Vojke Šmucove, po kateri si je izolska šola nadela ime. Srečanja je prisotnovala tudi Vojkina sestra.

V spomin na to srečanje, ki naj bi ne ostalo edino, saj so predstavniki izolske šole povabili dolinsko šolo na povratni obisk v Izolo, so si izmenjali priložnostna darila. Izolska šola je dolinski podelila nekaj izvodov brošure o liku in žrtvi Vojke Šmucove, dolinska šola pa izolski nekaj primerkov del dolinskih pisateljev in pesnikov Žerjalove, Pregarca, Čuka in Pangercar.

Program obiska izolskih šolarjev je predvideval še ogled Glinščice, ki je moral zaradi dežja odpasti, poklonitev bazoviškim žrtvam pri spomeniku na bazovskih gmajni in ogled Kraške hiše v Repnu. Na tej poti sta izolske učence spremljala profesorja Boris Pangerc in Benjamin Salvi.

Bivši borci iz Logatca v Rižarni

Včeraj dopoldne se je na obisku v Rižarni mudila večja skupina bivših borcev in bork iz Logatca, ki jih je vodil znani logaški družbenopolitični delavec in sam bivši borec Dušan De Gleria.

V Rižarni jih je z zgodovino tega edinega nacističnega uničevalnega taborišča v Italiji seznanil novinar in urednik Primorskega dnevnika Vojmir Tavčar.

Po poklonitvi žrtvam Rižarne so se logaški borci podali še na ogled Miramarskega parka, nato pa so nadaljevali pot v Doberdob, kjer so se prav tako poklonili spominu padlih pri spomeniku.

prispevki

V spomin na Mileno Zahar darujeta Raja in Danilo Glavina 10.000 lir za Sklad M. Čuk.

V počastitev spomina pok. Ane Schvamberger daruje sestrična Zora Česnik 10.000 lir za TPPZ P. Tomažič.

Namesto cvetja na grob Milene Zahar daruje Celestina Petaros 10.000 lir za sekcijo VZPI-ANPI Boršt-Zabrežec.

V spomin na Dragico Kosmino daruje brat Julko ter nečaka Vladimir in Armida z družinama 50.000 lir za SKD Vigred.

Namesto cvetja na grob Dragice Kosmine darujeta Irena in Anton Kosmina 20.000 lir za SKD Vigred.

Namesto cvetja na grob Stanislava Legiša daruje Julko Kosmina z družino 20.000 lir za SKD Vigred.

Namesto cvetja na grob Stanka Legiša darujeta Lička in Stanislav Legiša-Prečnik 20.000 lir za SKD Vigred.

Namesto cvetja na grob Milke Žerjal darujeta Stano in Valerija Žerjal 20.000 lir za Skupnost družina Općine.

Namesto cvetja na grob Milke Žerjal darujeta Dora in Aldo Zorzut 15.000 lir za KD F. Prešeren.

Namesto cvetja na grob Milene Zahar darujeta Marija in Bruno Zahar 20.000 lir za PD Slovenec.

V isti namen daruje Zorka Auer 20.000 lir za PD Slovenec.

Namesto cvetja na grob drage tete Milene Zahar darujeta Marjan in Sonja Kosmač 25.000 lir za vzdrževanje spomenika padlim v NOB iz Boršta in Zabrežca.

V spomin na Giovannino Pischianz in Milko Žerjal darujeta Alda in Sergij 15.000 lir za COŠ F. Venturini - Boljunec.

Lely Nakrst daruje 10.000 lir za Društvo slovenskih upokojencev.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Gostuje PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE Nova Gorica

John Pielmeier

Agnes dei

Režija: Miran Hercog

Jutri, 20. maja, ob 20.30 ABONMA RED A in D
v soboto, 21. maja, ob 20.30 ABONMA RED B, E in F
v nedeljo, 22. maja, ob 16.00 ABONMA RED C in G

gledališča

LA CONTRADA TEATRO CRISTALLO

Nocoj ob 20.30 bo na sporedu delo Maria Vargasa Llose KATHIE IN MOR-SKI KONJ v priredbi gledališča La Contrada. Režija Orietta Crispino. Nastopajo Stefania Ressico, Adriano Giralardi, Giorgio Amodeo in Paola Bonesi.

Perujski književnik Mario Vergas Llose se bo srečal s tržaško publiko jutri, ob 17.30 in sicer v dvorani Tržaške trgovske zbornice v Ul. Nicolò 5. Pisatelj in njegovo delo bo predstavil Juan Carlos Iglesias.

koncerti

Tržaška pokrajina - Združenje Continuum Musicale

Šesti koncert ciklusa Glasba 20. stoletja bo na sporedu v ponedeljek, 23. t. m., ob 20.30 v veliki dvorani Krožka za kulturo in umetnost, Ul. S. Carlo 2. Na programu bodo Šostakovičeve, Lipovškove in Martinujske skladbe v izvedbi dua Vendramelli (violončelo) in Repini (klavir). Vstop prost.

Verdi

Sezonski koncerti. V soboto, 21. t. m., ob 18. uri bosta nastopila kot solista Elena ZANIBONI in Angelo PERSICILLI. Dirigent Angelo FAJA. Glasba Maria Zafreda. Orkester gledališča Verdi.

Umetniški in tehnični ansambel gledališča Verdi gostuje v Messini, kjer bo v gledališču Vittorio Emanuele uprizoril opere BOHEME, PRIJATELJ FRITZ in HČI POLKA. Prva opera bo na sporedu 20. t. m.

Il Posto delle Fragole

Nocoj ob 20.30 bo v parku bivše umobolnice pri Sv. Ivanu na sporedu koncert skupine MARIO GRENGA.

Alpe Adria Jazz Meeting

V gledališču Rossetti, ob 21. uri: koncert orkestra Big Band RTV, dir. Jože Privšek, in skupine pozavnista Marcella Rose.

V klubu Tor Cucherna, ob 24. ure dalje: jam session s sodelovanjem glasbenikov, ki so nastopili v gledališču Rossetti.

razne prireditve

Godba na pihala iz Ricmanj priredi PROMENADNE KONCERTE 20., 21. in 22. maja v Ricmanjih na Zrebečevem. Jutri, 20. 5., ob 20. uri nastop Godbe na pihala iz Ricmanj ob 20. obletnici obnovitve; v soboto, 21. 5., ob 20. uri nastop Godbenega društva "Viktor Parma" iz Trebč in godbe Associazione Filarmonica Maniago iz Maniago (Videm); v nedeljo, 22. 5., ob 18. uri nastop godbe Banda musicale "Camillo Borgna" e majorettes furlanutes iz Madrisia di Fagagna (Videm) ter Mladinskega pihalnega orkestra "Karol Pahor" iz Pirana. Vabljeni!

Društvo naravoslovcev in tehnikov TONE PENKO prireja jutri, 20. maja, predavanje univ. prof. Loredane Rizzi Longo na temo: AEROBIOLOGIJA V DEŽELI. V svojih izvajanjih, ki bodo opremljena z diapozitivi, se bo predavateljica ustavila predvsem na alergeni vrstah peloda. Predavanje bo v Peterlinovi dvorani v Ul. Donizetti 3 s pričetkom ob 20.30.

KD Rovte-Kolonkovec, Ul. Monte Sernio 27, gostuje MePZ JADRAN iz Milj v soboto, 21. maja, ob 20.30. Vodi Mirjana Bonin. Sodeluje Stane Raztresen. Vabljeni!

V nedeljo, 22. t. m., ob prazniku 50-letnikov bo v barkovlanskem društvu v Ul. Cerreto 12 nastopil čarodej VIKJ s svojo skupino. Začetek ob 18. uri. Vabljeni!

Volčiči in veverice iz Devina vabijo na RAZSTAVO KMEČKEGA ORODJA v prostorih osnovne šole v Medji vasi. Otvoritev bo v nedeljo, 22. maja, ob 18. uri. Razstava bo odprta v nedeljo in ponedeljek od 18. ure do 20.30.

SK Devin - Kajakaška sekcija priredi danes, 19. t. m., ob 20. uri v domu I. Gruđen v Nabrežini projekcijo videofilma O SPUSTU Z RAFOM PO REKI TARI V ČRNI GORI. Ob tej priliki bo tudi vpis za odpravo na Taro, ki bo od 3. do 6. junija in predvps za začetniške in nadaljevalne tečaje kajaka. Vljudno vabljeni!

Ženski pevski zbor TABOR bo slavil 10-letnico svojega obstoja. Zborovodja prof. Sveto Grgič in pevke si želimo, da bi bili ob tem prazniku z nami v Prosvetnem domu na Općinah, v soboto, 21. t. m., ob 20.30.

Skupnost borcev VOS-OF za južno Primorsko ter Krajevna skupnost Ocizla vabita na proslavo ob odkritju spominskega obeležja VOS-OF za tržaško in odprte novega vodovoda v nedeljo, 22. t. m., ob 15. uri na Beki. Slavnostni govornik bo tov. Milan Hočevar - sekretar MS ZKS Koper. V kulturnem programu bodo sodelovali: pevski zbor Divača, vojaki VP Kozina in učenci OŠ D. Benčiča-Brkini Hrpelje. Sledi tovariško srečanje.

včeraj - danes

Danes, ČETRTEK, 19. maja 1988

PETER

Sonce vzide ob 5.39 in zatone ob 20.34 - Dolžina dneva 15.05 - Luna vzide ob 7.46 in zatone ob 24.36.

Jutri, PETEK, 20. maja 1988

BERNARDIN

PLIMOVANJE DANES: ob 6.10 najnižja -55 cm, ob 13.16 najvišja 21 cm, ob 17.41 najnižja 4 cm, ob 23.11 najvišja 34 cm.

VREME VČERAJ: temperatura zraka 20 stopinj, zračni tlak 1011,3 mb narašča, brezvetrje, vlaga 78-odstotna, nebo oblačno, morje skoraj mirno, temperatura morja 16,2 stopinje.

ROJSTVA IN SMRTI

RODILI SO SE: Nicole Blasizza, Michele Lella, Daniele Giurco, Giulia Martellos, Lorenza Martellos, Michele Toffoli, Diletta Beatrice.

UMRLI SO: 65-letni Berislav Kraljev, 78-letna Onesta Ermacora vd. Berni, 83-letna Luigia Pastrovicchio, 75-letna Elvira Quaiatti por. Cucci, 86-letni Bruno Frandoli, 48-letni Edoardo Debenjak, 82-letni Giuseppe Gori, 90-letna Caterina Cargnello, 86-letna Liliana Reja, 59-letni Giovanni Rebula, 84-letna Maria Faidutti vd. Carpani, 57-letna Nives Lesich por. Kolbel, 50-letni Duilio Pobega, 48-letni Giorgio Solazzi.

DNEVNA IN NOČNA SLUŽBA LEKARNA

Od ponedeljka, 16., do sobote, 21. maja 1988

Dnevna služba — od 8.30 do 19.30
Trg Goldoni 8, Ul. Belpoggio 4, Ul. L. Stock 9 (Rojan), Trg Valmaura 11, Ul. Flavia 89 (ŽAVLJE).
BAZOVIČA (tel. 226210) - samo po telefonu za najnujnejše primere.

Dnevna služba - od 19.30 do 20.30
Trg Goldoni 8, Ul. Belpoggio 4, Ul. L. Stock 9 (Rojan), Trg Valmaura 11, Ul. Rossetti 33, Ul. Roma 16, Ul. Flavia 89 (ŽAVLJE).
BAZOVIČA (tel. 226210) — samo po telefonu za najnujnejše primere.

Nočna služba - od 20.30 do 8.30
Ul. Rossetti 33, Ul. Roma 16, Ul. Flavia 89 (ŽAVLJE).
BAZOVIČA (tel. 226210) - samo po telefonu za najnujnejše primere.

ZDRAVSTVENA DEŽURNA SLUŽBA
Nočna služba ob 20. do 8. ure, tel. 7761, predpraznična od 14. do 20. ure in praznična od 8. do 20. ure.

čestitke

Včeraj je v Križu praznoval rojstni dan VIKTOR BOGATEČ. Vse najboljše mu želi KD Vesna. Čestitkam se pridružujejo prijatelji in znanci.

kino

ARISTON - 16.00, 22.15 Thema.
EXCELSIOR II - 19.00, 22.15 Urla del silenzio.

EXCELSIOR I - 18.00, 22.15 Paura e amore, r. Margaret Von Trotta; i. Fanny Ardant.

NAZIONALE IV - 16.30, 22.15 Domani accadrà, pust., It. 1987; r. D. Luchetti; i. P. Hendel, G. Guidelli.

NAZIONALE II - 16.30, 22.00 Fantastica Moana Pozzi, porn., □□.

NAZIONALE I - 16.30, 22.15 Amplessi vertiginosi, porn., □□.

FENICE - 18.00, 22.15 Baby Boom, kom.; i. Dyanne Keaton.

GRATTACIELO - 16.15, 22.00 L'ultimo imperatore, dram., It./ZDA 1987, 203; r. Bernardo Bertolucci; i. John Lone, Joan Chen.

MIGNON - 16.30, 22.15 Stregata dalla Luna, i. Cher.

EDEN - 16.00, 20.00 Collegiali incestuose, porn., □□.

NAZIONALE III - 16.30, 22.15 Saigon, □

VITTORIO VENETO - 16.00, 22.10 L'attrazione, □□

CAPITOL - 16.30, 22.00 Quattro cuccioli da salvare, kom., prod. Walt Disney.

LUMIERE FICE - 16.00, 22.00 Betty Blue. ALCIONE - 16.30, 22.10 La piccola bottega degli orrori, shr., ZDA 1986, i. Rick Moranis, Ellen Greene.

RADIO - 15.30, 21.30 Una ragazza molto viziosa, porn., □□.

Prepovedano mladini pod 14. letom □ - 18. letom □□

Oglasni oddelek

sprejema oglase
in razna obvestila
vsak dan od 8. do 13. ure
po tel. 7796-611

razna obvestila

Združenje za zaščito Općin priredi danes, 19. maja, ob 20.30 v Prosvetnem domu na Općinah OBČNI ZBOR.

Danes, 19. t. m., ob 18. uri bo na Visoki šoli za prevajalce in tolmače tržaške Univerze prof. Gerald PARKS predstavil poezije Aleksija PREGARCA »JEDRA«. Pesmi v šestih jezikih bodo brali študentje šole, v slovenščini pa avtor sam.

Sindikat upokojencev za Zahodni Kras CGIL sporoča, da bodo na sedežu v Križu izpolnjevali davčne prijave (model 740) z naslednjim urnikom: torek 8.30-12.00, sreda 15.00-18.00 in v petek 8.30-12.00 in 15.00-18.00.

Odbor za šolstvo SKGZ, Tržaška knjigarna, IRRSAE vabijo na ogled RAZSTAVE UČIL IN UČNIH PRIPO-MOČKOV IZ SLOVENIJE ZA VRTEC IN OSNOVNO ŠOLO. Razstavišči: Trst - Tržaška knjigarna - Ul. sv. Frančiška 20 - vsak dan do sobote, 21. maja, med rednim delovnim časom (8.30-12.30, 15.30-19.30); Gorica - Kulturni dom - Ul. Brass 20 - vsak popoldan od torka, 24. maja, do petka, 28. maja, od 17. do 19. ure.

PD Slovenec Boršt-Zabrežec vabi vaščane na sestanek o vaškem prazniku vina, ki bo jutri, 20. t. m., ob 20.30 v Srenjski hiši. Sestanek je namenjen pravi praznika vina.

razstave

V Kosmačevi knjižnici v Tolminu je na ogled potujoča antološka razstava MILKA BAMBIČA.

V Kraški galeriji razstavljajo do 15. junija F. DEGRASSI, R. DE MATTIA, M. ISRAEL, N. LAURENI in E. ŽERJAL.

V galeriji Minerva (Ul. S. Michele 5) razstavlja še jutri slikar LEOS MON-TREE.

V umetniški galeriji Nadie Bassanese - Trg Giotti 8/I - bo do 31. maja odprta razstava pod naslovom RONDE. Še danes razstavlja slikar R. KUSTERLE; Jutri ob 18.30 otvoritev razstave slikarke O. PAMICI in 31. maja ob 18.30 otvoritev razstave F. VECCHIETA.

V galeriji Cartesius (Ul. Marconi 16) razstavlja še danes slikarka MARIA ANNA LOTESTO.

V prostorih Kulturnega združenja Voltaire na Trgu S. Giovanni 3 razstavlja tržaški slikar Giovanni FRANZIL - CASAL. Razstava je na ogled še jutri od 16.00 do 19.30.

V KD Tabor na Općinah je na ogled razstava slikarke ROMANE FAVIER ZORZUT.

V galeriji Rossoni (Korzo Italia 9), bodo v soboto, 21. t. m., ob 18. uri odprli razstavo slikarja GIACOMA CIRAMIJA.

izleti

KD Slovan sporoča izletnikom, da bo odhod na Dolenjsko ob 6. uri iz Padrič.

mali oglasi

OSMICO V SOVODNJAH (v vasi) je odprl Franc Lukman (Magrinov). Toči belo in črno vino, posebej priporoča sivi pinot.

OSMICO ima Ferfolja v Medji vasi. Toči belo in črno vino.

SANCIN KARLO je v Dolini na št. 360 odprl osmico. Toči belo in črno vino.

OSMICO je odprl Alojz Kante - Praproš št. 18. Toči belo in črno vino.

UPOKOJENEC PRODA kamionček tigrotto, nosilnost 3-5 ton, v dobrem stanju, cena 1.000.000 lir, možnost dogovora. Anton Drufovka, Vallone delle Acque 1, tel. 0481/34220.

PRODAM stanovanje: 2 sobi, shramba, velika kuhinja, kopalnica, avtonomno ogrevanje na metan. Tel. 54363.

STANOVANJE v Ul. Giuliani 20, II. nadstr., 54 kv. m, prodamo. Cena približno 53.000.000 lir. Telefonirati zvečer na št. 757640.

17-LETNO DEKLE išče zaposlitev. Tel. 200617.

V DALMACIJI v okolici Primoštena damo v najem 2/4-osebna popolnoma opremljena stanovanja. Ugodne cene. Informacije po telefonu ob delovnih urah na št. 823000 ali zvečer na št. 224407 - Silvia.

ISČEM APARTMA za dve odrasli osebi in štiri otroke ob istrski obali v obdobju od sredine julija do konca avgusta. Tel. 040/212417.

20-LETNO DEKLE išče kakršnokoli zaposlitev. Tel. 200782.

URADNIKA/CO z aktivnim znanjem angleščine ali nemščine in večletno prakso, takoj najamemo. Ponudbe poslati na Oglasni oddelek Primorskega dnevnika, Ul. Montecchi 6, 34137 Trst, pod šifro "Jeziki".

PRODAM vespo PX 125, special, rdeče barve, letnik '83 v dobrem stanju s čelado AGV Enduro po ugodni ceni. Tel. 211587 ob večernih urah.

USLUŽBENEC Fiata prodaja fiat 126 (letnik '78) v dobrem stanju. Cena 2.250.000 lir. Tel. ob uri kosila na št. 225081.

GOSPE/GOSPODJE zaslužili boste 30 odstotkov ne da bi izali svoj denar pri prodaji ob prostem času predv. igel, kvačk in sukanecv. Tel. 0574/791921.

KUPIM avto SAAB 96, dobro ohranjen. Tel. 003861/326230-popoldan.

SREDNJE KODRE SREBRNE prodam (rodovniški)-dobro leglo-600.000 lir. Tel. na št. 228225.

BARVAM, polagam tapete in opravljam vsa plesarska dela. Interesenti sporočite naslov in tel. št. na upravo Primorskega dnevnika v Gorici, Ul. XXIV Maja 1, pod šifro "Natančnost".

Čudaški Michael Jackson pred koncertom v Rimu

Danes jutraj bo prispel na rimsko letališče Michael Jackson, najbolj eks-travaganten in verjetno najbolj obrekan ameriški zvezdnik. Sicer postaja očarljivi Michael zadnje čase nekoliko bolj priljubljen. Obrekovali so ga pred-vsem zaradi neverjetne "nege", ki jo posveča svoji zunanosti: svojo temno polt si je skušal osvetliti na razne načine, nenazadnje s plastično operacijo; vsaj eno uro na dan preživi v sobi z izredno nizkim pritiskom, da se ne bi prehitro staral; izogiba se vseh prostorov in ljudi, ki so morda okuženi. Širokemu občinstvu se je zadnje čase priljubil, ko je na nekem koncertu dovolil brezplačen vstop 2500 osebam in nato poklonil 750 milijonov dolarjev neki ameriški univerzi temno-poltih študentov. Neverjetno dosti prahu je pred kratkim dvignil banalen dogo-dek: na enem svojih zadnjih koncertov je na odru poljubil 25-letno plesalko Tatiano Thumbtzen.

Pred časom smo že poročali o neobičajni organizaciji za njegove nastope v Rimu 23. in 24. maja ter nato v Turinu 29. maja. Italijanski organizator Davide Zard je tokrat res prekosil samega sebe. Sicer je že pred nekaj dnevi prispelo v Rim več kot 100 oseb, ki pripravljajo Jacksonov nastop na stadionu Flaminio. Michaela Jacksona, ki bo prispel danes jutraj z letom PAN AM, bo spremljalo kakih deset najožjih sodelavcev, med katerimi osebni menedžer Frank di Leo in producent (med drugim tudi slavni glasbenik) Quincy Jones. Kaj bo pevec-mil-jarder počel do dneva koncerta, ni znano, kot ni znano, v katerem hotelu bo stanoval. Njegov koncert bodo spremljale najvidnejše evropske televizije, svoj prihod v Rim pa je napovedalo tudi kakih 600 novinarjev.

Težka odločitev za posebno šolo

sklad mitja čuk

jelka cvelbar

Pastorka Marija Kostanjevic - Mija

Mlajši rejenec Robert rad hodi v gore

Ko si na obisku sredi maja v skrom-ni hišici pod Nanosom, v Vipavi, med-tem ko se zunaj oblaki nabirajo v medlo rosenje in burja zavija okrog vogalov... Ko se tako pogovarjaš z gos-po, ki skrbi za kmetijo in živi za tri otroke, ki niso njeni v tradicionalnem smislu besede, in je mirna in vedra kljub velikim težavam, ki jih je preži-vela in jih mora nedvomno še reševati, potem se mora v tebi zganiti nekaj globljega, nekaj kar ni vezano na dir-ko za boljšim standardom in ti da ve-deti, da življenje kljub vsemu zmagu-je. In življenje vsak dan zmaguje v hiši Nade Kostanjevic, ki se je z rod-nega Sušaka pri Reki preselila najprej v Ljubljano in ob poroki v Vipavo.

»Mož je bil vdovec. Poročila sem se z njim leta 1959, ko je imel od prve žene že štiri otroke.«

Se pred poroko ji je bilo jasno, da išče posebej za najmanjšo hčer - ostali otroci so bili še skoraj odrasli - nado-mestno mater. Najmanjša hči je bila že na videz nekoliko posebna.

»Nekako mi je hotel zamolčati, da je ta hčerka duševno prizadeta. Dejal je, da se bo že razvila, da je le počasna, da ima šele osem let.« Gospa Nada je bila iz drugega kraja, Hrvatica po rodu, slovenskega jezika pa se je do-bro naučila že v Ljubljani, in je v po-govoru z ljudmi izvedela, kar ji je bodoči mož v preveliki bojazni, da je ne bi izgu-bil, zamolčal. Deklica je bila duševno prizadeta, bila je mongoloidna.

»Ta otrok je res potreboval veliko ljubezni! In sama sem imela nekaj iz-kušenj o tem, ker je doma imel moj brat prizadetega sina...« Deklica je bila v dobi, ko mongoloidi najbolj raz-vijejo svoje sposobnosti. »Mija je hodi-la v redno šolo. Že drugi je ponavlja-la prvi razred in vse je kazalo, da ga bo morala ponavljati še tretjič...«

Gospa Nada se je zavzela zanjo. Iz-vedela je, da je na razpolago tudi po-možna šola in je predlagala možu, da bi deklico vpisali tja. »Tukaj, v tem okolju, ljudje niso bili na to navajeni in so vsi nasprotovali...« Vendar je bila vztrajna. Z deklico se je odpeljala na Zavod Janeza Levca v Ljubljano, kjer je bila možnost za posebno šolanje.

»Razdalja je bila velika, na zavodu pa ni bilo prostora...« Po nasvetu iz za-vo-da je deklica v Ljubljani živela pri rejniški družini, ki je stanovala tik ob

šoli. »Mija je bila takrat že zelo samos-tojna. Prihajala je domov in sploh ni bilo problema z avtobusom. Rejniki so jo pripeljali do njega, jaz pa sem jo v Vipavi pričakala na postaji.«

Za deklo, za njeno izobrazbo in vz-gojo pa takrat družina ni dobivala ni-kakršne podpore. »Imeli smo kmetijo in sredstev za Mijino šolanje ni bilo dovolj, zato sem se morala zaposliti.«

Nada je po poklicu bibliotekarka. Službo je dobila v Novi Gorici. »Vozi-

Na kmetiji je vedno veliko opravil, posebej če imaš na skrbi več glav živine

današnji televizijski in radijski sporedi

RAI 1 7.15 Inf. oddaja: Uno Mattina 10.25 Koncert Godbe na pihala držav-ne policije 11.30 Nad.: Il conte di Montecristo 12.00 Dnevnik - kratke vesti 12.05 Variete: Pronto... è la Rai? 13.30 Dnevnik, nato politična tribuna 14.15 Dok. oddaja: Quarkov svet 15.30 Aktualno: Italijanska kronika in kronika motorjev 16.00 Otroška oddaja: Big! 17.35 Aktualna oddaja: Spaziolibero 17.55 Oddaja iz Parlamenta 18.00 Dnevnik - kratke vesti 18.05 Kviz: Parola mia 19.30 Rubrika: Knjiga - prijateljica 19.40 Almanah, vreme in dnevnik 20.30 Film: Sam il salvaggio (vestern, ZDA 1963, r. Norman Tokar, i. Braian Keith, Tommy Kirk) 21.15 Nanizanka: Diciottanni 22.20 Dnevnik 22.55 Kulturna oddaja: Podmorska preteklost (1. del) 24.00 Dnevnik - zadnje vesti 0.15 Šport: EP v ritmični gimnastiki (iz Helsinkov)	RAI 2 8.00 Prva izdaja in telovadba 9.00 Matineja: Italija se prebuja 10.00 Rubrika: V dobrem počutju 11.00 Dnevnik - kratke vesti 11.05 Inf. odd.: Zdrava prehrana 11.30 Kviz: Paroliamo 11.55 Variete: Mezzogiorno è... 13.00 Dnevnik - ob trinajstih 13.40 Nanizanka: Quando si ama 14.30 Dnevnik in športne vesti 15.00 Glasbena oddaja: DOC 16.00 Nan.: Lassie, nato kviz Farfadè 17.00 Dnevnik - kratke vesti 17.05 Rubrika: Il piacere di vivere 18.05 Nan.: Uno psicologo per tutti 18.30 Dnevnik - športne vesti 18.45 Nanizanka: Cuore e batticuore 19.30 Horoskop, vreme, dnevnik, šport 20.25 Nogomet: finale za italijanski pokal, Torino-Sampdoria 21.15 Dnevnik - kratke vesti 22.15 Politična tribuna 22.45 Filmska oddaja: Totòjev planet 23.30 Dnevnik, nato filmske novosti 0.05 Film: Dura lex (dram., 1926, r. Vladimirovič Kulešov, i. V. Fo-gel, S. Komarov)	RAI 3 12.00 Informativna oddaja: Meridiana - Televizijska zgodovina 14.00 Deželne vesti 14.30 Izobr. odd.: SOS 011/8819 - Po-moč pri domačih nalogah za di-jake nižje srednje šole 15.00 Hokej: Bassano-Monza 16.00 Športna oddaja: Prvaki - najlep-še nogometne tekme EP, Nemčija-Holandska (15. 6. 1980) 17.30 Športni dnevnik: Derby 17.45 Dokumentarec: Geo Reprint 18.30 Nanizanka: Vita da strega 19.00 Dnevnik 19.30 Deželne vesti 19.45 Rubrika: 20 let prej 20.00 Izobr. odd.: Dante Alighieri - Bo-žanska komedija, Pekel, 28. spev (bere Giorgio Albertazzi) 20.30 Aktualna oddaja: Scenarij 21.30 Film: L'inseguito (kom., ZDA 1973, r. Howard Zieff, i. James Caan, Peter Boyle) 22.15 Dnevnik, nato 2. del filma 23.50 Filmske novosti 23.05 Znanstvena rubrika: Delta 23.40 Dnevnik - zadnje vesti	RTV Ljubljana 10.00 Mozaik. Šolska TV: Zgodovina - Spominski park Kumrovec; Glasbena vzgoja - Zapis za mla-de, Jurij Gregorc 11.00 Film: Dežuje na najino ljubezen (Šved.) 16.50 Mozaik. Šolska TV (pon.) 17.50 Otroška nanizanka: Indijanske legende (Indijanske legende so take kot vse legende, ki še živijo v ustnem izročilu pri različnih narodih sveta. Prenašajo se od očeta na sina, iz roda v rod, iz meglene preteklosti v neznano prihodnost.) 18.15 Glasbena oddaja: Naša pesem 18.45 Risanka 19.00 Vreme, Obzornik in TV Okno 19.30 Dnevnik in vreme 20.05 Tednik 21.10 Nadaljevanka: Zgodovina (po romanu Else Morante, r. Luigi Comencini, i. Claudia Cardinale, Francisco Rabal, Andrea Spada, 2. del) 22.45 Dnevnik 23.00 Jubilejna teveteka	TV Koper 13.30 TVD Novice 13.40 Športne vesti: Sportime 13.50 Nogomet: finale za pokal UEFA 15.30 Športna oddaja: Juke Box 16.00 TVD Novice 16.10 Rubrika: Donna Kopertina 16.40 Reportaže: Šport spektakel 18.50 TVD Novice 19.00 Odprta meja Danes v Odprti meji med drugim: TRST — Obračun delovanja deželne-ga sveta F-JK VIDEM — Stranke izpopolnjujejo kandidatne liste GORICA — Razgovor s pokrajins-kim svetovalcem Cejem TRST — Začel se je prvi Alpe-Adria Jazz Meeting 19.30 TVD Vsedanes 20.00 Rubrika: Donna Kopertina 20.30 EP v ritmični gimnastiki 22.30 TVD Novice 22.40 Športne vesti: Sportime 23.00 Športna oddaja: Juke Box 24.00 Nogomet: Madžarska-Avstrija			
CANALE 5 7.00 Rubrika: Dobro jutro, Italija 7.20 Risanke 9.00 Nanizanka: Arcibaldo 9.30 Nadaljevanka: Gene-ral Hospital 10.30 Kvizi: Cantando can-tando, 11.15 Tuttinfamiglia, 12.00 Bis, 12.40 Il pranzo è servito 13.30 Nadaljevanka: Sentie-ri 14.30 Kviz: Fantasia 15.00 Film: Balliamo insie-me il twist (glas., ZDA 1961, r. Greg Garrison, i. Teddy Randazzo, Joey Dee) 17.05 Nanizanka: Alice 17.35 Kviz: Doppio Slalom 18.05 Nanizanka: Il mio ami-co Webster, 18.40 I cin-que del quinto piano, 19.10 I Jefferson 19.40 Kviza: Tra moglie e marito, 20.30 Telemike 23.15 Variete: Maurizio Cos-tanzo Show 0.30 Filmska rubrika: Pre-mière 0.40 Nanizanki: Gli intoc-cabili, 1.40 Squadra speciale	9.15 Film: Il vuoto (dram., It.-Fr. 1969, r. Piero Vi-varelli, i. Venantino Venantini, Elsa Davi-el) 11.00 Nanizanke: Strega per amore, 11.30 Giorno per giorno, 12.00 La piccola grande Nell, 12.30 Vicini troppo vi-cini 13.00 Otroška oddaja: Ciao Ciao, vmes risanke Flò, Mimi e la naziona-le di pallavolo, Isidoro & Dingbat 14.30 Nadaljevanke: La val-le dei pini, 15.30 Così gira il mondo, 16.30 Aspettando il domani, 17.15 Febbre d'amore 18.15 Kviza: C'est la vie, 18.45 Gioco delle cop-pie 19.30 Nanizanka: Quincy 20.30 Film: I cowboys (ves-tern, ZDA 1972, r. Mark Rydell, i. John Wayne, Roscoe Lee Browne, Bruce Dern) 23.05 Aktualno: News Spe-ciali 23.50 Šport: golf, Master USA 1988 0.50 Nanizanki: Vegas, 1.45 Missione impossibile	9.25 Wonder Woman, 10.20 Kung Fu, 11.20 Agenzia Rockford, 12.20 Charlie's Angels, 13.20 Arnold 13.50 Variete: Smile 14.20 Glasbena oddaja: Dee-jay Television 15.00 Nanizanka: Chips 16.00 Otroška oddaja: Bim bum bam, vmes risan-ke Candy Candy, Den-ni, Clementine 18.00 Nanizanki: Hazzard, 19.00 Simon & Simon 20.00 Risanka: Maple town 20.30 Film: Staying Alive (glas., ZDA 1982, r. Syl-vester Stallone, i. John Travolta, Cynthia Rhodes) 22.25 Nanizanka: Casa Kea-ton 22.55 Rubrika: Fish eye 23.25 Nanizanka: Hardcas-tle and McCormick 0.25 Film: La ragazza che non poteva perdere (dram., ZDA 1975, r. Mort Lachman, i. Julie Kavner, Jack Carter)	17.00 Nanizanka: Mary Har-tman 17.30 Risanke 19.30 Nanizanka: Gunsmo-ke 20.30 Film: Doppio misto (kom., It. 1985, r. Sergio Martino, i. Gigi Sam-marchi, A. Roncato) 22.30 Kviz: Colpo grosso 23.30 Šport: boks 0.30 Film TELEFRIULI 13.00 Rubrika: Zdravstvo danes 13.30 Nanizanka: Raffles il ladro gentiluomo 14.30 Dražba 15.30 Šport: košarka 17.00 Nadaljevanki: Bolero, 18.15 Le avventure di Caleb Williams 19.00 Dnevnik 19.30 Rubrika: Dan za dnem 20.00 Rubrika 20.30 Nanizanka: Raffles il ladro gentiluomo 21.30 Rubrika: Delta 23.00 Rubrika: Dan za dnem 0.00 Informativna oddaja: News dal mondo TELEQUATTRO (Se povezuje s sporedi Italia 1) Lastne oddaje: 19.30 Dogodki in odmevi	RADIO TRST A 7.00, 13.00, 19.00 Dnevnik; 8.00, 10.00, 14.00, 17.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše: koledarček, (7.40) pravljica; 8.10 Od Milj do Devina (pon.); 8.40 Za vsakogar nekaj; 9.00 Kuhajte z nami; 9.20 Zdravniški nasveti; 9.40 Misel dneva; 10.00 Pregled tiska; 10.10 S koncertnega repertoarja; 11.30 Zbor-nik: Svet, v katerem živimo (1. del); 11.30 Potujmo! Kam, kdaj in kako; 12.15 Kratke, izmišljene in druge zgodbe Bojana Štiha; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.00 Roman: Vojna in mir (57. del); 15.15 Zbornik (2. del); 15.30 Glas. telefon; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Srečanja; 18.30 Naši toni.	RADIO KOPER (slovenski program) 13.30, 14.30, 17.30, Poročila; 6.00 Za dobro jutro; 6.05 Danes se spominja-mo; 6.10 Vremenska napoved in pro-metni servis; 6.30 Jutranjik in kronika; 7.30 Pregled dnevnega tiska; 8.00 Prenos Radia Lj; 13.00 Na valu Radia Koper; 14.40 Reportaže in zanimivosti; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.00 Glasba po željah; 16.30 Primorski dnevnik; 17.00 Manufaktura; 17.40 Aktualna tema; 18.00 Mladim poslušalcem; 18.30 Naša pesem 88; 19.30 Prenos Radia Lj.	RADIO KOPER (italijanski program) 6.15, 8.30, 9.30, 10.30, 13.30, 14.30, 16.30, 17.30, 18.30 Poročila; 7.15, 12.30, 15.30, 19.30 Dnevnik; 6.00 Za dobro jut-ro; 6.35 Koledarček; 7.00 Simfonija zvezd; 7.35 Prisrčno vaši; 8.00 Mini-show; 8.40 Po vaši izbiri; 9.15 Jugoton; 9.32 Glasbeni občutki; 9.45 Ansambel Casadei; 10.00 Na prvi strani; 10.10 Mavrica; 10.35 Vstop prost; 11.00 Srečanja; 11.05 Danes; 11.40 Popevka ted-na; 12.00 Glasba po željah; 14.00 Al-bum; 14.45 Edig Galletti; 15.00 Leteči zmag; 15.45 Počitnice; 18.33 Bazar; 19.00 Zborovska glasba.	RADIO OPČINE 10.00 Za vsakogar nekaj; 15.00 Les-tvica diskoteke Amadeus; 18.00 Gremo v gledališče; 19.00 Te zanima tvoja prihodnost; 20.30 Oddaja za obrtnike; 21.00 Radijski bazar, vmes Kupim-prodam-podarim, sledi Nočna glasba.
RETEQUATTRO 8.30 Nanizanka: La grande vallata	ITALIA 1 8.30 Nanizanke: L'uomo da sei milioni di dollari,	12.30 Nadaljevanka: I Ryan 13.30 Risanke 14.15 Nadaljevanke: Una vita da vivere, 15.00 Dancing Days, 16.30 Piume e paillettes					

Na Občini težke besede in huda kri glede povišanja sejin za 8 tisoč lir

Goriški občinski svet se je sinoči setal, da bi razpravljajal o najpomembnejšem upravnem dokumentu, proračunu za leto 1988. Pred tem je bila na dnevnem redu odobritev odškodnin upraviteljem in sejin svetovalcem ter članom raznih občinskih komisij. Nekaj več kot formalnost. V resnici pa je ta formalnost (odbor je predlagal potrditev dosedanjih odškodnin in sejin) povzročila neskončno razpravo, vročo kri med svetovalci in se sprevergla v pravi politični problem.

Pri potrditvi odškodnin županu in odbornikom je šlo vse gladko ali skoraj gladko, če izvezemo številne posege zelenega Fiorellija, ki je predlagal skoraj desetkrat manjše vsote. Velika večina je odobrila predloge, tako da bo župan še naprej prejemal mesečno 3 milijone 100 tisoč lir (pravico ima do dvojne odškodnine, ker je na službenem mestu zaradi županskih dolžnosti vzel neplačan dopust), podžupan 981 tisoč, ostali odborniki 906 tisoč.

Sledilo je glasovanje o sejinah. Vse prav za ohranitev dosedanjih 40 tisoč lir svetovalcem za vsako sejo občinskega sveta, prav tako ni bilo ugovorov glede 32 tisoč lir članom v zakonih predvidenih komisij. Iskra požara

je nehoti zanetil misovec, ki je predlagal, da bi za seje občinskih komisij svetovalci prejemali namesto 32 tisoč lir enako vsoto kot za seje občinskega sveta, torej 8 tisoč lir več. Predlog so osvojili tudi komunisti z utemeljitvijo, da se s tem valorizira delo komisij. Tudi iz vrst KD se je marsikdo oglašil v prid predlogu, nakar ga je osvojil še župan v imenu odbora in ustrezno popravi prejšnje besedilo sklepa.

Odločno proti predlogu se je izrekel socialistični Brunello in celo zahteval ukinitve vsake odškodnine za seje komisij. Načelnik KD Tuzzi je svojim svetovalcem pustil prosto izbiro. Ob kopirjenju predlogov in protipredlogov je prišlo do tajnega glasovanja s sledenim izidom: 17 za sejin (po 40 tisoč lir), 15 proti, 2 vzdržana. Sklep je tako propadel, ker je dosegel le polovico, ne pa večine glasov. Rezultat je, da za seje komisij svetovalci odslej ne bodo prejemali ničesar.

Župan je obžaloval dogodek in napovedal, da bo ponovno predložil sklep. Komunisti pa so šli dlje in obtožili socialiste, da so s tem namerno hoteli bojkotirati delo komisij, potem ko se redno ne udeležujejo njihovih sej. Brunello je zavrnil te obtožbe, rekoč

da so se socialisti prvi zavzeli za ustanovitev komisij, ki pa danes ne delujejo, kot bi morale. Ta utemeljitev ni prepričala mnogih svetovalcev, tako da je glasovanju za "borih 8 tisoč lir" sledila še zelo polemična razprava, ne med večino in opozicijo, pač pa takorekoč "vsak proti vsakemu".

Kitajska delegacija

Te dni je v naši deželi na obisku delegacija visokih vladnih funkcionarjev LR Kitajske. Danes bo delegacija obiskala Gorico in goriško pokrajino. Ob 17. uri bo v konferenčni dvorani Trgovinske zbornice predavanje o predpisih, ki urejajo tuje naložbe na Kitajskem.

Delegacijo vladnih funkcionarjev LR Kitajske vodi namestnik ministra za zunanjo trgovino Chu Baotai.

Praznik policije

V vojašnici "Francesco Massarelli" pri Rdeči hiši bo danes dopoldne slovesnost ob prazniku policije. Slovesnost bo ob 10.30 ob udeležbi najvišjih civilnih in vojaških oblasti.

Od danes do sobote

V Novi Gorici Linhartovo srečanje gledaliških in lutkovnih skupin

V Novi Gorici se danes začneja 1. Linhartovo srečanje gledaliških skupin Slovenije. Do sobote se bo na odriških deskah velike in male dvorane Kulturnega doma v Novi Gorici in gledališke dvorane v Solkanu ter v prostorih Iskra Delte izvrstilo štirinajst predstav, številna srečanja in pogovori, zasedanja žirije itd.

Novogoriško srečanje predstavlja pravzaprav sklepni del letošnjega (31. po vrsti) srečanja gledaliških skupin Slovenije.

Tridnevni program je dokaj nabit. Že za danes napovedujejo kar šest predstav: tri skupine bodo nastopile v mali dvorani Kulturnega doma in sicer ob 9. uri, ob 11. uri in ob 16. uri. V gledališki dvorani bo ob 20.30 slovesnost ob začetku srečanja, zatem pa nastop Šentjakobskega gledališča. V veliki dvorani KD v Novi Gorici bo ob 23. uri predstava skupine Lutke čez cesto iz Kranja, v Mali dvorani pa ob 24. uri predstava Pedagoške fakultete. Pet predstav je napovedanih za jutri, 20. t. m., tri pa za soboto, 21. maja. Delovni del (pogovori o predstavah, ki jih bo vodil Sergej Verč, poročilo žirije itd.) prireditelji se bo odvijal v prostorih Iskra Delta, kjer bo v soboto ob 22. uri tudi zaključno družabno srečanje.

Povedati velja, da si je žirija ogledala nad štirideset predstav v raznih krajih Slovenije, v ožji izbor je prišla le tretjina, ki jih bomo od danes do sobote lahko gledali v Novi Gorici.

Prireditelji zanimive pobude so Zveza kulturnih organizacij Slovenije, Združenje gledaliških in lutkovnih skupin Slovenije in Zveza kulturnih organizacij občine Nova Gorica.

V Ilirski Bistrici

Srečanje učencev šol P. Voranca

Učenci šol, ki nosijo ime Prežihovega Voranca bodo imeli danes in jutri tradicionalno srečanje. Učenci z Raven na Koroškem, Bohinjske Bistrice, Lendave, Jesenic, Ljubljane, Doline in Doberdoba se bodo sestali tokrat v Ilirski Bistrici. Gostili jih bodo učenci tamkajšnje osnovne šole, ki prav tako nosi ime po pisatelju Lovru Kuharju — Prežihovem Vorancu. Običajno so učenci gostje njihovih vrstnikov, saj se tako boljše spoznajo in se njihovo prijateljstvo še utrdi. Na vsakoletno srečanje Prežihovih šol bodo učenci iz Doberdoba odpotovali danes v spremstvu učitelja Marka Jarca in ravnateljice šole Nataše Pavlin. Tja se bodo popeljali s posebnim avtobusom, v Dolini pa se jim bodo pridružili prijatelji iz tamkajšnje šole. Na sporedu bo poleg kulturnega srečanja, na katerem bodo dijaki predstavili značilnosti krajev iz katerih prihajajo, še obisk znamenitosti Ilirske Bistrice. Prihodnje leto se bodo učenci Prežihovih šol zelo verjetno srečali v Dolini.

Nov program Lege ambiente

Goriški krožek Kluba za zaščito okolja je imel pred kratkim v prostorih večnamenskega socialnega centra svoj redni občni zbor. Ob tej priložnosti so člani izvolili vodstvo krožka. Predsednik bo odslej Sergio Zilli, podpredsednik pa Edoardo Gallovis.

Na skupščini so razpravljali tudi o oblikah dela, ki bi privedle do čimširše udeležbe občanov pri pobudah za zaščito okolja. Posebno pozornost so posvetili didaktično-rekreativnim pobudam: od ekoloških sprehodov s strokovnim vodstvom, do skupnega odkrivanja botaničnih značilnosti posoškega ekosistema. Prvi tovrsten sprehod bo na sporedu v nedeljo, 22. t. m. in sicer na območju Sabeljskega jezera, zbirno mesto pa bo v Gorici ob 9. uri pred ljudskim vrtom, pol ure kasneje pa na trgu v Selcah. Naslednjo nedeljo, 29. maja, se bodo ljubitelji narave sprehodili po gozdu na Plešivem.

razna obvestila

SPD GORICA vabi v nedeljo, 22. t. m., na praznik narcis na Golico. Odhod z vlakom ob 7. uri s postaje v Novi Gorici. Povratek prav tako z vlakom pozno popoldne. Pojasnila pri odbornikih društva.

Jadralni klub Čupa vabi člane in prijatelje na praznovanje 15-letnice delovanja, ki bo v soboto, 21. maja, ob 19. uri na društvenem sedežu v Sesljanskem zalivu.

kino

Gorica

CORSO 18.00-22.00 »Mystery«.

VERDI 18.00-22.00 »Eleven days, eleven nights«. I. Jessica More. Prepovedan mladini pod 18. letom.

VITTORIA 17.30-22.00 »Un desiderio bestiale«. Prepovedan mladini pod 18. letom.

Tržič

EXCELSIOR 17.30-22.00 »Un'orgia per Adalgisa«. Prepovedan mladini pod 18. letom.

COMUNALE Danes zaprto.

Nova Gorica

SOČA 18.00 »Smrt po smrti«, 20.00 »Ljubzen nam je vsem v pogubo«.

DESKLE Danes zaprto.

DEŽURNA LEKARNA V GORICI
Al Giardino, Verdijev korzo 57, tel. 84879

DEŽURNA LEKARNA V TRŽIČU
Občinska lekarna, Ul. Aulo Manlio 14, tel. 480405

pogrebi

Danes v Gorici ob 9.30 Rodolfo Cristiani iz splošne bolnice v cerkev Srca Jezu-sovega in na pokopališče v Ločnik, ob 11. uri Battistina Rodolfi vd. Medelin iz bolnišnice Janeza ob Boga v cerkev sv. Ignacija in na glavno pokopališče, ob 12.30 Guerrino Zucco iz bolnišnice Janeza ob Boga v cerkev v Podturn in na glavno pokopališče.

Prisrčno priznanje in zahvala Danilu Bašinu in Borisu Racetu

Pokrajinski odbor SKGZ se je s prisrčnim srečanjem in umetniškim darilom poslovil od dosedanjega novogoriškega župana Danila Bašina, ki so ga na obisku v Gorici spremljali naslednik Albert Bevič, in predsednika medobčinske ter občinske SZDL Branko Dolenc in Karlo Pavletič. V imenu SKGZ se je Bašinu zahvalil za sodelovanje in pozornost, ki jo je manjšini posvečal v okviru sodelovanja med sosednjima mestoma, predsednik Pokrajinskega odbora Mirko Primožič. Prisotna sta bila še predsednik Zveze Klavdij Palčič ter njegov predhodnik Boris Race. Racetu se je Dolenc v imenu vseh družbenopolitičnih predstavnikov z novogoriškega območja zahvalil za dolgoletno delo kot protagonist v okviru slovenske narodnostne skupnosti v Italiji in sodelovanje, ki ga je v tem svojstvu vedno uresničeval.

javni upravitelji ob koncu mandata

A. Devetak (KPI) kritično o delu Pokrajine

Pregled delovanja in mnenj slovenskih pokrajinskih svetovalcev v Gorici v minuli mandatni dobi zaključujemo z Aleksandro Devetako, ki je bila pred petimi leti prvič izvoljena v pokrajinski svet na listi KPI. Potem ko smo slišali za ocene delovanja Pokrajine s strani slovenskih svetovalcev SSK in PSI, pogledajmo, kako ocenjuje dosedanje delo slovenske predstavnice iz vrst opozicije.

Moja ocena dosedanjega dela je jasno precej kritična. Ne zgolj zato, ker smo bili ves ta čas v opoziciji, pač pa zaradi zamud, ki so jih vsa ta leta povzročali razkoli v petstrankarski večini. Take situacije v bodoče ne smemo več dopuščati, zaradi vloge Pokrajine kot ustanove kot tudi zaradi pomembne geografske lege goriške pokrajine. Glavno krivdo za tako stanje bi pripisala krščanski demokraciji, ki je vseskozi ovirala delo Pokrajine in vsak poskus odpranja in reševanja problemov, ki jih imamo za najvažnejše. Med temi nerešenimi problemi so tudi številni, ki se neposredno tičejo nas Slovencev. Po drugi strani se kritiki ne izogneta niti SSK in PSI: ti dve stranki bi morali pokazati več poguma in odločnosti v okviru večine pri kateri sta bili soudeleženi ter izsiliti večjo pozornost do naših problemov.

Katera so konkretna vprašanja, v katerih se kaže to pomanjkanje pozornosti do Slovencev?

Lahko začnem z zbornikom Pokrajine *Annali*, ki se popolnoma izogiba obravnavi slovenske prisotnosti. Drug tak poskus izmikanja je nedvomno vprašanje predstavitev monografske revije *Il Territorio* o slovenski kulturi in prisotnosti. Pokrajina je to pobudo sicer podprla, vendar kljub našim stalnim zahtevam ni nikoli prišlo do javne predstavitve v Gorici, ki bi lahko bila priložnost za odprto pravico o Slovincih. Razstava ob Trubarjevi 400-letnici, v katero je bilo vloženega nemalo truda in denarja, je prav tako zgorel primer lepih obljub in pomanjkanja dejanj, ki bi sledila obljubam. Poudariti moram, da to niso bile osamljene epizode, pač pa stalnica v delu pokrajinskega odbora, ki se je sistematično izogibal temu, da bi Slovincem in slovenski prisotnosti posvečali potrebno pozornost. Ne smemo pozabiti tudi na vse negativne odgovore glede zahteve po oživitvi konzulte za slovenska vprašanja na Pokrajini. Žalostno je ugotovljati, da je po petih letih večina predlogov KPI, še posebno kar zadeva

vprašanja manjšine, še vedno aktualna: to pomeni, da bistvenih korakov naprej v tem času ni bilo.

Pomeni to, da kljub povezovanju slovenski predstavniki niste uspeli vplivati na delo uprave?

Skupnih nastopov in sodelovanja med Slovenci v pokrajinskem svetu je bilo precej. Priznati moram, da sta druga dva Slovence vedno podprla resolucije, ki smo jih kot KPI predstavili v zvezi z manjšinsko problematiko. Prišlo je do pozitivnih trenutkov razgovora in sodelovanja, ki so na primer omogočili, da smo s skupnimi močmi dosegli, da se pri razdeljevanju prispevkov kulturnim društvom na osnovi zakona št. 68 upoštevajo pravičnejša merila. Slovenska društva niso več diskriminirana, vsaj ne v tolikšni meri kot prej. Pozitivni rezultat smo tudi dosegli z vključitvijo Glasbene maticе med najbolj kvalificirane glasbene šole. Niso pa vsa prizadevanja obrodila sadov. Tako na primer ni prišlo do tematske seje pokrajinskega sveta o manjšinskih problemih, ki je med drugim bila med obvezami uprave. Z nekoliko večjim prizadevanjem slovenskega predstavnika v odboru bi morda bili to dosegli.

Občinski svet v Doberdobi

Prenova trate na nogometnem igrišču Odobren osnutek grba in prapora

Občinski svet v Doberdobi je na zadnji seji, v ponedeljek, vzel v pretes vrsto vprašanj. Med drugim je odobril nekaj sklepov ožjega odbora. Na prošnjo domačega športnega društva Mladost je občinski svet sklenil preurediti športno igrišče, kjer je travnata preproga skorajda uničena. Proti sklepu sta bila predstavnik Slovenke skupnosti Romano Jarc in Maks Gergolet, svoje stališče pa sta utemeljila rekoč, da bi morala občinska uprava najprej prikrbeti manjše igrišče, kjer bi ekipe SZ Mladost lahko vadile, medtem ko bi bilo veliko igrišče samo za tekme. Po njunem mnenju je nesmiselno vložiti 5 milijonov 290 tisoč lir — dela bo izvedlo podjetje R. Budin iz Medee — v preureditev travnate preproge, ko bo stanje čez leto dni povsem enako. S stališčem svetovalcev manjšine se je delno strinjal tudi župan dr. Mario Lavrenčič, ki je obljubil, da se bo občinska uprava potrudila, čeprav težav res ne bo malo, da bo doberdobskim športnikom priskrbel rezervno igrišče. Vsekakor pa je nogometno igrišče v Doberdobi potrebno tega posega in zato je svet sklep tudi odobril. Proti sta glasovala predstavnika manjšine.

Javna tehnična v Doberdobi spet deluje, zadolžen za njeno upravljanje pa je občinski uslužbenec. Občinski svet je nekoliko povišal tarife za tehtanje. Po novem bo tehtanje tovorov izpod 35 ton stalo 4 tisoč lir, 6 tisoč lir pa tovari težji od 35 ton, tehtanje živine (žive) 8 tisoč lir.

Doberdobska občinska uprava je na svoji seji soglasno sprejela sklep, da bodo pri obrambnem ministrstvu vložili prošnjo za dodelitev mesta oporečnikom vesti za civilno služenje vojaškega roka. V Doberdobi bi oporečnik imel vloga socialnega animatorja in ekološkega nadzornika. Občinska uprava bo na to mesto sprejela le osebo, ki obvlada slovenščino.

Občinski upravi, kot sicer potrjuje tudi zgornji sklep, so od vselej posebno pri srcu vprašanja miru in sožitja med narodi. V ta okvir lahko uvrščamo sklep občinskega sveta, da bo Občina pristopila k deželni konvenciji za mir. Med 13. in 15. junijem pa bo uprava izvedla napovedani solidarnostni dan s palestinskim ljudstvom.

Na seji je občinski svet odobril osnutek za občinski grb in prapor in obravnaval vrsto ekoloških vprašanj. O tem bomo obširneje poročali v eni izmed naslednjih števil.

Kako bi označila opozicijo, ki jo je KPI izvajala na Pokrajini in njene rezultate?

Kolikor je bilo mogoče smo vedno iskali konstruktivne odnose in sodelovanje. Izvajali pa smo ostrejšo opozicijo vsakokrat, ko za naše predloge ni bilo nobenega posluha. Mislim, da je načelno taka oblika nastopanja pozitivna. Res je tudi, da bo vnaprejšerj verjetno potrebno ostrejšo nastopanje, ker ne smemo več dopustiti dosedanjega pogostega izigravanja. Po drugi strani moram iz svojih izkušenj v komisiji za kulturo navesti tudi pozitivne rezultate v odpravi klientelistične delitve sredstev društvom in uresničitev nekaterih odprtejših kulturnih pobud.

V pokrajinskem svetu si bila kot ena redkih žensk na vidnejših mestih v politiki. Kako si doživljala to dvojno specifičnost, kot Slovenka in ženska?

Probleme sem skušala obravnavati z žensko občutljivostjo. Mislim na to, da sem kot ženska tudi na lastni koži okusila logiko nasilja in zapostavljanja, ki pusti sled od generacije do generacije. Ženske se upiramo takim razmeram in skušamo z našim nastopanjem vnašati v politiko drugačne odnose, graditi kulturo medsebojnega spoštovanja, miru in sožitja. Ta načela sem vedno skušala uveljavljati v svojem političnem nastopanju. To priložnost pa bi rada izkoristila tudi za javno zahvalo načelniku naše svetovalske skupine Silvino Polettu, ki mi je bil s tovariščico Rosario Di Dato vedno najbolj ob strani, podprl vsako mojo pobudo in pokazal ob vsaki priložnosti izredno občutljivost za vprašanja Slovencev.

Si kdaj doživljala občutek frustracije zaradi nesorazmerja med vloženim trudom in rezultati?

Ta občutek mi ni tuj, mislim pa, da odvisi od tega, da sem bila priča nekorektni praksi odločanja odbora mimo pokrajinskega sveta. V svetu so bile potemtakem mnoge razprave nevpilne. Še posebno, ko sem govorila o slovenskih problemih, sem večkrat imela vtis kot da govorim v prazno. Jasno je pri tem nekaj razočaranja, po drugi strani pa tudi prepričanja, da ne popustiš in volje, da spremeniš stvari.

Pogovor zapisal
MARKO MARINČIČ

Danes nastop Tria Lorenz

Koncerti sodobne glasbe

Z današnjim koncertom Tria Lorenz (Evangelikiška cerkev, Trg sv. Silvestra, ob 20.30) se bo začel niz "Tries-te Prima", ki stopa v drugo leto delovanja. Gre za mednarodna srečanja s sodobno glasbo, ki jih prireja združenje CHROMAS iz Trsta v sodelovanju z Deželo FJK, tržaško Pokrajino in Glasbeno nagrado mesta Trst. Pokroviteljstvo nad celotnim ciklusom, ki bo trajal od danes do 6. junija, je prevzela tržaška Občina.

Letos je ta glasbeni pregled sodobnega ustvarjanja posvečen klavirju in violončelu, izvajali bodo 36 skladb (31 skladatelj je še živih), med katerimi bo 8 krstnih izvedb. In prav to je namen te glasbene prireditve - posredovati poslušalcem živo, tako rekoč komaj nastajajočo glasbo.

Kot rečeno, otvoritveni koncert je poverjen znanemu slovenskemu ansamblu Triu Lorenz, ki bo izvajal skladbe A. Srebotnjaka, M. Stibljaja, L. Lebiča in D. Šostakoviča.

Od danes v Turinu prvi knjižni sejem

Za ovrednotenje bralne kulture

Po sinočnjem uvodnem srečanju z nobelovcem Josifom Brodskim odpira danes v Turinu svoja vrata prvi italijanski knjižni sejem. Na prireditvi z uradnim naslovom Salone del libro, ki bo trajala vse do ponedeljka, 23. maja, sodeluje 520 založnikov, kar predstavlja približno 95 odstotkov vse založniške dejavnosti v Italiji.

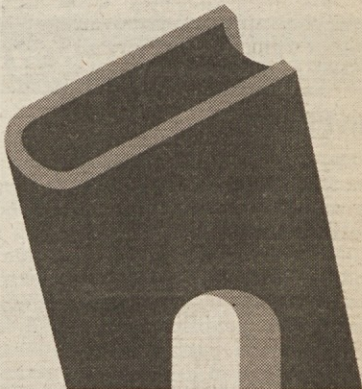
V petih dneh manifestacije se bodo v prostorih turinskega razstavišča zvrstile številne okroglice mize, zasedanja, srečanja, v središču katerih bo, seveda, prav knjiga. Tako bo že danes govor o knjigi in reklamah, na drugi okrogli mizi pa bodo izvedenci razpravljali o nalogi recenzentov pri ocenjevanju knjig.

Posebno pozornost bodo udeleženci knjižnega sejma posvetili širjenju italijanske kulture v tujini: na okrogli mizi bodo analizirali pro-

bleme in perspektive širjenja italijanskega kulturnega bogastva v svetu. Zelo zanimivo bo tudi srečanje v kulturnih straneh in posebnih knjižnih prilogah italijanskih časopisov. Nadalje so na sporedu še srečanja o distribuciji knjig in periodičnega tiska, o novih tehnologijah v knjižnicah, o pripravi in opremljenosti.

V prostorih turinskega razstavišča so na ogled tudi številne razstave: razstava o likovni opremljenosti knjig, razstava italijanskih ilustratorjev, razstava z naslovom Knjiga med kulturo in podjetjem, razstava o knjigi v umetnosti. V okviru turinskega knjižnega sejma bodo podelili tudi nekaj nagrad in sicer nagrado Platnica leta, nagrado Grinzane Cavour in posebno nagrado Avtor Salone del libro 1988.

MARJAN KEMPERLE

PRIMO
SALONE DEL LIBRO
TORINO

V prevodu Andreja Kokota pri celovški založbi Drava

Čudovita Handkejeva Pesem trajanju

Spev. Pesnitev. Hvalnica. Himna. »Pesem trajanju«, drobna in resnično pesniška knjiga Petra Handkeja, v prevodu Andreja Kokota, s podpisom založbe Drava iz Celovca. Pesnitev, ki je poezija in pričevanje hkrati. Zahvala, zahvala svojemu najdenju, zahvala poeziji, zahvala življenju, najdenju po dolgem iskanju, najdenju, ki je povezovalo neštete drobce življenja iz razdorbljenosti v nekakšno posebno razvidnost. Nikakor ne v lagoden in oprijemljiv smisel, pač pa v srečo znotraj resničnosti, ki je vedno težka, uporna, človeku nasprotna, izčrpač ga v vedno nove napore in omaganja.

»Dolgo že nameravam pisati o trajanju« - to je prvi verz te zanosne in poletne knjige, nenavadne poezije, nenavadne zato, ker se poezija kljub mojstrstvu izraža docela in spet vrača v življenje in ga pomaga osvetliti. Življenje, ki je videti tako preprosto in zapleteno hkrati, dobi ravno v poeziji osrečujočo svetlobo, žarek rešitve, ki je močnejši od celih pokrajin brezupa in obupa.

Kaj je to trajanje? Zakaj takšno navdušenje ob odkritju trajanja? Čemu vsa ta pripoved v vročnosti nečesa pomembnega, temeljnega, tako te-

meljnega, da je nujno dognanje in prepoznanje sporočiti vsem: najprej seveda samemu sebi v pojasnitev, nato pa tudi drugim, ostalim. Resnično, v pričujoči Handkejevi pesnitvi je kot v času romantike prisotna pesniška nujna, povedati čudežnosti pesnikovega popotovanja in odkritja. Trajanje je v zgodnji pomladi ob Fontaine Sainte-Marie, trajanje je v nočnem vetru ob Porte d'Auteuil, trajanje je v poletnem kraškem soncu.

To je, namreč trajanje, občutek, najbolj bežen od vseh občutkov, »pogosto hitreje minljiv od trenutka, ni ga moč otipati, ne izmeriti.« Trajanje je vzhičenje, ki mu Handke ves čas išče ime, v popolni pesniški zbranosti in mirnosti, »dogodek pozornosti, ponotranjenja, objestnosti, dohitevanja«, preprosto: trajanje je občutek življenja. In kje je mogoče najti to trajanje: v običajnem in navajenem ga ni, v hrupu ga ni, v vrvežu ga ni, zakaj »ekstaza je vedno preveč, trajanje je pa nasprotno, pravilno«.

Ni nikjer, to trajanje, na enem in istem mestu, ob stalnem omizju ali ob poslušanju najljubše pesmi. Je pravzaprav kot prava sreča v stalnem izmikanju, ali pa mi ves čas blodimo in se oddaljujemo od njega. Nanj se namreč ni mogoče nikoli zanesti, zagonito pa je »pesem o trajanju ljubezenska pesem.« Zakaj ta občutek, to srečanje s samim s seboj, ali z vsem naenkrat, daje pesniku vedno znova vzlet, to je nepopisna sreča, to je rajska sreča na zemlji. Trajanje ni vezano na ljubezen spolov, čeprav je tudi tam, trenutki trajanja te »ozvezdijo«, trajanje je mogoče najti v prebliskih stika z otrokom, trajanje je ob »Grebinskem jezeru« na Koroškem, ob »Doberskem jezeru« pri nas, ob Porte d'Auteuil zahodno od Pariza, najbolj pa še malo dlje od Pariza, v Fontaine Sainte-Marie.

To je glavni kraj trajanja - in pisatelj hodi na vsa imenovana prizorišča, da bi trajanje vsaj za hip spet doživel, okusil, se napojil z njegovo močjo in srečnostjo. V takšnih trenutkih »moje mišljenje preide v čisti razmislek sveta.« Jasnovidnost je v tem trajanju, ki je mir in še enkrat mir, pribežališče in počivališče, posebne vrste čudež, ki vabi v samoto, vendar ne odmika, prebuja k zavesti.

Trajanje je pravir življenja, središčna točka krogotoka, mirujoča sredica viharne vrtnice, kjer počiva veselje, prazavest, vserezamnost in neznanjska veličina srca. Pesnik sedaj ne po-

trebuje več dobesednih romanj v kraje, kjer je doživljal srečanja s trajanjem, sedaj mu je trajanje bližje ali pa je on bližji trajanju. »Kdor trajanja ni skusil, ni živel.« Trajanje je odkritje vsega, je odrešitev, trajanje je in obstaja, mi pa se opotekamo sem in tja in ga pravzaprav ne iščemo, dokler ga nismo enkrat razvidno spoznali. Potem ga seveda hočemo doživeti še in še, prej pa smo kot slepci, ki se zaganjamo v otipljive radosti, izginevajoče dni. Trajanje šele poveže razdorbljeni spomin v en sam črtni krog, trajanje je edina stalnica, vse ostalo mine.

Trajanje je edina kontinuiteta pozitivnega smisla, vse ostalo je kontinuiteta sprotnega zgubljanja, kot se peščeni breg odplavlja v neskončno morje. Trajanje preprečuje, da bi bili vsak dan manj, z njegovo pomočjo smo vsak dan več. In nemara je smisel trajanja ravno v tem, da ga ne moreš nikoli imeti, lahko se mu le približaš in se ga dotakneš ter sestaviš samega sebe v novo, lepšo, vse povezujočo celoto.

Handkejeva knjiga »Pesem trajanju« je čista poezija in nemara jo je mogoče vsaj približno predstaviti z načinom poezije.

JANEZ POVŠE

V Rakitovcu je bil praznik ljudske kulture

V vetrovnem vremenu in pod oblaki, ki so stalno opozarjali na nevarnost dežja, je bil v nedeljo v Rakitovcu, tam, kjer se še bohoti zelenilo Istre in vlada spokojni mir, kulturni praznik, ki je povezal v izpovednem zagonu govorico Istre, zamejstva, Slovenije in Hrvaške. Pridi, gremo v Rakitovec, je bil naslov prireditvi, ki je privabila na prizorišče v malo znanem, celo pozabljenem kraju, dostojno številno obiskovalcev, tudi iz Doline in Mačkolj.

Preko sto nastopajočih je v skoraj štiriurnem sporedu, ki ga je prenašal tudi Radio Koper, skušalo podati verodostojno kulturno sliko krajev, kjer se mešajo razne govorice, a kjer enotno prevladuje človeška solidarnost in predanost starodavnemu slovenskemu semenu. O tem smo se lahko prepričali na dokumentarni razstavi v danes zapušteni šoli in na prireditvenem prostoru, kjer so mladi in manj mladi, pevci, godbeniki, recitatorji, glasbeniki, zgodovinarji in drugi govorili ljudem v svojem jeziku in s tem ustvarili svojevrstno atmosfero domačnosti in neposrednosti.

Predvsem pa je šlo za potrjevanje korenin in slovenske samobitnosti, ki noče nikogar zavojevati, nasprotno, z vsemi hoče živeti v sožitju in spravi.

Berite

»Novi Matajur«

Premiera je bila v torek v Cristallu

Llosovo delo Kathie in nilski konj

Najbrž ni vsakdanja stvar, da da neko gledališče svoje strukture in tehniko na razpolago mladi skupini igralcev, ki se hočejo dokazati na odru. To je v torek postorila skupina La Contrada, ki je v okviru niza "Povabilo v gledališče", nudila možnost mlajšim interpretom, da postavijo in uprizorijo delo znanega peruanskega pisatelja Maria Vargasa Llose.

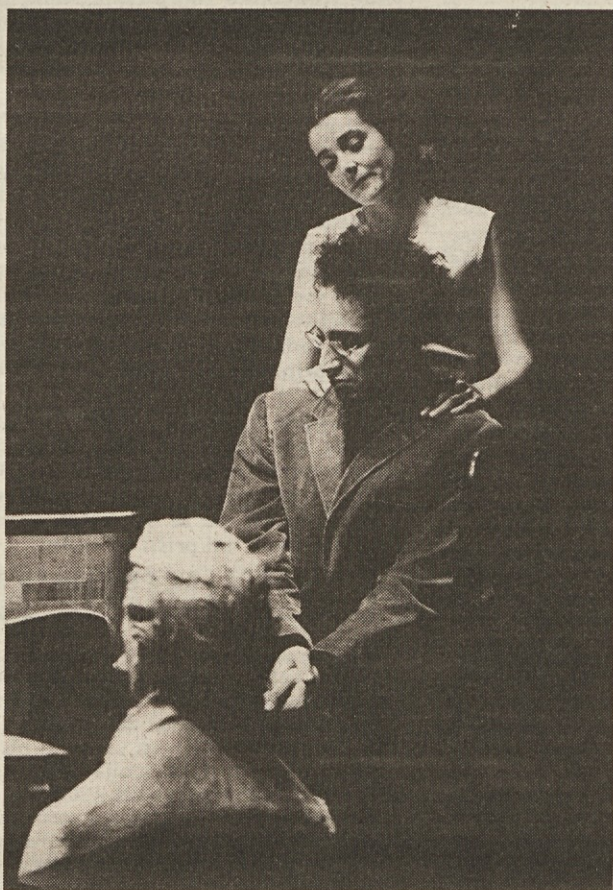
Kathie in nilski konj pripoveduje o neki bogati gospe, ki najame intelektualca, da bi ji pomagal napisati knjigo pustolovčin, ki jih je dama doživljala med svojimi potovanji po Aziji in Afriki. Med temi delovnimi urami pa se seveda dogaja marsikaj, predvsem identifikacija Kathie in Santiaga z določenimi osebam-duhovi, tistimi, katerih življenje bi oba rada živel. Zato oba protagonista igrata razne »vloge«, vživljata se v melodramatične, farsične, tragedijske figure.

Pravzaprav gre za metaforo o deziluziji nad življenjem, za konkretizacijo določenih stanj, ki ne vodijo nikamor, kvečjemu v obup in samoto. Brez dvoma izžareva iz uprizoritve vsa Llosova izpovedna in poetična moč, ki se vije skozi analitično-sintetični način upodabljanja usod, kar je mlada režiserka Orietta Crispino suvereno obvladovala. Ob tem pa je predstavo navdihovala še s skrivnostnimi podpornimi in dramatično izpostavljala medčloveške odnose v družbi, ki je pred zaprtimi vrati. Za to je izrabila skromne gledališke rekvizite in enostavno sceno, saj ni bilo treba uporabljati likovnega izrazila, da bi se kazale na odru najrazličnejše situacije.

Mladi interpreti so na glasbeni podlagi Carla Moserja v znoju svojega obraza udejanjali avtorjeva in hotenja režiserke, a to z večjim in manjšim uspehom. Manjšim pri Paoli Bonesi, Giorgiu Amodeu in Stefanii Rессico, večjim pri Adrianu Giraldiju, ki je pokazal na že formirano odrsko osebnost.

Predstavo je omogočilo tudi odborništvu za kulturo pri tržaški Pokrajini.

MARJ ČUK

Zanimiv enciklopedičen pregled verstev sveta

Kaj je religija? Razlag in opredelitev je verjetno toliko, kolikor je ljudi na tem svetu. Vsi bodo dali, pa čeprav za drobno nevidno nianso, različne odgovore, odvisno od osebne izkušnje, družinske tradicije itd. Verstva je pač mogoče razlagati na različne načine in iz raznoterih zornih kotov: antropologi in etnologi opisujejo verovanja in versko prakso ter njihov vpliv na celotne človeške skupnosti, saj religija združuje ljudi v skupni izkušnji ter daje vzorec za ravnanje, sociologi poudarjajo družbeno razsežnost verskih idej, saj je verstvo dogovorjen pogled na svet, zgodovinarji opisujejo verstva glede na dogodke, ki so posledica verovanja, teologi pa se ukvarjajo s samo vsebino verovanja. Z verstvi, na takšen ali drugačen način, se pač ukvarjajo vsi in torej pomena slednjih ni mogoče ne zmanjšati ne obiti.

Posebno se njihovega pomena zaveda svetovni popotnik iz Evrope, saj je sprejemanje verstev v bolj primitivnih celinah bolj občuteno in doživeto kot pri nas. Mirno lahko trdim, da verstva marsikje pogujejo življenje ljudi. Živo mi je ostalo v spominu, ko sem se udeležil alpinistične odprave v Karakorum, kako je verstvo domačih nosačev - islam,

totalno prežemalo bitnost in doživljanje ter sprejemanje življenja slednjih, kako so zjutraj in zvečer molili obrnjeni proti Mekki, kako so se občasno v verski zamaknenosti zazrli neznano kam in kako jim je strogo spoštovanje verskih obredov togo odmerjalo življenje.

Verstva so torej vseobsegajoča tudi za tistega, ki je ateist, poznavanje religij pa sodi k splošni izobrazbi in kulturi, saj ni pravega spoznavanja človeka brez poznavanja verstev. Religije namreč oblikujejo človekovo rast najprej z naukom in čaščenjem, potem pa tudi preko umetnosti, družbene ureditve in življenja v celoti. In prav zato je izid knjige »Velika verstva sveta« v založbi koprškega Ognjišča nadvse hvaljevredno, predvsem pa nujno dejanje. Knjiga je prevod iz angleščine »The World's Religions«, ki je doživela že več ponatisov in prevodov v mnogo jezikov, natisnila pa jo je Mladinska knjiga v 7000 izvodih.

Knjiga »Velika verstva sveta« je razdeljena na sedem delov. Prvi obravnava splošen razvoj religije, drugi analizira stara verstva (Egipt, Grčija, Rim, Perzija...), tretji pa opisuje plemenska verstva, ki jih je

na svetu še vedno ogromno, teritorialno pa zavzema jo, za krščanstvom, največji del sveta. Izredno zanimiv je četrti del, ki govori o živih verstvih Vzhoda, torej o hinduizmu, budizmu, džainizmu, o veri Parsov, Sikhov in še o mnogih drugih. Peti del je posvečen ljudstvom knjige (izvoljeno ljudstvo - judovstvo; islam), šesti pa nosi dovolj zgovoren naslov: »Krščanstvo - eno od verstev ali dopolnitev vseh verstev?«, nazadnje pa je še kratek leksikon imen in pojmov. Sestavki nas torej seznanjajo z zgodovino, Svetimi pismi, čaščenjem, verovanjem in običaji vodilnih verstev, vse pa je povezano v harmonično celoto. Knjiga nakazuje medsebojno podobnost različnih verstev in razhajanja, bralcu pa prepušča presojo in odločitev: z verstvi se lahko srečuje kot neprizadeti opazovalec in raziskovalec ali kot iskalec odgovorov na najtežja vprašanja življenja. Kaj bi še dodali? Pri sestavljanju originalne angleške verzije priročnika je sodelovalo nad 50 strokovnjakov iz raznih dežel, vsako vero pa so skušali prikazati nepristransko, stvarno in jasno, kakršna pač je. Ali jim je pri tem uspelo? Odgovor lahko dajo le, kot vedno, bralci sami.

DUŠAN JELINČIČ

mladi in delo

javni natečaji

UNIVERZE

Univerza v Trstu razpisuje javni natečaj za pomožnega tehnika na odseku za kemijo. Natečaja se lahko udeleži, kdor je dokončal šolanje na nižji srednji šoli, je že polnoleten in nima še 36 let (razen izjem, ki jih predvideva zakon). Kandidati se morajo spoznati na električne napeljave in morajo poznati elektrotehniko. Prošnjo z overovljenim podpisom mora kandidat napisati na kolkovanem papirju ali posebnem kolkovanem formularju in jo poslati na naslov: Al Magnifico Rettore, Università degli studi di Trieste, Piazzale Europa 1. Vzorec za prošnjo lahko kandidati dobijo tudi v tajništvu tržaške univerze. Rok za predložitev prošnje **zapade 30. maja 1988**. Za podrobnejše informacije glej posebno izdajo Uradnega lista - natečaji in izpiti - z dne 29. 4. 1988.

Univerza v Trstu razpisuje javni natečaj za tehničnega funkcionarja stolice kazenskega prava pravne fakultete. Natečaja se lahko udeležijo diplomanti pravne fakultete ali kdor ima 5-letne delovne izkušnje na delovnem mestu, ki je po kadrovanju mesto nižje. Kandidat mora biti polnoleten in ne sme imeti še 36 let in mora dobro obvladati kazensko pravo ter znati, kako se pripravi in vodi kazenska knjižnica. Prošnjo z overovljenim podpisom mora kandidat napisati na kolkovanem papirju ali posebnem kolkovanem formularju in jo poslati na naslov: Al Magnifico Rettore, Università degli studi di Trieste, Piazzale Europa 1. Vzorec za prošnjo lahko kandidati dobijo tudi v uradu za osebje tržaške univerze. Rok za predložitev prošnje **zapade 30. maja 1988**. Za podrobnejše informacije glej posebno izdajo Uradnega lista - natečaji in izpiti - z dne 29. 4. 1988.

Univerza v Trstu razpisuje javni natečaj za diplomirane tehnika odseka elektrotehnike, elektronike in informatike. Natečaja se lahko udeležijo diplomirani inženirji, ki nimajo še 40 let (razen izjem, ki jih predvideva zakon). Prošnjo z overovljenim podpisom mora kandidat napisati na kolkovanem papirju ali posebnem kolkovanem formularju in jo poslati na naslov: Al Magnifico Rettore, Università degli studi di Trieste, Piazzale Europa 1. Vzorec za prošnjo lahko kandidati dobijo tudi v tajništvu tržaške univerze. Rok za predložitev prošnje **zapade 2. junija 1988**. Za podrobnejše informacije glej posebno izdajo Uradnega lista - natečaji in izpiti - z dne 3. 5. 1988.

MINISTRSTVA

Ministrstvo za zunanje zadeve razpisuje javni natečaj za 25 prostovoljcev za diplomatsko kariero. Natečaja se lahko udeležijo diplomanti v ekonomiji, pravu, ekonomskih, bančnih in političnih vedah, ki imajo že 21 let in jih nimajo še 31. Kandidat mora govoriti francosko in angleško in mora poznati mednarodno pravo. Prošnjo za vpis na natečaj mora kandidat napisati na kolkovanem papirju in jo z overovljenim podpisom poslati kot priporočeno pismo s povratnico na naslov: Ministero degli affari esteri, Direzione generale del personale e dell'amministrazione, Ufficio V, Rim. Rok za predložitev prošnje **zapade 13. junija**. Za podrobne informacije glej posebno izdajo Uradnega lista - natečaji in izpiti - z dne 29. 4. 1988.

Ministrstvo za notranje zadeve razpisuje javni natečaj za 527 gasilcev (šoferjev, tesarjev, električarjev, zidarjev, inštalaterjev, avtomehaničarjev, avtomobilskih električarjev). Natečaja se lahko udeleži, kdor je končal nižjo srednjo šolo, ima 18 let in jih še nima 26. V nobenem primeru ne bo smel kandidat imeti več kot 28 let. Visok mora biti vsaj 1,65 m, ne sme pa biti višji od 1,80 m. Prošnjo za vpis na natečaj mora kandidat napisati na formularju, ki ga bo dobil na vseh pokrajinskih sedežih gasilcev. Poslati jo mora kot priporočeno pismo na ravnateljstvo pokrajinskih gasilcev. Prošnjo z overovljenim podpisom mora priložiti tudi poklicno potrdilo. Izpitna komisija bo preverila tudi atletske sposobnosti kandidatov. Rok za predložitev prošnje **zapade 29. maja 1988**. Za podrobne informacije glej posebno izdajo Uradnega lista - natečaji in izpiti - z dne 29. 4. 1988.

Ministrstvo za pravosodje razpisuje javni natečaj za 104 sodnijske sle. Natečaja se lahko udeleži, kdor je končal nižjo srednjo šolo, ima že 21 let in jih še nima 31. 5% vseh razpoložljivih mest je rezerviranih za vojaško osebje. Prošnjo za vpis na natečaj mora kandidat napisati na kolkovanem papirju po posebnem vzorcu, ki ga dobi v Uradnem listu. Prošnjo z overovljenim podpisom mora poslati ali dostaviti na državno pravdnitvo sodišča, kjer ima stalno bivališče, nasloviti pa na: Ministero di grazia e giustizia, Direzione generale dell'organizzazione giudiziaria e degli affari generali, Ufficio VI, Concorsi ed assunzioni obbligatorie. Rok za predložitev prošnje **zapade 30. maja 1988**. Za podrobne informacije glej posebno izdajo Uradnega lista - natečaji in izpiti - z dne 1. 4. 1988.

Ministrstvo za finance razpisuje javni natečaj za poskusno zaposlitev dveh tehnikov periferne uprave carine in posrednih davkov dežele Furlanije-Juljske krajine. Natečaja se lahko udeleži, kdor je končal nižjo srednjo šolo, ima že 18 let in jih še nima 36 (razen izjem, ki jih pred-

Mladi se sprašujejo, kdaj bodo na vrsti Trinajstica edino upanje?

GORICA — Organizatorji Espomega so tokrat precejšnjo pozornost posvetili mladim, saj so v posebnem šotoru ob paviljonu A namestili nekakšen informacijski center, kjer so si mladi (posebno pa še tisti, in teh na Goriškem ni malo, ki iščejo prvo zaposlitev) lahko ogledali možnosti zaposlitve, ki jim jih v pokrajini nudi družba. Češnjo na torto delovnih ponudb so organizatorji postavili dan pred zaprtjem velesajma, ko so v konferenčni dvorani priredili srečanje z naslovom »En dan za tvoje delo«. Dvorana je bila nabito polna srednješolcev, ki so najbrž prišli v dvorano z upanjem, da jim bodo tukajšnji politični veljaki pokazali pot v svetlo bodočnost z dobro zaposlitvijo. Na govorniškem odru so namreč sedeli predsednik Pokrajine, šolski skrbnik, predsednik Trgovinske zbornice, vsepričujoči deželni odbornik za delo, posebni odposlanec ministra za delo, itd.

Zbrana družba goriških politikov naj bi torej dijakom svetovala — takšen je bil baje namen organizatorjev — kaj naj storijo, če se hočejo ogniti brezposelnosti, delu za določen čas oz. zaposlitvi, ki bi ne ustrezala posameznikovi izobrazbi. »Delo oplemeniti človeka«, je bilo geslo velikega marksističnega misleca, na žalost pa je danes vedno manj plemenite — v zgornjem smislu seveda — mladine, ki lahko s polno paro vkoraka v življenje, imamo možnost da odgovorimo na izzive današnje družbe in tako lahko da svoj doprinos k družbenemu napredku.

Uvodoma so bili govorniki karseda umirjujoči in so dijakom kvečjemu svetovali, naj trdo poprimajo za študij, saj bo to nenadomestljivo orožje za bitke, ki jih v življenju čakajo. Po preambuli pa so, na točna vprašanja udeleženk (v tem delu so se namreč

oglasila v glavnem le dekleta) vendarle pokazali kam pes tace moli. Brancati je namreč brez sramu prisotni mladini dejal, naj nikar ne upa v trajno zaposlitev ali pa v možnost dostojnega delovnega mesta. »Pripravljeni morate biti, da boste v življenju petkrat, šestkrat spremenili delovno mesto in sprizanjiti se morate tudi z dejstvom, da boste morali za delom tudi v druga mesta«. S trebuhom za kruhom torej, kot pred dvajsetimi in več leti, ko so naši starši in dedje s kovčkom iz lepjenke romali preko velike luže ali v severne države.

Kmalu zatem je bilo iz govorniškega odra slišati tudi drugo »cvetko«. Predsednik goriške trgovinske zbornice je meni nič tebi nič ugotovil, da so ženske v današnji družbi diskriminirane in zato morajo študirati, saj se le tako lahko ognejo usojenemu jim podrejenemu položaju do moškega.

Kaj pa naši politiki predlagajo tistim ženskam oz. tisti tretjini mladine, ki iz kateregakoli razloga ne nadaljuje študij na višjih šolah? Ti ne bodo razpolagali z nobenim orožjem, zato naj se sprizanjijo z životarjenjem in upanjem, da bodo zadeli trinajstico. Na konferenci je bilo slišati veliko statistik, koliko vse je bilo storjenega v zadnjih letih v korist mladini. Ničče pa ni povedal, da se je lani industrijski proizvod v Italiji povečal za približno 10 odstotkov, zaposlitvena raven pa je bila nižja od leta prej, država pa je imela rekordno število brezposelnih (seveda med razvitimi državami, kamor se rimski politiki tako radi prištevajo). Govori se, da Italija doživlja durgi gospodarski miniboomb, mladi pa se še vedno sprašujejo, kdaj bodo tudi oni prišli na vrsto...

FABIO GERGOLET

videva zakon). Kandidati morajo biti pripravljeni delati na vseh deželnih periferičnih sedežih in morajo poznati nekaj elementov mehanike, termofizike, elektrofizike. Spoznati se morajo na električne napeljave in poznati italijansko ustavo in državno računovodstvo. Prošnjo z overovljenim podpisom mora kandidat napisati na kolkovanem papirju po posebnem vzorcu, ki ga dobi v Uradnem listu, poslati pa jo mora samo kot priporočeno pismo s povratnico na naslov: Ministero delle finanze, Direzione generale degli affari generali e del personale, Divisione IV, Ufficio concorsi, 00100 Roma. Rok za predložitev prošnje **zapade 26. maja 1988**. Za podrobne informacije glej posebno izdajo Uradnega lista - natečaji in izpiti - z dne 26. 4. 1988.

Ministrstvo za notranje zadeve razpisuje javni natečaj za vpis na štiriletni tečaj za pravne komisarje. Natečaja se lahko udeleži, kdor je končal višjo srednjo šolo in nima še 21 let. Kandidati moškega spola ne smejo biti nižji od 1,65 m, medtem ko morajo biti ženske visoke vsaj 1,58 m. Študijski plan je načrtovan tako, da bodo kandidati lahko z dodatnimi tremi izpiti na univerzi diplomirali na pravni fakulteti. Z dvehletnim obiskovanjem tečaja bodo kandidati odslužili tudi vojaščino. Prošnjo za vpis morajo kandidati napisati na formularju, ki ga dobi na sedežih kvesture ali uradih policije. Prošnjo bodo morali kandidati dostaviti na kvesturo kraja, kjer imajo bivališče. Rok za predložitev prošnje **zapade 22. maja 1988**. Za podrobne informacije glej posebno izdajo Uradnega lista - natečaji in izpiti - z dne 22. 4. 1988.

OSTALI JAVNI NATEČAJI

ACI Italijanski avtomobilski klub razpisuje javni natečaj za asistenta administracije svojega obmejnega sedeža na mejnem prehodu Rabujes, za asistenta administracije svojega obmejnega

vpis na natečaj zapade **15. junija**. Ostale informacije in kopijo razpisa lahko zainteresirani dobijo na sedežu konzorcija Centra za raziskave v Padričah 99, Trst ali po telefonu št. 040/226011.

delo dobi

Pošten vrtnar, ki želi vzdrževati vrt. Kogar zanima, naj telefonira na številko: 040/722516.

Dinamičen in sposoben trgovski potnik. Zaposli ga družba finančnih svetovalcev FPA Anglo Italia, ki hoče okrepiti svoje poslovanje v tržaški in goriški pokrajini. Intereanti naj telefonirajo na številko: 040/68838.

Mizarski vajenec po možnosti iz dolinske občine. Ponudbe pošljite na naslov: Primorski dnevnik, Tajništvo, Ulica Montecchi 6, 34137 Trst, pod šifro: »C8«.

Čevlarski vajenec, ki ne sme imeti več kot 16 let. Intereanti naj telefonirajo od 11,30 do 16. ure na številko: 040/910557.

Zidar za opravljanje občasnih del. Intereanti naj telefonirajo ob večernih urah na številko: 040/631408.

Prodajalno osebje, ki hoče prodajati proizvode za drogerije in trgovine kozmetike. Intereanti naj telefonirajo na številko: 040/631408.

Prodajalno osebje part-time, ki bo lahko samostojno in kadarkoli prodajalo razno blago. Intereanti naj telefonirajo ob uri obeda na številko: 040/639491.

Finančni svetovalci. Zaposlitev jim ponuja delniška družba Gener Comit, ki jo sestavljata zavarovalnica Generali in banka Commerciale italiana. Gener Comit hoče okrepiti svoje delovanje na finančnem, zavarovalnem in ekonomskem sektorju. Možni so zelo zanimivi zasluzki in strokovna izobrazba. Intereanti naj pošljejo svoj kratak življenjepis na naslov: Assicurazioni Generali, Corso Verdi 139, Gorica.

Elektronski izvedenec in izvedenec za tehnično risanje. Zaposlitev jima ponuja družba Sincrotrone Trieste. Intereanti ne smejo imeti več kot 25 let, morajo imeti dobre šolske ocene in poznati angleščino. Kogar ponudba zanima, mora poslati svoj kratak življenjepis na naslov pod šifro: LF/TC/01 Sincrotrone Trieste, Ufficio personale, Padriče 99, 34012 Trst.

Sposobna tipkarica, ki zna uporabljati kompjuter. Ponudbe pošljite na naslov: Primorski dnevnik, tajništvo, Ulica Montecchi 6, 34137 Trst, pod šifro »C7«.

Strežno in kuharsko osebje. Zaposlitev ponuja priznana restavracija na Krasu. Ponudbe pošljite na naslov: Primorski dnevnik, tajništvo, Ulica Montecchi 6, 34137 Trst, pod šifro »C6«.

Dekleta, ki se želijo zaposliti v slaščičarni na Holandskem. Zagotovljena je dobra plača, hrana in nočitve. Intereantke naj telefonirajo na številko: 0031/20/629569.

Fant, ki se želi zaposliti v Nemčiji. Začasno zaposlitev do oktobra mu ponuja slaščičarna. Zagotovljena je dobra plača, hrana in nočnina. Intereanti naj telefonirajo po 20. uri na številko: 0049/287112043.

Fantje ali dekleta. Takojšnjo zaposlitev v Frankfurtu jim nudi slaščičarna. Intereanti naj telefonirajo na številko: 0049/6195/4675.

Izkušeno strežno osebje. Zaposlitev v Bremnu jim ponuja slaščičarna. Intereanti naj telefonirajo na številko: 0049/421/834293.

Uradnik ali uradnica z aktivnim znanjem angleščine ali nemščine in večletno prakso. Ponujajo mu/ji takojšnjo zaposlitev. Intereanti naj pošljejo svoje ponudbe na Oglasni oddelek Primorskega dnevnika, Ulica Montecchi 6, 34137 Trst, pod šifro: »Jeziki«.

delo išče

17-letno dekle išče katerokoli zaposlitev. Ponudniki naj telefonirajo na številko: 040/200617.

22-letna knjigovodkinja išče zaposlitev kot uradnica. Ima že nekaj delovnih izkušenj v podjetju za izvoz in uvoz. Ponudbe pošljite na naslov: Primorski dnevnik, tajništvo, Ulica Montecchi 6, 34137 Trst, pod šifro »Z18«.

21-letno dekle išče zaposlitev kot otroška varuška ali katerokoli primerno zaposlitev. Kogar zanima naj telefonira na številko: 040/412543.

Dekle išče zaposlitev kot uradnica. Dokončala je tečaj strojepisja, komercialne prakse in informatike (COBOL), obvlada zadovoljivo nemščino in srbohrvaščino. Ponudbe pošljite na naslov: Primorski dnevnik, tajništvo, Ulica Montecchi 6, 34137 Trst, pod šifro »Z19«.

20-letno dekle išče kakršnokoli zaposlitev. Ponudniki naj telefonirajo na številko: 040/200782.

V Londonu na čast kralja Henrika VIII. Kaj dobiš v srednjeveški gostilni?

Vsakokrat ko gremo v svet si želimo videti pokrajino, muzeje, arhitekture, naravne lepote, način življenja, poleg vsega tega pa želimo za pod zob tudi najbolj tipično krajevno hrano. Če gremo v Francijo, Španijo, Italijo, bomo seveda našli v tem oziru vse kar si želimo. Drugače pa bo v marsikateri drugi deželi, kjer ne slovi po specialitetah.

London je mesto z več milijoni prebivalcev. Sem prihajajo številni turisti in poslovni ljudje. Še zlasti iz številnih prekomorskih dežel, ki so nekoč bile angleške kolonije. Gospodarske in kulturne vezi so ostale. Prav zaradi tega, če bomo hoteli pojesti kaj zares dobrega in tipičnega, ne bomo zavili v lokal z angleško kuhinjo. Šli bomo v kitajsko, japonsko, indijsko, afriško, grško, madžarsko, špansko, francosko, mehiško in ne vem še kakšno restavracijo. Teh je v Londonu veliko. Cene v takih lokalih so seveda precej zasoljene če gremo v renomirano gostišče, za vsak žep če zavijemo v gostilno, kjer se srečujejo študentje ali izseljenci.

Angleži pa seveda veliko dajo na svojo zgodovino. Tujcu, ki pride v London, s ponosom pokažejo razne opatije, dvorce, cerkve, trdnjave, gradove.

Bogata angleška zgodovinska in vojaška preteklost te spremljata vedno in povsod. Tako v muzejih kot v gledališčih.

Ta zgodovinska preteklost te spremlja tudi v gostiščih. V Londonu kar mrgoli takih lokalov, kjer te vabijo, da bi ti ponudili srednjeveško večerjo ali tako iz kasnejših časov, sicer še iz let kraljev in kraljic, ki sodijo v leta tja do kraljice Elizabete in Viktorije.

Ivory House, Shakespeare's Feast, Beefeater, so naslovi nekaterih takih gostišč.

Že ob vходу v tak lokal, ki je običajno v veliki kleti kake zares stare

stavbe, ki je svojčas služila v druge namene, običajno so to bila skladišča, te pričakajo brhka dekleta — natakariče odeta v stara oblačila. Medtem ko godci igrajo na stara glasbila, ti dekleta ponudijo kruh, sol in medico. Kruh in sol ne sodita samo v slovanske navade. Usedeš se kar k dolgim mizam iz trdega lesa, kjer boš zaman čakal na prt. Na mizo pa ti bodo takoj prinesli vrče polne vina (seveda je to poceni vino iz Alžirije ali Tunizije). Kake pol ure potem ko si se usedel in ko si se že nažrl kruha, ki naj bi bil spečen tako kot pred stoletji, boš dobil krožnik s predjedjo. Še kake pol ure kasneje boš dobil skodelico juhe. Spet bo minilo trideset minut in pred se boš dobil četrtino pečene piščančka z nekaj krompirčki. Spet boš čakal, pa ti bodo prinesli še sladico.

Za vso to »srednjeveško« večerjo boš torej porabil od dveh do treh ur. Čar večera pa je v tem, da dekleta —

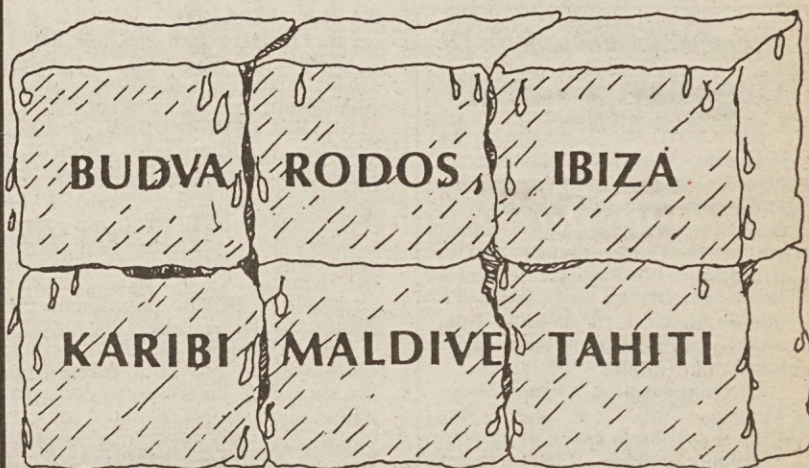
natakariče prinesejo skodelice oziroma krožnike le do začetka mize. Gostje, pa čeprav se med seboj ne poznajo, morajo zatem pomagati, da pridejo jedi do tistega, ki sedi konec mize.

Vmes pa je seveda cel kup drugačne zabave. Žonglerji, kralj Henrik VIII., razne Ane Bolene, kraljice Elizabete in podobno, pevci in godci, te bodo zabavali in ustvarili vzdušje kakršno naj bi bilo takrat ko so ti svetovno znani ljudje živeli. Iz vsake skupine bodo izbrali tudi večernega grofa, ki ga bodo ustoličili.

Tako bo minil tvoj londonski večer. Z dobršno mero zabave če si v prijetni in veseli družbi. Kot da bi bil v teatru, ne pa v gostišču. Za pod zob zares nisi dobil veliko... Skoro bi bil pozabil. Za tako gostinsko-teatralno prireditev je treba odšteti med dvajsetimi in tridesetimi funti. To pa ni malo.

MARKO WALTRITSCH

POLETNI ODDIH

ČAS POLETNEGA ODDIHA SE BLIŽA. NEPOZABNE POČITNICE NA SINJEM MORJU TEH ŠESTIH KRAJEV ALI KJERKOLI DRUGJE SO DANES URESNIČLJIVE.

TELEFONSKI POZIV NA ŠTEVILKO 0481/31811 VAM BO POMAGAL PRI REŠEVANJU MOREBITNIH FINANČNIH PROBLEMOM

KMEČKA BANKA - VAŠA DOMAČA BANKA VAM NUDI OSEBNA POSOJILA ZA VSAKOGAR IN ZA VSAKO POTREBO.

Banca Agricola
Kmečka banka Gorica

STO/AN/3

Sto milijard lir letno za »incentive-tours«

Nekaj sto milijard lir je vsota, ki jo razna podjetja v Italiji vsako leto porabijo za prirejanje takomenovanih »incentive-tours«, t. j. izletov s katerimi nagradijo tako uslužbence kot zunanje skodelavce. Iz leta v leto se število takih nagradnih izletov ter njihova vrednost poveča za dobrih deset odstotkov.

Tako trdijo strokovnjaki, ki se s tem ukvarjajo. V marsikaterem podjetju se uslužbenci ne zadovoljijo več s plačo, pa čeprav je v nekaterih primerih ta visoka, prodajalci pa se ne zadovoljijo več z zaslužkom, ki jim priteče. Na tem področju se dogaja nekaj podobnega kot s prodajo tega ali drugega izdelka, od avtomobila pa do pralnega praška. Kolikokrat smo se odločili za nakup te ali druge znamke, samo zaradi tega ker nam je vabljliva reklama ponujala tudi možnost sodelovanja na žrebanju, kjer je prva nagrada bil izlet na Sejšelske otoke?

Tako je v podjetjih. Zaslužnim uslužbencem podjetja plačajo izlet, običajno v tujino. En teden plačane počitka se prileže vsakomur. Še zlasti ker podjetje, ki plača tak izlet, tak strošek lahko vključi v stroške, dodatni dohodek uslužbencu pa ni bil zanj obdavčljiv.

Podjetja so njihovim zastopnikom — prodajalcem, nekoč poleg redne provizije dajala še denarne nagrade, če so bili pri prodaji uspešni nad predvideno obvezo. Sedaj pa vse to ni več zanimivo, tudi zato ker bi to bilo obdavčljivo. Zaradi tega so spet na vrsti plačani izleti. Enako velja za trgovce. Kdor prodaja več blaga neke tovarne kot bi bilo običajno, dobi nagrado v obliki izleta in letovanja. Nagrada so izleti na Baleare ali na Kanarske otoke, v Maroko ter Tunizijo, za tiste, ki naredijo več, pa v dražje kraje kot so Mauritius, Sejšelski otoki, Karibi, itd.

V Bibionu že nared za poletje

V vseh turističnih letoviščih ob Severnem Jadranu so že pripravljeni na začetek poletne sezone. Zastopniki letoviščarskih ustanov ter gostinci iz Gradeža, Lignana, Bibiona, Caorla, Jesola so vsak zase že na jesen in pozimi naredili veliko reklame v deželah Srednje in Severne Evrope. Gostinci so obiskali voditelje turističnih agencij, večjih skupin, stalne goste. Za tu-

ristične delavce teh krajev je taka reklama nekaj že ustaljenega. S svojim gostom nočejo izgubiti stika.

V zadnjem času pa imajo v vseh teh krajih še posebno vrsto gostov. Gre za domačine, ki tja prihajajo, seveda le ob koncu tedna, že na pomlad. Zaradi tega so povsod turistično sezono odprli že pred koncem aprila ali v začetku maja.

Tako so naredili tudi v Bibionu, kraju, ki ni daleč od Lignana, na desnem bregu Tilmenta. To je zadnja turistična postojanka pokrajine Benetke. Poleg tujcev, v glavnem Nemcev, k njim prihaja veliko stalnih gostov iz Pordenone, Trevisa, Padove, ter še iz bolj oddaljenih krajev. Veliko teh ljudi ima lastna bivališča v tem kraju, ki se je v dvajsetih letih zelo razvil, tako da je danes že med prvimi po številu postelj in nočitev v Italiji.

V treh tednih od konca aprila pa tja do sredine maja so v Bibionu imeli celo vrsto prireditev. Tudi pri njih so imeli konjske prireditev, tekme jadrnic, kolesarske tekme itd. Več kilometrov dolg borov gozd omogoča tudi peš izlete. Posebno skrb posvečajo tudi gostinskim storitvam. V več gostiščih so na voljo sveže ribe. Še posebno pazljivo so v zadnjem času dali špagljem, saj jih v neposredni bližini Bibiona pridelajo veliko in zelo dobrih.

Park Črna Mlaka pri Zagrebu

Dvajset kilometrov od Zagreba bo kaj kmalu na voljo obiskovalcem nacionalni park Črna Mlaka. Gre za naravni rezervat v katerem živi nad 230 vrst ptic, kjer je nad 10.000 divjih rac, kjer živijo želve, merjasci in druge živali.

Da bi uredili dostope v park (nameravajo zgraditi malo električno železnico), ceste in steze ter tudi druge naprave, bodo v prvi fazi predvidoma porabili 200 milijonov dinarjev. Park bo seveda namenjen predvsem Zagrebčanom, rek-lamizirali ga bodo tudi med tujimi gosti. Predvidevajo, da bo tja prišlo vsako leto 35.000 obiskovalcev.

Ifugao, skromno, a ponosno ljudstvo riževih teras na severu Filipinov

7000 filipinskih otokov leži nekoliko stran od običajnih turističnih poti, njihova lega pa je nedvomno pripomogla k temu, da je otočje dolga stoletja ohranilo svojo izvirnost, ki jo ima na nekaterih območjih še danes.

Filipine so prvi odkrili in zavzeli španski osvojevalci. Novi prekomorski postojanki, ki je ključna trgovska točka med Kitajsko in Mehiko, so vsilili tudi svojo vero tako, da so danes Filipini edina krščanska dežela v Aziji. Katoliški križ je na Filipince globlje vplival, kot bi lahko meč in samokres. Prvi frančiškanski menihi so bili osvo-razeni zaradi njihove skoposti in so jih uporni kmetje žive sežigali. Kljub temu pa so se Filipinci hitro in trajno spreobrnil v katoliško vero.

Že od začetka španskega obdobja je bilo med Filipinci in Španci malo stikov, Filipinci so namreč večinoma ostali kmetovalci in s Španci jih je povezovala le španska duhovščina. Nastanek mest in razvoj trgovine sta Filipince spodbudila, da so se s podedelja preselili v mesta. Iluzija po hitrem zaslužku in udobnejšem življenju je imela na domače prebivalstvo izredno močan učinek. Vendar jih je na severu Luzona, enega izmed največjih filipinskih otokov, v gorah, nekaj trmasto vztrajalo in njihova družinska struktura še ohranja osnovne prvine predkolonialne dobe. Najbolj znana so plemena Bontok, Ifugao, Južni Kalingi, Ibaloi, Kankana in Tinguian. Ti žive na južnih pobočjih in riž pridelujejo na terasah, ki so jih zgradili, ko je bil

Jezus Kristus še dojenček. Ta plemena se od plemen Godang, Severni Kalingi in Inseg s severnih in vzhodnih pobočij ločijo po načinu pridelave riža, saj ga slednji pridelujejo po suhem postopku s požgalništvom.

Zaradi goratosti dežele in sovražnih plemen so Španci pustili na teh območjih le malo sledov. Danes živi na tem področju osem različnih plemen, vseh skupaj pa jih je okrog 30 tisoč. Čeprav imajo mnogo skupnih jezikovnih in kulturnih potez so med njimi tudi velike razlike. Razlike so posebno vidne v poljedelstvu, kar pa si lahko razložimo s podnebnimi razlikami med raznimi deli severnega pogorja. V severnem delu so vrhovi gora nizki, zemlja pa je pokrita z vlažnim in tropskim gozdom, reke so plovne in povezujejo oddaljene skupnosti. Nasprotno pa so na jugu gore visoke skoraj 3.000 metrov, reke, ki prodirajo skozi goščavo in borove gozdove pa so hitre in neplovne.

Življenje teh gorskih kmetovalcev je videti za tisoč let odmaknjeno od življenja maniliških Filipincev. Plemena Ifugao je v pobočja vklesalo veličastne gorske terase, vsako teraso pa podpira dolg, kamnit prag. Ifugajski kmetje občasno dostavijo dotok vode na terase, da bi lahko zasadili prve sadike, nato pa jih zalijejo s trideset centimetri vode. Zanje in za vodne izvirne veljajo posebni predpisi, zlasti glede dedovanja. Lahko se tako zgodi, da mora človek, ki bi rad obdržal pravico do določene terase, pojasniti svoj

izvor vse do prvotnega lastnika, ki je morda živel deset ali še več rodov pred njim. Ifugaji živijo v kočah blizu riževih teras, sorodstvene vezi pa so osnova odnosov med ljudmi. V lastniškem sporu posredujejo najvplivnejši člani sorodstvene skupnosti: ti so ponavadi tudi najbogatejši, imajo največ živine, biserov in kitajske keramike.

Iz vsega zgoraj povedanega je torej obisk goratih območij na severu Luzona, kjer živi ljudstvo Ifugao izredno zanimiv ne le z etnološkega zornega kota, ampak tudi iz čisto človeškega, saj se obiskovalec v teh krajih sooča s povsem drugačno stvarnostjo, medosebnimi odnosi in vrednotami, ki veljajo v kaotični Manili. Območje je sicer le kakih 400 kilometrov oddaljeno od filipinske metropole, kljub temu pa je sorazmerno težko dostopno, saj letala do največjega središča Banaue ne vozijo. Poceni in točna letala družbe Philippine Airlines namreč vozijo le do mesta Baguio, ki pa je kakih 8-10 ur vožnje z avtobusom oddaljeno od naselja Banaue. Logično zato skupin turistov, ki jih na otočje pripeljejo velike turistične firme, tu ni, to pa tudi pomeni, da je tu histerije po hitrem zaslužku in po zahodnih dobrinah občutno manj.

V deževnem dnevu sem se odpravil na obisk naselja Batad, ki je postavljeno dobesedno sredi riževih teras in ki je dostopno le po dolgi in mučni hoji sredi močvirnatih nasadov za domačine večkrat edine hrane. Ničesar ne

pretiravam če zapišem, da v vasi ljudje živijo kot pred tisoč ali še več leti. Naselje je precej oddaljeno od Banaue, do 12 kilometrov oddaljenega (kar pomeni ena ura vožnje s krajevnim, nabito polnim, avtobusom) vzhodja griča — od koder je speljana steza, ki vodi do Batad — pa pelje avtobus le enkrat dnevno. Vozni red sicer ni točno določen, odvisi pač od od potrebe potnikov, od količine tovara, ki ga morajo spraviti v avtobus.

Med mojim obiskom mi vreme ni bilo posebno naklonjeno, saj se je jutranja megla kmalu sprevrgla v rahlo pršenje, ki se je sčasoma spremenilo v pravi dež. Bil sem logično moker do

kosti, po dveurni hoji pa se mi je prikazal pogled, ki me je dobesedno prevzel. To pa ne le zaradi bujne narave, ampak zaradi količine človekovega dela, ki je izredno nevhvaležno območje dobesedno priredil osebnim potrebam. Nemogoče je opisati poglede tetoviranih dolgolasih mož, ki bi jim človek dal vsaj nekaj stoletij življenja, ali otrok, ki so naravno prijetno pomahali za premočenim gostom in ki so mu z veseljem pokazali pot iz labirinta riževih teras. Spomin na njihove črne, velike oči, na njihov vsakdanji trud in na njihovo skromno, a ponosno življenje bo ostal za vselej v mojem srcu.

FABIO GERGOLET

Nogomet: podelili prestižni pokal UEFA

Neverjetni Bayer!

Nogomet: kvalifikacije za OI Jugoslavija v Seulu

BEOGRAD — Z zmago z 2:1 (1:1) proti Finski v povratnem in obenem svojem zadnjem kvalifikacijskem srečanju (skupina E) evropske cone si je jugoslovanska nogometna reprezentanca izborila uvrstitev na olimpijski turnir v Seulu. Strelca za Jugoslavijo sta bila Savičević v 39. in Binić v 46. minuti, za Fince pa je edini zadelek dosegel Nikila v 11. minuti.

Lestvica skupine E: Jugoslavija 13 točk, ČSSR 12, Belgija 7, Avstrija 4, Finska 2. Odigrati morajo še tekmo Avstrija - Finska, ki pa ne more več spremeniti vrha lestvice.

BAYER - ESPANOL 6:2 (po 11-metrovkah, 0:0, 3:0; 3:0, 3:0) STRELCI: v 58. min. Tita, v 64. min. Goetz, v 80. min. Cha Bum (vsi Bayer). Enajstmetrovke: 3:2 za Bayer.

BAYER LEVERKUSEN: Vollborn, Seckler, A. Rheinhardt, Buncol, K. Rheinhardt, Rolf, Schreir (v 45. min. Wass), Falkenmayer, Goetz, Tita (v 61. min. Taueber, Cha Bum).

ESPANOL BARCELONA: N'Kono, Job, Soler, Golobard (v 73. min. Zuniga), Miguel Angel, Inaki, Iupkiaga, Oreguela (v 66. min. Zubillaga), Pichi Alonso, Gallart, Losada.

Igralci Espanola se bodo še dolgo spominjali te povratne tekme finala pokala UEFA. Potem ko so doma zmagali z glatkim 3:0 (gladkim zato, ker bi lahko nasuli zbeganim nasprotnikom še enkrat toliko zadetkov), res niso mogli pričakovati, posebno glede na nasprotnikovo igro iz prve tekme, da bo Bayer nadoknadil zamujeno.

Posebno pa si tega niso mogli pričakovati po koncu prvega polčasa, ki se je zaključil pri neodločenem izidu 0:0. Takrat ni nič kazalo na katastrofo španskega moštva. V sredini drugega dela igre je pri zelo zmedenem napadu domačinov in tudi po napaki tokrat negotovega vratarja N'Kona Bayer povedel, takoj nato pa celo podvojil. Tretji zadetek je dal »tulec« Cha Bum deset minut pred koncem tekme.

Sledili so seveda podaljški, v katerih smo videli sicer nekaj lepih akcij, čeprav je bilo že vsem jasno, da vsi čakajo le še na enajstmetrovke. N'Kono je ubranil prvi strel Nemcev, nato pa se je, po prvem zadetku Špancev, »izkazal« vratar Bayerja Vollborn, ki je s nekorektnimi gestami (mahanje z rokami in nogami) dvakrat dekoncentriral nasprotnika, ki sta zgrešila strela, in pokal je šel Bayeru.

Nogomet: za italijanski pokal Torino - Sampdoria

Drugi ob 20.30 (tudi po RAI 2) bo povratna finalna tekma za italijanski nogometni pokal med Torinom in Sampdorijo.

Prva tekma se je pred tednom dni zaključila z 2:0 v korist Viallija in tovaršev, vendar je sojenje sicer odličnega sodnika Casarina dvignilo mnogo polemik, saj so upoštevani televizijski posnetki dokazali, da ni bila Torino dosojena upravičena enajstmetrovka, poleg tega pa je Cravero dosegel verjetno regularen zadetek, ki ga je Casarin razveljavil.

V primeru uspeha Sampdorie bi se slednja uvrstila v pokal pokalnih prvakov, Torino in Juventus pa bi morala odigrati še dodatno srečanje za uvrstitev v pokal UEFA.

V primeru, da se uveljavi Torino, bo igral v pokalu pokalnih prvakov, Sampdoria pa v pokalu UEFA, Juventus pa bo v letošnji sezoni ostal povsem prazen rok.

Bivju štiri kola!

Disciplinska komisija nogometne A in B lige je tokrat posegla s trdo roko. V A ligi je bil za 3 kola diskvalificiran Anas-topoulos (Avellino), za dve Scifo (Inter), za eno Diaz (Fiorentina), Oddi (Roma) in Pacione (Verona). Še hujše je bilo v B ligi. Palanca (Catanzaro) bo zaradi grobe žalitve sodnika počival kar šest kol, štiri pa napadalec Triestine Edy Bivi (zaradi grobe žalitve stranskega sodnika). Za eno kolo so bili diskvalificirani Apolloni in Minotti (Parma), Bortoluzzi (Piacenza), Butti (Arezzo), Camolese (Lazio), Chierici in Serra (Taranto), Chiodini (Brescia), Di Sarno (Barletta), Erario (Genoa), Luperto (Sambenedettese), Mazzaferro (Barletta), Monza (Bologna) in Terraceneri (Bari).

Milan - Real Madrid

Drugi bosta Milan in Real Madrid odigrala prijateljsko srečanje na stadionu Meazza v Milanu.

Drevi četrti tekma košarkarskega play-off

Scavolini favorit

PESARO — V drevišnji četrti finalni tekmi italijanskega košarkarskega play-off ima gostitelj Scavolini na voljo match-zogo (po treh tekmah vodi z 2:1) in servis (igra namreč doma), a mnogi mu pripisujejo velike možnosti, da bo po dveh spodletelih poskusih (leta 1982 in leta 1985) le strmoglavil milanski Tracer s prestola in prvič po 40 letih obstoja društva osvojil naslov državnega prvaka.

Poraz v tretji tekmi sploh ni prizadel Scavolinija. Lahko rečemo, da si je le oddahnil pred končnim šprintom, saj je v prvih dveh tekmah nadigral Milančane. Ti so sicer znani po svoji vztrajnosti in neukrotljivosti, a poznalci menijo, da jim bo tokrat težje kot v prejšnjih letih. Igralci Scavolinija naj bi bili namreč mnogo bolj spočiti. Dokaz o tem naj bi bil tudi ta, da je Bianchinijevo moštvo včeraj, le dan po tretji tekmi, mirno imelo trening, člani Tracerja pa so počivali v Riminiju...

Namizni tenis: v Modeni

Krasovke na DP

Danes se v Modeni začne državno namiznoteniško prvenstvo v absolutni 2. in 3. kategoriji. Konkurenca je izredno ostra, saj se bodo pomerili »najboljši med najboljšimi«. Napredovanje v višjo kategorijo je možno z uvrstitvijo v četrtfinale. Krasov tabor bo zastopala tretjekategorijka Tanja Ravbar, ki bo nastopila med posamezniki in v dvojicah.

Jutri bo tekmovalje v absolutni in 2. kategoriji. Kras Globtrade pošilja na prizorišče drugokategorijci Sonjo Milič in Damjano Sedmak, ki bosta nastopili posamezno in v ženskih dvojicah ter v mešanih parih.

Istočasno bodo v Modeni podelili nagrade Grand Prix, ki ga je osvojila krasovka Branka Batinić, druga je bila Zampinijeva (Surgelati), tretja Kitajka Hua Guan (Sardalimenti). (JJ)

VIDEM — V 2. etapi kolesarske amaterske dirke po Furlaniji-Juljski krajini (Kozina - Monte Prat, 150 km) je zmagal Daniele Gallo, ki je tudi prevzel vodstvo na skupni lestvici. Etapa je bila precej živahna, odločila pa se je na zadnji, 12 km dolgi vzpetini pred ciljem. Gallo je zmagal v času 3.36'12" s povprečno hitrostjo 41,906 km/h. Sledijo: 2. Donati, isti čas; 3. Luca; 4. Pezzetti; 5. Zanini (vsi lt.), vsi po 24". Danes bo na vrsti 3. etapa od Forgare do Paulara (138 km).

Start včerajšnje etape je bil na Kozini, dal pa ga je podpredsednik Hranilnice in posojilnice z Opčin Guštin. Na startu je bil celo Gino Bartali, ki ga je dolinski župan Švab od nekdaj pripehljal. Nasploh pa je tako med tekmovalci kot spremljevalci in organizatorji vladalo splošno zadovoljstvo s postankom na Kozini, kjer je bil cilj 1. etape, za kar gre zasluga tudi osebuju v motelu kot koprski in sežanski občini.

Tako oceno je dal tudi italijanski tisk z izjemo tistega nacionalističnega, ki je tendenciozno poročal, da je marsikaj šepalo. Na sliki (z leve) dolinski župan

Švab, predsednik skupščine občine Sežana Vodopivec, tretjevrščeni na 1. etapi Faustini, zmagovalček na 1. etapi Guzzon in predsednik skupščine občine Koper Lovrečič.

Plodno srečanje med ZSSDI in Unijo Italijanov

V okviru Unije Italijanov iz Istre in z Reke - Unione degli italiani dell'Istria e di Fiume, je prišlo do ustanovitve telesnokulturnih skupin z namenom, da se oživi tudi ta dejavnost kot dopolnilo kulturnim in drugim aktivnostim italijanske narodnostne skupnosti v Jugoslaviji. Do nedavnega je delovalo le društvo na Reki, a sedaj je bila v okviru krožka »A. Gramsci« iz Kopa ustanovljena druga skupina, ki bo združevala športnike iz obalnih občin. Krožek Gramsci je sicer že sodeloval s športnimi prireditvami na »Koprskih srečanjih - Incontri Capodistriani« in je povabil predstavnike naših košarkarskih društev. Letos bo ta prireditev v nedeljo, 25. junija, in tudi tokrat sta bili povabljeni dve naši društvi.

In prav iz teh pobud je nastala želja, da bi se srečali predstavniki ZSSDI in Unije Italijanov, da bi skušali popes-triti športno sodelovanje med manjšinami.

Med srečanjem, katerega sta se udeležila predsednik Odo Kalan in član izvršnega odbora Radi Pečar, je bilo dogovorjeno, da organizirajo dan manjšin v drugi polovici septembra s srečanjimi v raznih panogah, od malega nogometa, košarke, namiznega tenisa do tenisa ter šaha. Srečanja naj bi bilo prvič v Trstu z željo, da bi vsakoletna srečanja priredili tudi v drugih središčih v zamejstvu in v Jugoslaviji.

Izvršni odbor ZSSDI je na svoji redni seji odobril zamisel in bo v najkrajšem času sestavil konkreten predlog o poteku prireditve. (zk)

V okviru tekmovalja »Città di Trieste« Na Opčinah več kot dvesto konj

Na openskem vojaškem igrišču bo konec meseca steklo vsedrjavno tekmovalje v jahanju »Città di Trieste«. Tradicionalno športno manifestacijo - letos je že četrta zapovrstjo - prireja poveljstvo mehanizirane brigade Vittorio Veneto pod pokroviteljstvom Dezele Furlanije-Juljske krajine, Pokrajine in Občine Trst. Kot sta povedala na včerajšnji tiskovni konferenci v Časnikarskem krožku predsednik prireditvenega odbora Oscar Jory in general Bruno Zoldan, bo letošnje tekmovalje imelo tudi mednarodno razsežnost, saj se ga bo udeležilo osem jahačev iz Avstrije in Jugoslavije.

Vsak dan bodo na sporedu po štiri tekme: prva kategorija bo namenjena konjem začetnikom, to je konjem, ki imajo pet ali več let in se še niso udeležili vsedravnega tekmovalja. V tej tekmi bodo ovire visoke največ 1,15 m. Tekme druge kategorije se lahko udeležijo jahači 1. razreda s katerimkoli konjem, oziroma jahači 2. razreda s konjem, ki je prvič nastopil lani.

Ovire bodo visoke 1,25 m, široke pa 1,40 m. Tretja tekmovalna kategorija je za vse jahače, ovire pa bodo visoke 1,30 in široke 1,50 m. Zadnje, najpomembnejše tekmovalne kategorije, se lahko udeležijo le jahači 2. kategorije, ovire pa bodo visoke 1,40 in široke 1,60 m.

Čeprav bodo iste dni tudi druga vsedrjavna in mednarodna tekmovalja, je bil odziv na tržaško vabilo izredno množičen. Zaenkrat se je prijavilo 120 jahačev z več kot 220 konji. Med najbolj znanimi tekmovalci omenimo olimpijske jahače Mancinellija, Airolidija in Angionija. Prva tekma se bo začela v petek, 27. maja, ob 9. uri.

Tekmovalja bo popestrila vrsta stranskih prireditev: nastopili bodo banderisti iz Arezza, člani vojaške jahalne šole v starinskih uniformah, su-ličarji pehotnega oddelka Piemonte in fanfaristi. Za občinstvo, ki si bo tekme lahko ogledalo zastonj, bodo priredili pripravi sedem tribun za skupno dva tisoč mest. (nf)

obvestila - obvestila

SK DEVIN priredi v nedeljo, 22. t. m., izlet na Golico med narcise. Za pojasnila telefonirati na št. 200782.

PLAVALNI KLUB BOR organizira v soboto, 28. t. m., v bazenu pri Alturi z začetkom ob 16. uri **ZAKLJUČNO TEKMOVANJE ZA ČLANE**, na katero so vabljeni tudi drugi osnovnošolski otroci. Predvidene so naslednje discipline: 50 m hrbtno, 50 m prsno, 50 m delfin, 50 m kravl ter štafeti 4x25 m kravl in 4x25 m mešano.

Prijave se sprejemajo vsak dan do 21. t. m. v večernih urah na tel. 823293.

ŠD ZARJA sklicuje redni občni zbor jutri, 20. t. m., v prvem sklicanju ob 20.30 in v drugem sklicanju ob 21. uri na svojem sedežu s sledečim dnevnim redom: 1. poročila, 2. volitve, 3. razno.

JADRALNI KLUB ČUPA vabi člane in prijatelje na praznovanje 15-letnice delovanja, ki bo v soboto, 21. t. m., ob 19. uri na društvenem sedežu v Sosljanskem zalivu.

SK DEVIN kajakaška sekcija priredi danes, 19. t. m., ob 20. uri v dvorani I. Gruden v Nabrežini projekcijo videofilma o spustu z rastom po reki Tari v Črni gori. Ob tej priliki bo tudi vpis za odpravo na Taro, ki bo od 3. do 6. junija, in predpis za začetniške in nadaljevalne tečaje kajaka. Vabljeni!

ZŠSDI obvešča, da bo jutri, 20. t. m., ob 20. uri na sedežu ŠD Kontovel na Kontovelu seja odbojarske komisije.

Nogomet: potem ko so Trebenci startali med favoriti v skupini M v 3. AL

Po odličnem začetku je kriza ustavila Primorca

Z zaostalimi tekmami so pred dnevi zaključili tudi nogometno prvenstvo 3. AL skupina »M«, v kateri so nastopile izključno tržaške enajsterice (14 ekip). V tej skupini je od naših moštev igral le trebenci Primorac.

Podrobne podatke o prvem delu prvenstva smo objavili 21. januarja letos. Povratni del se je začel 24. 1. 88, vreme je bilo tudi v tem delu še kar naklonjeno ekipam, saj so vse do zadnjega kola odložili eno samo tekmo, prav v poslednjem kolu (24. 4.) pa sta dež in sneg do besedno presenetila vse in zato so odložili še štiri tekme. Omeniti moramo tudi, da se je eno srečanje končalo za zeleno mizo in sicer Campanelle - La Lanterna: sodnik ga je prekinil zaradi nešportnega obnašanja gostujoče ekipe in zato je disciplinska komisija registrirala tekmo z istim rezultatom, ki je bil ob prekinitvi, to je 5:0 za Campanelle.

Končno prvo mesto si je zagotovil L'Architrave, ki je v 26 tekmah zbral 45 točk. Po eni sezoni se Tržičani tako ponovno vračajo v 2. AL. Drugouvrščeni Roianese pa je v dodatni tekmi s tržaškim Fincantierjem, ki si je zagotovil drugo mesto v skupini »L«, po odličnem srečanju z Mladostjo, izgubil z 1:0. Skupno so v tej skupini odigrali 182 tekem, v katerih je padlo res rekordno število golov, kar 631 (335 v prvem in 196 v povratnem delu prvenstva). Povprečno smo torej videli 3,46 gola na tekmo. Rekord dosežkov (31) smo zabeležili v 10.

kolu, najmanj golov (13) pa smo videli v 3. kolu. Skupno 41 tekem (19 v prvem in 22 v povratnem delu) se je končalo pri neodločenem izidu. Največ remijev (4) smo videli v 7. in 8. kolu, brez neodločenih izidov pa so se končale tekme 4., 5., 12., 13., 20. in 22. kola.

Pozitivne in negativne rekorde si v glavnem delita L'Architrave in La Lanterna. L'Architrave je z 78 goli imel najprodornejši napad, dosegel je največ zmag (20) in doživel najmanj porazov (1). Največ golov (104) je dobil La Lanterna, ki je tudi doživel največ porazov (20) in dosegel le dve zmagi. Najmanj golov (22) je dobil Roianese, najmanj zadetkov (23) pa je dosegel Union. Največ remijev (10) sta dosegla CUS in Don Bosco, najmanj pa Olimpia (1).

Sedaj pa pogledimo, kako je igral trebenci Primorac. S 33 osvojenimi točkami so Trebenci končali prvenstvo na petem mestu lestvice (lani so bili s 37 točkami drugi, igrali pa so dve tekmi manj). V prvem delu je Primorac zbral 16 točk (6 zmag, 4 remiji, 3 porazi). V nadaljevanju je v osmih nastopih v Trebčah premagal S. Anno, Montebello, Domio, Union in La Lanterna ter zgrebil proti Campanellam, Olimpi in L'Architraveju. Zbral je 10 točk, dal 15 in prejel 8 golov.

V petih nastopih v gosteh pa so Trebenci premagali Roianese, Exner in Fincantieri, remizirali z Don Boscom in zgu-

bili le proti CUS. Osvojili so torej 7 točk, dali 8 in prejel 2 gola.

V 13 nastopih doma je Primorac zbral 17 točk (7 zmag, 3 remiji, 3 porazi), dal 20 in prejel 11 golov.

V gosteh (13 nastopov) pa je zbral le točko manj (7 zmag, 2 remija, 4 porazi), dal je 20 in prejel 13 golov.

Skupni obračun Primorca v letošnjem prvenstvu je torej 33 točk (14 zmag, 5 remijev, 7 porazov), dal 40 in prejel 24 golov.

V drugem delu prvenstva smo v vrstah Primorca zabeležili precej izključitev: I. Milković (Campanelle), Ferluga (Don Bosco), Canziani (Roianese in Montebello), Cerne (CUS). Trebenci so imeli na razpolago tudi štiri 11-metrovke: medtem ko so bili M. Kralj (Exner), Facchin in A. Kralj (La Lanterna) uspešni, je najstrožje kazen zastreljal I. Milković proti Olimpi. Proti pa so imeli dve 11-metrovki (Campanelle in L'Architrave).

Trebenci so letos startali med favoriti za končno zmago. Odlično so začeli, vendar je ekipa kmalu zašla v krizo, tako da je vodstvo po porazu z Montebello (8. kolo) odstranilo trenerja Edija Kralja, katerega je nadomestil Roberto Lugnan. Ekipa si vseeno ni takoj opomogla in je začela zgubljati stik z vrhom lestvice. Vzrokov je bilo morda več, vendar najbolj je vplivala živčnost, ki je vladala v ekipi in o čemer zgornjoravno pričajo številne izključitve. Če k temu dodamo še poskodbe, je trener Lugnan, ki je tudi sam

zaradi izključitve dvakrat moral slediti tekmi za »mrežo«, imel večkrat probleme s sestavo moštva. Na srečo so Trebenci v zaključnem delu odločno reagirali (7 tekem, 12 točk) in se tako vsaj delno odolžili svojim zvestim navijačem. Omeniti vsekakor moramo tudi, da smo v vrstah Primorca videli tudi nekaj mladih talentiranih nogometašev (Canziani, Cerne, A. Kralj, Ferluga, F. Čuk) in prav zato med navijači vlada povsem upravičen optimizem za prihodno sezono.

Skupno sta Kralj in Lugnan poslala na igrišče 20 nogometašev, od katerih pa

niti eden ni odigral vseh tekem (v oklepaju doseženi goli)

24 odigranih tekem: Florean (1); 22. Facchin (8) in Bacchia; 21. Canziani (1); Castro in A. Kralj (1); 20. L. Leone, Husu (11) in M. Kralj (7); 18. Coppola (1) in Ferluga (3); 16. I. Milković (4); 15. Cerne (1); 13. F. Čuk; 12. M. Leone; 10. E. Kralj (1); 9. Chimenti (1) in Truglio; 7. Iannarelli (1); 4. W. Milković.

Na sliki: trenutek s srečanja med Primorcem in L'Architravejem.

Jadranov trener Peter Brumen pred nedeljsko prvo finalno tekmo v Ferrari

»Ponoviti igro iz San Donaja bo premalo...«

Tri polfinalna merjenja moči z ekipo iz San Donà so za nami. Njihov trener je v izjavi po odločilni tekmi svojim igralcem čestital za storjeno in osvojen v za njih že minulem prvenstvu. Jaz pa čestitam njemu, predvsem zato, ker je v vseh pogledih ostal človek, čeprav vidno prizadet, se je uspel nadpovprečno normalno obnašati, tako po prvi, kot po tretji tekmi.

Kaj pa mu je uspelo po strokovni plati? Po zgradbi posameznikov in celote, sta si njegova in Jadranova ekipa zelo podobni, vendar gojijo oni bolj napadalno zvrst košarkarske igre, z velikim številom metov na koš. Za uspešnost v taki igri pa moraš biti tudi dober pobiralec »odpadkov«, kaj takega pa dosežeš, če imaš pod košem na razpolago dva krepko čez dva metra visoka velikan, ali pa štiri povprečno visoke, vendar fanatične skakalce na odbite žoge. V tem članku nočem zapasti v emotivno hvaljenje ali poveljevanje našega, žal, še nedokončanega uspeha, toda prav ta za nas, velikokrat kritično omenjeni skok na odbito žogo, nam je v teh srečanjih prinesel odločilno prednost. Samo dobra, napadalna igra v obrambi proti njihovim dokazano uspešnim napadalcem ne bi bila dovolj, če zaradi tega pritiska

zgrešenih žog ne bi osvojili mi. 31-18-25 so štečila uspešno ujetih žog pod našim košem na treh tekmah.

Nekaterim od vas bo padla v oči številka 18, jaz pa bom na tem podatku gradil naslednjo trditev. Domače igrišče je za nas bilo varljivo, kot pocestnica, ob kateri je zadovoljstvo kratko in ti pusti grenak priokus. Preveč smo se zanašali na nam znane po-

goje v tržaški dvorani, potihem pričakovali sodniške darove, namesto da bi brez odstopanj nadgrajevali dobro začeto s prve tekme, ki nam je lepo pokazala, kaj nam je storiti. In kaj nam je storiti?

Samo to, kar smo uspeli uresničiti v tretji tekmi, bo, če z mislijo že preskočim na finalne dvoboje, morda za končni uspeh premalo. Vse preverjeno

mora biti stalnica, napadalna obramba, skok do neba, neokrnjena peterka skozi ves potek srečanja in v kratkem času še prilagoditev na drug tip igralcev iz Ferrarih vrst. Kako bosta Walter in Sandi zaustavljala neverjetno hitrega, spretnega in korpušnega beka Bortolona; kako prisiliti k napakam prevečenega »playa« Magrija; bo Marko dovolj velika psihična ovira Gürtnerju ali ostalima dvema kriloma? Ali bomo njihova dva centra, težka skupaj verjetno okrog dva centa in pol, če nekoliko pretiravam, znali v taktičnem smislu izkoristiti sebi v prid?

Ne boli pa glava samo nas, tudi nasprotniki verjetno mrzlično izpeljujejo razne inačice. Po mojem je njim nekoliko težje, kajti prihaja skupina sestavljena iz nevkalupljivih posameznikov, kateri nepredvidljivost je postala že pravilo. Upam, da so nam bioritemske krivulje v vzponu in da se bomo ponovno tako dobro ujeli, kot smo se v minulih osmih dneh uspeli dvakrat. In če pomislite, obakrat v gosteh!

PS: Preveč pohvalnih besed je že bilo namenjenih tistim, ki ste nas bodrili, saj se boste še razvabili. Pa kljub temu še moja zahvala, vendar, da ne pozabim: v nedeljo nasvidenje in da se slišimo.

Poziv navijačem Jadrana

Za finalno tekmo v Ferrari, ki bo v nedeljo, 22. t. m., ob 19. uri, organizira vodstvo Jadrana avtobusni izlet za svoje navijače. Kljub velikim težavam je vodstvu uspelo dobiti štiri avtobuse, ki bodo odpotovali ob 13.30 iz naslednjih krajev:

avtobus št. 1 s Trga Oberdan v Trstu;
avtobus št. 2 z Opčin (bar Centrale);
avtobus št. 3 s Proseka (cvetličarna Nadja);
avtobus št. 4 iz Nabrežine (Trg).

Vpisovanje za izlet, ki stane samo 10.000 lir sprejemajo iz prijaznosti: Potovalni urad Aurora v Ul. Milano 20, trgovina čevljev Malalan na Opčinah, cvetličarna Nadja na Proseku in trgovina Aleksandra na Trgu v Nabrežini.

Vodstvo Jadrana poziva svoje zveste navijače, da se izleta udeležijo v čim večjem številu in da se prijavijo takoj. Le na ta način bodo zagotovljene vstopnice, saj vlada za tekmo v Ferrari izredno zanimanje.

Povratak domov takoj po končani tekmi.

šport na primorskem

Nogometaši izvrstni

Primorski predstavniki v slovenski nogometni ligi so tokrat zares razveselili svoje privrženke. Vsi trije so zmagali in to v zelo pomembnih srečanjih. Koper je v Ljubljani z 1:0 premagal Slovana in si močno povečal možnost za naslov prvaka. Izola je doma z enako zmago nad Koprovim konkurentom za 1. mesto - moštvom Ljubljane, dosegla pomembni točki v boju za obstanek, novogoriška Vozila pa so v gosteh odpravila Stoklarja kar s 4:1.

V zahodni conski ligi se je republiški derbi med Postojno in Tabor Jadrano končal z 0:0, Solinar Piran je doma izgubil, prav tako Primorje, Jadran Lama pa remiziral. V primorski ligi je Adria z zmago nad Brdi precej povečala naskok nad za pred zasledovalci na lestvici.

Rokometašice ajdovskega Mlinotesta ostajajo nepremagane v drugem delu tekmovanja v republiški ligi. Na Skofljah so premagale tamkajšnje Burjo. Zmago so dosegle tudi Cerkničan-

ke, poleg tega pa sta se izkazali moški vrsti: Jadran je odpravil Bakovce, Ajdovščina pa Prule.

Atletska tekmovanja so vse pogostejša, na Primorskem bodo dosegla vrhunec s sobotnim mitingom v Novi Gorici. Na mitingu v Postojni je bil izvrsten domačin, sicer pa član AK Koper Borut Bilac. V daljavo je skočil 761 cm in tako za 2 cm izboljšal slovenski rekord. Z rezultatom 10'6 pa se je izkazal tudi v teku na 100 m.

Na Reki je bila velika mednarodna jadralska regata, na kateri sta Koprčana Maljevac in Cerkvenik v razredu 470 osvojila odlično 4. mesto. Še naprej so uspešni solkanski kajakaši in kanuisti, ki nastopajo na številnih mednarodnih tekmovanjih. Tako so na Reki »plavci« osvojili tri prva mesta.

Ob prazniku koprskе občine so se zvrstile številne športne prireditve. Najbolj množični sta bili koprski tek in kolesarska tekma. (DK)

Obmejno športno srečanje

V nedeljo bo v Gorici Obmejno športno srečanje pošttnih delavcev, na katerem bodo nastopile postave iz Nove Gorice, Koprja, Kranja in Gorice, ki je tudi prireditelj letošnje pobude. Poštni delavci z obeh strani meje se bodo pomerili v malem nogometu, moški in ženski odbojki, namiznem tenisu, streljanju, kegljanju, šahu, balinanju in prostem teku. Glavni del športnih srečanj bo potekal v telovadnicah Športnega združenja Olympia in Kulturnega doma, kjer bo (8.30) tudi slavnostno odprtje iger. Nagrajevanje in družabnost bosta zvečer na razstavišču Espomego.

Fabio Ruzzier tretji v Avstriji

Pred dnevi se je v Spittalu (Avstrija) odvijala 15. izvedba mednarodnega tekmovanja v hoji na 20 km v organizaciji tamkajšnjega kluba SPTV 1872. Tekmovanje, ki je veljalo tudi kot avstrijsko državno prvenstvo, je bilo letos izredno kakovostno, saj so na njem nastopili atleti iz 6 evropskih držav (Avstrije, ZRN, Švice, Jugoslavije, Madžarske ter Italije). Na tekmovanju je nastopil tudi naš atlet

Fabio Ruzzier, ki je osvojil odlično 3. mesto z 1.30'37"51. Zmagal je Madžar Endre Andrasfay v času 1.28'18"55.

NOGOMET UNDER 18

S. SERGIO - VESNA 3:1 (1:0)
STRELEC ZA VESNO: D. Sedmak.
VESNA: Saverino, Grgič, Babič, Kavalič, Zarotti, Šuc, D. Sedmak, Švab, Tence, Kuzma, B. Sedmak.

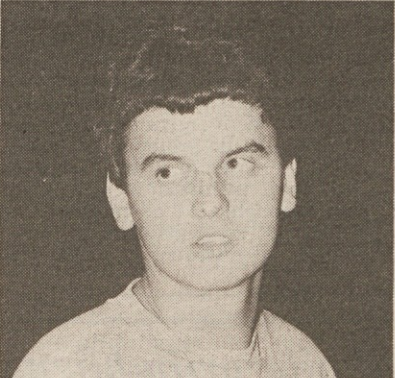
Kriška Vesna se je s porazom poslovila od letošnjega prvenstva. V prvem polčasu so plavi imeli tudi nekaj lepih priložnosti, toda napadalci jih niso izkoristili. V drugem polčasu je Vesna ostreje pritislila, toda šibka točka ekipe je bila prav obramba. (A. Kostnapfel)

NARAŠČAJNIKI

VESNA - PRIMORJE 0:2 (0:1)
Slovenski derbi med Vesno in Primorjem se je končal s slavljem Prosečanov, ki so po enakovrednem boju vselej konkretizirali dane priložnosti. Vesna ni ostala križem rok, lepo je igrala na sredini, ustvarila pa je tudi nekaj akcij. (A. K.)

Pogovor z Borovim trenerjem po obstanku v D ligi

Vatovec: »Brez višine ni košarke«

Borov trener Valter Vatovec

valnim odnosom do drugih ekip, to pa se je maščevalo že v uvodnih kolih. Nadalje nisem računal, da bo potrebno več časa za uigravanja vseh novih prišlekov z ostalimi igralci. Resnici na ljubo pa smo se zaradi pekočih porazov kmalu osvestili in spoznali, da smo se bridko motili in spet pristali na trdna tla.

Splošne značilnosti

»Naša največja hiba je bila na vsak način pomanjkanje visokega igralca, ki bi nam zagotavljal glavino skokov v obrambi in večji delež košev v napadu. Vsi naši centri so se sicer trudili in moram jim priznati, da so vselej zaigrali zelo požitljivo, vendar vsa druga moštva, predvsem tista, iz zgornjega doma, so forsirala igro pod košem, medtem ko smo mi večji del košev dosegli z zunanjih pozicij, po zaslugi bekov. Ob tem bi še omenil, da je prišlo tudi do notranjih nesporazumov zaradi starostnih razlik in da smo v začetku imeli preširok izbor igralcev, vendar je tudi res, da smo Kojanca in Perettija lahko registrirali šele zadnji trenutek in tudi Korošec in Jeržal sta se drugim pridružila tik pred prvenstvenim startom. V primerjavi z lansko sezono smo letos manj in slabše trenirali, tudi ker je bilo več zaposlenih igralcev, ki imajo bistveno različen življenjski režim od študentov. Malokdo ve, da smo imeli zelo slabe vadbene razmere. Na igrišču, kjer smo nastopali smo lahko trenirali le enkrat tedensko in nasploh smo letos romali na vse strani.

Igralci

»Pohvaliti moram predvsem starejše igralce Klobasa, Kneippa in Jeržala. Slednji je kljub prehodu iz B - 2 v D ligo

Borov »veteran« Robert Klobas

in kljub zdravstvenim težavam in spremembi vloge na igrišču (iz pomožnega v glavnega beka) dokazal, da je zrela osebnost in postal tudi leader našega kolektiva, kar je prišlo do izraza predvsem v sklepnem delu prvenstva. Za mlajše igralce lahko rečem, da je skok v D ligo predstavljal problem predvsem glede kontinuitete v igri, vendar sem prepričan, da bodo prihodnje leto, s pridobljenimi izkušnjami, vsi bolje igrali.

Bodočnost

»Po moji realni oceni sodimo v spodnji del lestvice, zato ker nimamo visokih igralcev, brez višine pa košarke ni. Menim, da sta bila mišljenje in pisanje, da sodi naša ekipa po kakovosti v sam vrh lestvice, precej utopična. Iz navedenega sledi, da moramo nujno dobiti visokega igralca s karakteristikami, ki sem jih prej navedel, takega košarkarja pa v naših klubih ni. Pomanjkanje visokih igralcev je prava rak rana ekipe. Ponavljam, da sem z deležem svojih zelo zadovoljen, predvsem s Klobasom, ki se je prilagodil zahtevam moštva in se s krila premaknil na centra ter bil odločen na mnogih tekmah. Vendar so skoraj vsi naši nasprotniki razpolagali z višjimi centri, ki so bili tudi v napadu zelo produktivni in natančni pri metu. Želim si, da bi ta ekipa postala predvsem selekcija vseh najboljših mladih slovenskih igralcev, ki bi se v tej sredini kalili za nastopanje na višji ravni. Trenutno pa v zamejstvu sploh ne razpolagamo s takimi mladinci, ki bi v perspektivi lahko sami jamčili za obstoj na tem nivoju. Zato nam bo tudi v prihodnji sezoni pomoč »starih« Klobasa, Kneippa in Jeržala neobhodno potrebna, če hočemo ohraniti status četroligaša.» (Pogovor zapisal IGOR CENCIANI)

naše planine in ljudje - naše planine in ljudje

Izletniška dejavnost SPDT

V nedeljo se je večja skupina planincev SPDT podala na skupni izlet s člani prijateljskega Obalnega planinskega društva iz Koprja, ki je, predvsem zaradi družabnostnega trenutka s prijatelji onstran meje, prav dobro uspel. Vreme sicer ni bilo najbolj naklonjeno, vseeno pa so planinci izvedli celoten program. Naši planinci so svoje avtomobile pustili v Ajdovščini, nato pa se »vkrcali« na avtobus Koprčanov, ki jih je popeljal do Lokavca. Od tu so se povzpeli na Čaven in Kucelj, vračali pa so se preko Vitovalja. Vsekakor prijeten izlet.

Iste dne se je skupina planincev SPDT na povabilo PD z Jesenic podala na planino pod Golico, kjer so se sprehajali med travniki cvetočih narcis. Sprehod pod vodstvom domačega odbornika Koširja je trajal nekaj ur, med drugim pa so obiskali nečaka mentorja slovenskih alpinistov Jožeta Čopa Janeza Čopa.

V nedeljo, 29. t. m., pa SPDT prireja izlet z osebnimi avtomobili v Beneško Slovenijo. Planinci se bodo pod vodstvom prof. Marinke Pertot podali na krožno planinsko pešpot nad Huminom. Izletniki se bodo z avtomobili pripeljali v Folgarico, nato pa začeli svojo pot, ki jih bo popeljala na Monte Quar (1477 m) in na hrib Plagel (1455 m). Skupno bo za kakih pet ur hoje. Zbirališče udeležencev bo ob 7. uri pred tržaško sodno palačo (Foro Ulpiano). Vsi tisti, ki nimajo prevoznega sredstva, naj čim prej telefonirajo Marinki Pertot (tel. 413025) ali Vojki Pertot (766239), ker so mesta v kombiju, ki so dodeljena tistim, ki so brez prevoza, omejena. Prvotno bi moral biti izlet avtobusni, vendar pa je ta varianta odpadla zaradi slabih in objektivno nevarnih cest.

Izlet SPDT za slovenske osnovnošolce

Mladinski odsek SPDT prireja v nedeljo, 5. junija, izlet za vso zamejsko

osnovnošolsko mladino. Zbirališče za otroke in njihove vodnike bo ob 8.15 na Trgu Oberdan ali ob 9. uri na Trgu v Boljuncu. Iz Boljunca se bodo izletniki podali peš v Dolino Glinščice ter se nato ustavili v Botaču. Kasneje se bodo povzpeli na Jezero ter svoj izlet zaključili v Bazovici. Med izletom bo na sporedu spretnostni poligon za otroke. Prvi trije v vsaki kategoriji bodo prejeli kolajne, vsem udeležencem te igre pa bo uredništvo Galeba v osebi glavnega urednika Lojzeta Abrama podelilo Galebovo majčko. Povratak je predviden ob 17.20 pred cerkvijo v Bazovici ali ob 18.15 na Trgu Oberdan. V primeru slabega vremena (delež) izlet odpade. Vse informacije lahko dobite na sedežu SPDT ob ponedeljkih od 20.30 naprej (tel. 744249) ali pa pri načelniku mladinskega odseka SPDT vsak dan po 20.30 (tel. 910836).

Teden kasneje, 12. junija, pa bo na travniku pri Mačkolkah na sporedu 17. srečanje zamejskih planincev in članov obmejnih planinskih društev. Sre-

čanje tokrat prireja SPDT, vse podrobnosti pa bomo še javili.

Predavanje o Cerro Torreju

Pred tednom dni je bilo v kinodvorani v Ul. Ananjan v Trstu predvajanje diapozitivov z vzpona na Cerro Torre, ki sta ga 21. novembra lani opravila tržaška alpinista Mauro Pertotto in Stefano Zaleri - »Calicetto«. Plezalca, ki sta kot prva Tržačana preplezala ta 3128 m visoki patagonski očiak, sta prikazala 400 diapozitivov, s katerimi sta nazorno orisala najprej priprave, nato pa vzpon sam. Alpinista sta plezala po Maestrijev smeri ter vzpon opravila v 15 urah.

Jama Vilenica spet odprta

Jama Vilenica, ki se nahaja ob cesti med Sežano in Lpico, bo spet odprta, tako da si bodo lahko turisti in ljubitelji naravnih lepot spet mirno ogledovali to svetovno čudo, ki ga še mi premalo poznamo. Ne smemo namreč pozabiti, da je bila Vilenica prva »turistična« jama na našem področju in

da jo je upravljalo SPDT ob svojem »rojstvu« na začetku stoletja. Jama bo odprta za ogled ob nedeljah od 10. ure dalje, na razpolago pa bo tudi vodič.

Brezno posvečeno nepozabnemu Lucijanu Cergolu

Lansko poletje so jamarji SPDT v treh izmenah skupaj sedem dni raziskovali Kaninske pode. Že prvi dan so na vrhu Male gnile glave naleteli na brezno velikih razsežnosti, kjer so zaradi pomanjkanja vrvi obviseli v globini približno sto metrov. Dno so nato dosegli jamarji iz Kranja, ki so ugotovili, da je brezno 240 metrov globok jašek. Gre torej za drugo največjo navpično v Sloveniji. Prvenstvo namreč še vedno pripada breznu na Ljupah, kjer so namerili 244 metrov čiste vertikale. Novo odkrito brezno so poimenovali po znanem tržaškem alpinistu in jamarju Lucijanu Cergolu, ki se je lani septembra med plezanjem ubil v steni Strme peči v skupini Montaža. Poleg omenjenega brezna so slovenski tržaški jamarji raziskali še 16 jam, globokih od 10 do 40 metrov. (dj)

Naročnina: mesečna 13.000 lir - celoletna 156.000 lir; v SFRJ štivila 300,- din, naročnina za zasebnike mesečno 6.000,- din, trimesečno 17.000,- din, letno 60.000,- din, upokojenci in študenti mesečno 4.500,- din, trimesečno 12.000,- din, letno 45.000,- din. Za organizacije in podjetja mesečno 7.000,- din, letno 75.000,- din.

Poštni tekoči račun za Italijo
Založništvo tržaškega tiska, Trst 13512348

Za SFRJ - žiro račun 51420-603-31593
ADIT 61000 Ljubljana
Kardeljeva 8/II. nad. - telefon 223023

Oglašni - Ob delavnih trgovski 1 modul (šir. 1 st. viš. 23 mm) 60.000 lir. Finančni in legalni oglašni 1 modul (šir. 1 st. viš. 23 mm) 90.000 lir. Mali oglašni 700 lir beseda. Ob praznikih povisek 20%. IVA 18%. Osmrtne, zahvale in sožalja po formatu. Oglašni izdelek Furlanije-Julije krajine se naročajo pri oglasnem oddelku PUBLIST - Trst, Ul. Montecchi 6 - tel. 7796-688, ttx 460270 EST I, iz vseh drugih dežel v Italiji pri podružnicah SPI.

primorski

dnevnik

19. maja 1988

TRST - Ul. Montecchi 6 - PP 559
Tel. (040) 7796-600 - Tlx 460270
GORICA - Drevored 24 maggio 1
Tel. (0481) 83382 - 85723
CEDAD - Stretta De Rubels 20
Tel. (0432) 731190

Odgovorni urednik **Bogumil Samsa**

Izdaja in tiska **ZTT Trst** **FIEG** Član italijanske zveze časopisnih založnikov FIEG

Eksplodizija v tovarni raketnih motorjev v SZ

MOSKVA — Po vesteh iz Pentagona je prejšnji teden v Pavlogradu v Sovjetski zvezi prišlo do strahovite eksplozije v vojaški tovarni, v kateri izdelujejo pogonske motorje za sovjetske medcelinske rakete in trda goriva. Po mnenju vojaških strokovnjakov v Pentagonu bo ta nesreča v veliki meri vplivala na začasno upočasnitev razvojnih programov za pridobivanje trdih goriv in tudi na upočasnitev programa razvoja jedrske strateške oborožitve.

Tovarna se nahaja v Pavlogradu v Ukrajini, približno 800 kilometrov jugozahodno od Moskve in je edina proizvajalka motorjev za nove sovjetske strateške rakete SS-24, ki so jih Sovjeti začeli proizvajati v lanskem letu.

Vest o eksploziji je potrdila tudi ameriška televizijska mreža NBC, kjer je pri poročilih neki vojaški predstavnik ameriškega obrambnega ministrstva poročal, da je do nesreče prišlo že 12. maja, zabeležil pa jo je ameriški izvidniški satelit. Istočasno je vojaški glasnik ministrstva izjavil, da ne rapolagajo s podatki o morebitnih žrtvah eksplozije, vendar pa Američani ocenjujejo, da gre za eksplozijo katastrofalnih razsežnosti, pri kateri je bilo po njihovem mnenju tudi precej mrtvih.

Glavno gibalno je bil rasizem Mlada zakonca načrtovala umor Jesseja Jacksona

NEW YORK — Ameriški varnostni organi so včeraj sporočili, da so odkrili in aretirali dve osebi, ki sta načrtovali umor demokratskega kandidata za bližnje predsedniške volitve, in sicer temnopoltega duhovnika Jesseja Jacksona. Gre za mlajši zakonski par iz Saint Louisa v ameriški državi Missouri.

Policija je preteklega 13. maja aretirala 30-letnega Londella Williamsa in njegovo ženo 27-letno Tammy pod obtožbo načrtovanja umora. Zakonca, ki sta člana znane rasistične skupine »Združenje meča in božje roke«, sta nameravala ustreliti demokratskega kandidata Jesseja Jacksona 4. julija, to je na dan, ko praznujejo neodvisnost Združenih držav Amerike. Neuravnoteženca sta preiskovalnim organom

dejala, da sta hotela ubiti temnopoltega duhovnika zato, ker je imel resne možnosti, da bi postal demokratski izbranelec za končni novembrski dvoboj. Očitno nista podrobno sledila primarnim volitvam, v katerih je Dukakis že osvojil odločilno prednost.

Ko je Jesse Jackson izvedel za namen mladega zakonskega para je novinarjem dejal, da je njegovo življenje v stalni nevarnosti. Že večkrat so mu grozili z umorom, tokrat pa je bil namen v celoti odkrit. Zakonca Williams je namreč prijavil policiji neki anonimni prijatelj, ki je vedel za njune namene. Varnostnim organom je tudi poslal magnetofonski posnetek o pogovoru med Londellom in Tammy, ko sta na domu načrtovala umor demokratskega kandidata.

Požar na sovjetski ladji

V japonskem pristanišču Osaka je včeraj zjutraj izbruhnil požar na sovjetski potniški ladji Primaire. Pri tem je en potnik umrl, deset jih pogrešajo, 22 pa so jih odpeljali v bolnišnico s hujšimi opeklinami (AP)

Rezultate ankete bodo objavili v prihodnjih dneh

FSPN proučuje slovensko javno mnenje

LJUBLJANA — Raziskovalni inštitut fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo bo v prihodnjih dneh javnosti predstavil prve rezultate letošnje raziskave Slovensko javno mnenje, s čimer sta včeraj novinarje na tiskovni konferenci obvestila vodja projekta, dr. Niko Toš, in raziskovalec, dr. Zdenko Roter. Tako je bilo tudi letos 2100 ljudi povprašanih s standardnim vprašalnikom o mnenju, ki ga imajo do najpomembnejših družbenih, gospodarskih in političnih vprašanj. Eno izmed področij, ki so jim letos posvetili po-

sebno pozornost, pa so tudi mednarodni odnosi v Sloveniji (odnos do italijanske in madžarske manjšine, do delavcev iz drugih republik v Sloveniji) in odnos do slovenske manjšine v sosednjih državah in do Slovencev drugod po svetu.

Letošnja raziskava pomeni dvajsetletno sistematičnega raziskovanja javnega mnenja v Sloveniji. Ne bo pa to dvajseta raziskava, saj so bila vmes tudi sušna leta, ko raziskav javnega mnenja v Sloveniji ni bilo mogoče izvesti. Sploh pa je tovrstno raziskovanje v Sloveniji za Jugoslavijo izjemno - v

drugih republikah so bile sistematične raziskave javnega mnenja v sedemdesetih letih ukinjene in še niso uspelo ponovno zaživeti.

Ob stalni raziskavi na standardnem vzorcu letos poteka še vzporedna raziskava na manjšem, s katero se proučujejo mnenjski voditelji (novinarji, književniki, učitelji, duhovniki itd.). S tem se preizkuša tudi možnost za manjše in hitrejše raziskave javnega mnenja, ki so potrebne za merjenje utripa javnosti ob spornih vprašanjih.

D. V.

V Milanu je izdihnila priljubljena televizijska osebnost, žrtev izjav veleskesanca Pandica

Enzo Tortora od Valprede do TV oddaje Portobello

MILAN — Enzo Tortora je umrl včeraj zjutraj, malo po enajsti uri, v svojem milanskem stanovanju na Ulici Piatti. Že pred dnevi se je njegovo zdravstveno stanje pričelo naglo slabšati, tako da se je hčerka Silvia preselila k očetu. Poslanec Marco Pannella je prvi sporočil vest o Tortorovi smrti. V dvorani Palače Montecitorio je pred pričetkom razprave o upravnih reformah vidno ganjen prosil za besedo in rekel: »Rad bi obvestil kolege, da je pred približno pol ure izdihnil Enzo Tortora.«

Vest o Tortorovi smrti je prekinila nekajtedensko premirje, ki je zavladalo, potem ko je medijska zvezda tožila sodnike, ki so jo obsodili na deset let zaporu in zahtevala povračilo moralne škode v vrednosti 100 milijard lir. Televizijska oddaja »Il Testimone«, ki jo vodi novinar Ferrara, je zabeležila prav te poslednje Tortorove besede, njegove zadnje napade na italijansko sodstvo, celo njegove zadnje fotografije, v katerih je bil videti kot senca.

RAI je sinoči ponovila tragično televizijsko oddajo, češ da je enkratni novinarski dokument, dejansko pa je najbrž vprašljivo, kako daleč sega »pravica do kronike«. Kdor je sledil oddaji, ki se je ukvarjala z »afero Tortora«, se morda še spominja, kako barvito je Ferrara opisal ži-

vljenjski prostor, v katerem so bivali ljudje, ki so obtožili Tortoro. Sence so igrale vlogu pijanur in pretepačev, Ferrara pa je po kratkem igranem vložku prepustil besedo hirajočemu Tortori. V splošno neprijetni oddaji pa je »ekshibicionist« Ferrara zadel v črno, ko je Il Testimone - najbrž hote - prikrojil oddajam, ki jih je v svoji dolgi televizijski karieri tako uspešno vodil Enzo Tortora.

Genovežan Tortora je živel v luči in senci televizijskega medija, ki se je komaj rodil, ko je mladi Enzo prvič stopil v televizijski studio. Leta 1956 so ga vzeli v službo, da bi pomagal Silvani Pampanini pri vodstvu ležerne oddaje »Primo applauso«. Tej oddaji so sledile druge televizijske vitrine, v katerih se je voditelj Tortora izkazal predvsem zato, ker je znal trkati na srce gledalcev, njegovo oko pa je bilo že v tistih mladih letih večkrat rošno.

Leta 1959 je vodil sanremski festival, nato pa je javno kritiziral državno podjetje RAI, ki ga je v imenu notranje cenzure izgnalo iz službe. Njegovo »prvo« izgnanstvo je trajalo osem let, v tem razdobju pa se je bivila televizijska zvezda trudila, da bi postala novinarska zvezda. Svoje novinarske spretnosti je izbral predvsem v prvih mesecih po pokolu na Trgu Fontana. Takrat je bil v službi pri dnevniku Resto del Carlino, svoje osebno prepričanje, da je bombo dejansko postavil anarhist Pietro Valpreda, pa je podpiral s tako vnemo, da je bila »anarhična sled« stalno deležna objave na prve strani.

Senzacionalizem je bilo najmočnejše orozje, s katerim je razpolagal Tortora. Nikoli se mu ni odrekel, prej bi moral trditi obratno. Z leti je osredotočil svojo profesionalno pozornost na vsa tista vprašanja, ki ganejo preproste ljudi, poznal je vse strune, na katere je lahko brenkal s pomočjo medija, ki je dostopen prav vsem.

Po povratku v RAI (leta 1977) je žel največ uspehov z oddajo Portobello. Petkovi večeri so tako postali Tortorovo kraljestvo, saj je vsaka oddaja beležila preko 24 milijonov gledalcev. Pravi rekord, ki ga ni uspel prekositi niti Mike Bongiorno. Moč medijske zvezde je omogočila Enzu Tortori, da je zahteval od podjetja RAI dovoljenje za istočasno sodelovanje z državnim podjetjem in Berlusconijevimi mrežami. Kar je zahteval, je tudi dobil, delno, ker je bila njegova prisotnost na RAI izredno dobičkonosna, delno pa tudi zaradi tega, ker je imelo državno podjetje umazano vest. Bivanje pri Berlusconiju ni bilo posebno posebej. Tortora je vodil oddajo Cipria, ki zdaleč ni bila tako dodelana kot Portobello, po katerem se je zgledovala. Reklama je onemogočala »hipnotiziranje« gledalcev, ki jim solza nikakor ni hotela iz očesa. Povratek na RAI je bil obvezen in Portobello je bil še vedno na razpolago, za vogalom pa je na »showmana« prežala sodna afera, ki ga je - vsaj tako je do zadnjega trdil Tortora - ubila.

Na sliki (telefotografija AP): Enzo Tortora, ko ga je že mučila bolezen

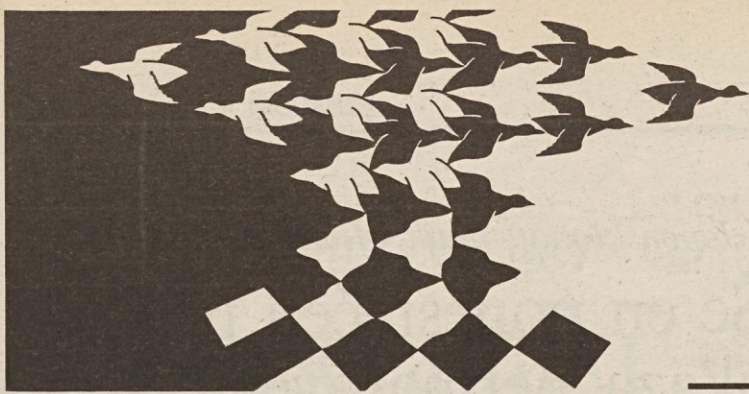
Sodna odisejada je vodila medijsko zvezdo v bolezen

NEAPELJ — Tortora kamorist, Tortora obsojen na deset let zaporu, Tortora nedolžen. Dolga sodna afera, v katero je bila vpletena televizijska osebnost Enzo Tortora, se je pričela marca leta 1983, ko je »veleskesanec« in Cutolov tajnik Giovanni Pandico prvič omenil ime izredno znanega voditelja oddaje Portobello.

V petek, 17. junija istega leta, je policija izvedla lov na kamoriste in aretirala 412 oseb. Med temi se je v lisicah znašel tudi Tortora, ki so ga karabinjerji obiskali sredi noči v rimskem hotelu Plaza, kjer je prenočeval (na sliki). Sodniki so izjavili, da je vsesplošno znani in priljubljeni Tortora »socialno nevaren«, njegovo ime pa naj bi bilo napisano na telefonski rubriki enega izmed »bossov« kamorističnih organizacij. Tortora naj bi razpečeval mamila, prav tako kot Franco Califano.

Tortorova sodna odisejada se je pričela tako. Že v svojih prvih izjavah je medijska osebnost odločno zavrnila vse obtožbe. Sodniki pa so Tortori očitno manj verjeli kot skesanim kamoristom in ga obsodili na deset let zaporu. Sodišče svobode mu je priznalo pravico, da zapusti kaznilnico in ostane v hišnem priporu, medtem ko se je v Neaplju počasi vila preiskava, ki bi morala omogočiti dokončno sojenje Enzu Tortori. Slednji je medtem že kandidiral na listi radikalne stranke in je bil 17. junija 1984 izvoljen v evropski parlament. Politično poglavje Tortorovega življenja je prav tako zapleteno kot njegova sodna afera. Tortora ni bil politik, izbral pa je pot javne tribune, da je lahko branil samega sebe in vse, ki so in še bodo žrtve italijanskega sodstva. Zaradi tega se je Tortora tudi odrekel parlamentarnemu mandatu in se prostovoljno prepustil sodnim oblastem, češ da bodo morali sodniki prej ali slej priznati svojo grobo napako. To se je tudi zgodilo, saj ga je prizivno sodišče opustilo vseh obtožb, RAI pa mu je ponovno odprla svoja vrata in mu omogočila, da je nadaljeval pretrgano oddajo Portobello, kateri je sledil Giallo. Bolezen - kostni rak in rak na pljučih - pa je predstavila za Tortoro novo priložnost, da se je »srečal« s sodstvom. Sodnikom je naprtil krivdo, ki je presegala meje etike in je že segala v patologijo, saj je Tortora trdil, da je zbolel zaradi vsega, kar je moral pretrpeti.

Prilogi na pot

Evropska civilizacija je preplavila planet in z njenim vezivom povezano človeštvo zdaj poskuša, kako bi prodrlo v vesolje. Na tem zmagovalnem pohodu je evropska civilizacija prevladala nad vsako drugo, s katero je prišla v stik, hkrati pa je sprožila val tako globokih posegov v naravno okolje, kakršnih človeštvo v vsej svoji preteklosti ne pomni.

Skrivna duša te nezasišane moči evropskega človeka je njegova znanost. To je vrsta znanja, ki je po svoji naravi javno in torej vsaj v načelu občeloško, univerzalno, kar se je prvič pojavilo pri Starih Grkih, poleg tega pa tesno povezano z akcijo, kot se je dokončno uveljavilo šele v novem veku. Prav zaradi izrednih učinkov, ki jih omogoča, je to znanje včasih deležno pravčatega oboževanja (Comte si je v prejšnjem stoletju celo omislil religijo znanosti), a v zadnjih časih se vse pogostejše pojavlja na zatožni klopi. Ali ni naposled znanost kriva za izkoreninjenost in druge pojave razčlovečenosti v današnjem stehziranem svetu? Ali ni prav ona skovala tisti jedrski Damoklejev meč, ki preti celotnemu človeštvu? Ali ne gre prav na njen rovaš zapisati onesnaževanje okolja in sploh sedanje neodgovorno rušenje naravnih ravnotežij?

Nezaupnico znanosti danes proglašajo že mnogi, bodisi posamezniki kot gibanja, in to večkrat argumentirano. Tako npr. nekateri dokazujejo, da znanost nujno vodi v zablode, če že ne v katastrofe, ker po svoji osnovni naravnosti ne zaobjema stvarnosti v vsej njeni bogati danosti, celotno, ampak jo razgradi na lahko obvladljive elemente, a s tem jo tudi nujno popači in ji dela silo. Argument je brezhiben. Vendar je treba upoštevati, da ista ali vsaj podobna ugotovitev nujno velja za vsako znanje, ki ni popolno, in torej za človeško znanje nasploh. Poleg tega je treba upoštevati, da ima znanost vsaj to prednost, da svojo nepopolnost že vnaprej priznava, saj je po svojem bistvu brezmejno izpopolnjiva oblika znanja (Popper).

Znanosti torej ne kaže oboževati, pa tudi demonizirati ne. V tem duhu bi želeli na straneh naše priloge mesečno (vsaj za zdaj) prikazovati utrinke ali kaj več iz njene bogate in kar bohotne današnje rasti. O njej bomo skušali pisati kot časnikarji, se pravi na način, ki naj bi bil razumljiv čim širšemu krogu bralcev in hkrati verodostojen. Prav zato se bomo redno posluževali sodelovanja znanstvenikov, a tudi ljudi, ki se strokovno ukvarjajo z uporabljanjem znanosti, z njenimi učinki na naravno in človekovo okolje. Tudi pri obravnavanju tehnoloških, ekoloških in drugih povezanih tematik se bomo skušali obdržati v mejah kritičnosti, ki jo poraja zavest, da je vse, kar je človeškega, izpopolnjivo. Posebno pozornost bomo seveda odmerili našemu neposrednemu okolju, upoštevajoč tudi dejstvo, da znanstveno raziskovanje postaja vse pomembnejša razvojna perspektiva v naših krajih, posebej na Tržaškem.

MARTIN BRECELJ

Nov odnos med znanostjo in narodnostjo temelj nove človekove gotovosti

Znanost in etnos v poindustrijski dobi

"Scenarij" družbenega razvoja, ki se je začel odvijati v zadnji četrtini tega stoletja, zastavlja neslutene izzive vsemu, čemur smo se z določeno težavo in celo muko privadili od nastanka industrijske revolucije do danes, vključno z dojemanjem narave znanja in znanosti ter nacionalnega vprašanja. Prelomnica industrijske revolucije je namreč pomenila, poleg nastajanja prej neznanih razrednih konfliktov, predvsem načrtno uporabo znanosti in tehnologije v proizvodnji in, vzporedno, oblikovanje dokaj širokih tržišč v tesni povezavi z institucionalizacijo držav v imenu nacije. Prej svobodni ali naravni etnos, če na to gledamo brez romantike, je postal nekako uklejen v državnost, se spremenil v nacionalnost, preko katere se je začelo podpiranje in standardiziranje kultur, jezikov in seveda etničnih razlik. Določeni etnosi, številčno močnejši, so se tako preko državnostnega nacionalnega ustroja umetno okrepili, zagospodovali šibkejšim in jih skušali asimilirati v imenu "zgodovinskega poslanstva" in seveda manj razglašeni gospodarskih interesov. Klasične "nacionalne vrednote" so v bistvu postale ideološka podlaga dominantnih buržoaznih družbenih plasti za pospeševanje in kontrolo industrijskega razvoja v okviru posameznih nacionalnih držav. Od tu do raznih fašizmov in imperializmov je bil korak večkrat zelo kratek.

"Reductio ad unum" etnosa, kulture in jezika lahko gledamo kot drugo plat medalje nujne standardizacije v industrijskem procesu, ki znanstveno razdeli in poenoti delo, pa tudi prodajo, trgovino in konzum s politično prisilo, ki "funkcionalno" poenoti ljudi (populacijo) tudi v kulturno-jezikovnem smislu. Gospodarski rezultati te dobe so dobesedno kolosalni, kolosalne pa so bile tudi družbene in nacionalne tragedije. Od tu nerazrešljiva prepletenost "nacionalnega" in "razrednega", ki še danes razburja duhove. Znanje in znanost sta bili magmatično pomešani z ideologijami in pretežno v službi oblasti brez prave kritične zavesti. Kritični pogledi pa so bili povsod brez domovine.

V šestdesetih letih tega stoletja pa se začenja pojavljati nekaj novega. Klasične nacionalne države začenjajo postajati premajhne za suvereno obvladovanje gospodarskih procesov. Kapitali in tržišča se vedno bolj razvijajo naddržavno ali transnacionalno. Nekatere mednarodne firme začenjajo igrati pomembnejšo vlogo kot pa posamezne države. Državno-nacionalni ustroji, ki so se rodili z industrijsko revolucijo in s

svojim nastankom zagotovili in omogočili močan razvoj, postajajo pravzaprav ovira za nadaljnji razvoj. Znanje in znanost iz pasivne funkcionalnosti in državno-nacionalne zamejenosti z mednarodnim povezovanjem vedno bolj dobivata funkcijo strateškega proizvodnega faktorja. Ni naključje, da se prav v tem desetletju različni zatirani in zapostavljeni etnosi presenetljivo regenerirajo in da se začenja o znanosti vse bolj kritično razmišljati. Epistemologija se izredno uveljavi kot filozofski in sociološki pristop do znanja in znanosti ter kritično se razpravlja o njenih možnostih, mejah in dilemskih implikacijah.

"Episteme" vedno bolj izriva "dokso", tako kot znanost izriva ideologije. V tem kontekstu si celo lahko razlagamo 68. leto in z njim povezana gibanja kot konec neke dobe in nekega idejno-kategorialnega aparata, istočasno pa kot intuicijo in željo po novem, ki terja nove pristope v družbi, politiki, gospodarstvu, kulturi itd., čeprav je zadovoljivo intelektualno orodje šele v povojih. Ni slučajno, da se prav v tem desetletju začenja uporabljati v družboslovju vrsta novih pojmov, ki jim skušamo dobiti skupni imenovalac pod oznako poindustrijska družba.

Če je na začetku industrijske revolucije kljub očitnemu notranjemu protislovju v družbenem razvoju le prevladovala "vera" v neke družbeno-politične "eshatološke" rešitve v imenu napredka, današnjega človeka praviloma obhajajo občutki zbeglosti in negotovosti. Verjetno najbolj uporabljena beseda v naši dobi postaja beseda "kriza", tako v negativnem kot tudi v pozitivnem smislu: "kriza vrednot", "kriza ideologij", "kriza rasti" v gospodarstvu, v politiki itd., skratka "kriza" kot izraz neke stalne negotovosti in nestabilnosti, pa tudi iskanja. Kar naenkrat — paradoksalno še posebej v tako imenovanih razvitih predelih sveta — se človek vse bolj počuti nagega in bosega, ne glede na očitno materialno izobilje vsega tega, kar obdaja in poplavlja naše vsakodnevno življenje, pa tudi glede na izobilje znanja in znanosti, ki stalno spreminjata poglede na življenje in še posebej na tehnološko-kulturne kontekste in s tem na gospodarsko-politične perspektive. Elektronika, robotika, informatika in biotehnologija so v tem pogledu močan strateški izziv.

Ni naključje torej, da se neprestano postavlja na dnevni red vprašanje "identitete" in "avtentičnosti" tako človeka kot tudi okolja, v katerem človek živi. Kaj smo, kje

smo in kam drvimo, so vprašanja, ki se postavljajo ne samo v vsakodnevnem doživljanju, ampak zlasti v različnih tendencah in nivojih razmišljanja znanstvenikov, umetnikov, politikov in filozofov. Vse to, kakor mnogi trdijo, izraža dejstvo, da se nahajamo v močno nabiti zgodovinski prelomnici, preko katere naj bi prehajali iz industrijske v tako imenovano poindustrijsko družbo.

Ni moj namen, da bi se na tem mestu spuščal v podrobnosti tega prehoda, ki je sicer kompleksen in bi zahteval veliko daljšo analitično razpravo. Vsekakor se je verjetno važno zavedati tega prehoda, ki vsaj periferno začenja imeti določene implikacije tudi pri nas, še posebej, če pomislimo na možnosti, pa tudi na pasti, ki jih takšen proces lahko prinaša za tako specifično stvarnost, kot je slovenska narodnostna skupnost v Italiji. V prvi vrsti sta vprašanje in izziv znanja in znanosti. Zanimivo je npr., da prav perspektive poindustrijskega razvoja, če po eni strani terjajo še izraziteje standardizirane oblike družbenega življenja — od proizvodnje do konzuma, po drugi strani pa nekako ponovno in z močnimi akcenti dajajo prednost vsem tistim oblikam kulturnega izražanja v antropološkem smislu, ki omogočajo ljudem ponovno in neposredno osvojitve lastne etnične identitete, ki jo vsakekar določata jezik in kultura.

Tako naposled prihajamo do ugotovitve, da človek lahko maksimalno proizvaja, samo če črpa iz globine lastne avtentičnosti, če se kot proizvajalec lahko suvereno izraža kot zgodovinsko-kulturni subjekt, če torej, ko nekaj nudi svetu, izraža tudi samega sebe, kar v bistvu pomeni zanikanje homologacije, bodisi v gospodarstvu bodisi v kulturi in politiki. V poindustrijski prelomnici se verjetno v glavnem zastavlja nujna ne samo po vrnitvi ekološke identitete naravi, ampak še posebej po vrnitvi identitete človeku samemu, predvsem etnične identitete v vseh njenih razsežnostih. Kritična znanost podobne poglede odpira in potrjuje. Etnos in episteme v poindustrijski (tudi po-nacionalni?) dobi gresta nekako vstric. Ali se ne morda prav v tej perspektivi odpira možnost novega oblačila in obutve za sodobnega človeka, ki pravzaprav si želi treznosti? Ali ne prestavlja morda prav episteme in etnos glavni vir za novo gotovost in obvladovanje stvari v tem, po svoje fantastičnem razvoju, če seveda želimo, da bo človek vedno bolj subjekt in vedno manj predmet?

DARKO BRATINA

Za izum so Američani William Shockley, John Bardeen in Walter Brattain leta 1956 dobili Nobelovo nagrado

Transistor praznuje 40. rojstni dan in kaže, da se mu obeta nova mladost

Svet znanosti in tehnike slavi letos 40. obletnico izuma transistorja. Leta 1948 je namreč trojica znanstvenikov, poznejših nobelovcev, izdelala prvi transistor, kar je bil gotovo pravi mejnik v razvoju človeške tehnologije. Skupina majhnih med seboj povezanih silicijevih ali germanijevih ploščic, ki je po velikosti enaka skromnemu grahku, je dala duška človeški ustvarjalnosti. V zadnjih 40 letih se je tehnološki svet, če želimo uporabiti zgovoren matematični izraz, logaritmično razvijal. Znanstveniki in tehniki celega sveta so pričeli neusmiljeno tekmovali, komu bo najbolje uspelo izkoristiti enkratno odkritje transistorja. Naskok na rekord se še nadaljuje, kljub temu da je tehnologija že dosegla tako visoko stopnjo, ki jo bo zelo težko korenito spremeniti, gotovo pa jo bo mogoče še izpopolniti.

Transistorji nas vseskozi obdajajo v vsakdanjem življenju. Televizor, radijski sprejemnik, pralni stroj, sesalec, kuhinjska peč, avtomobil, letalo, ladje, brivski aparat, vse to in še marsikaj upravljajo transistorji. Človek se je dandanes že tako privadil elektronskim proizvodom, da je že spregledal izreden pomen obstoja in delovanja transistorja.

TRIJE IZUMITELJI

Kdo so torej bili "Arhimedi" tega, gotovo enega največjih izumov človeštva v 20. stoletju? Imenujejo se William Shockley, John Bardeen in Walter Brattain. Vsi so bili v službi pri ameriškem svetovno znanim pod-

jetju Bell Telephone iz Murray Hilla. Laboratoriji tega podjetja so še danes vodilni v tehnološkem raziskovanju.

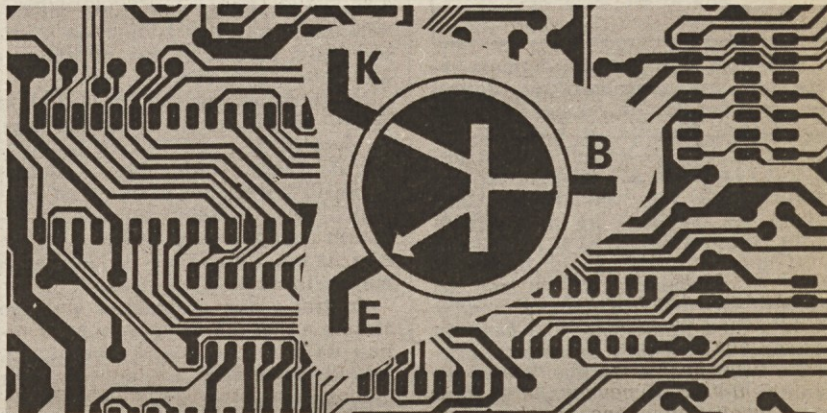
Angleški fizik William Shockley je morda od trojice najzaslužnejši za izum transistorja. V mladih letih se je Shockley preizkušal kot podjetnik, a mu sreča ni bila zelo naklonjena. Pozneje se je posvetil tehnološkemu raziskovanju. V zrelejših letih je med drugim izdelal svojstvene rasistične teorije in je bil eden glavnih pobudnikov t. i. Banke za spermo nobelovcev, ki je svoj čas burila duhove človeštva. Prav zaradi tega "kočljivega" teoretiziranja ga podjetje Bell Telephone leta 1978 ni povabilo na srečanje, na katerem so se zbrali vsi še živeči nobelovci, ki so bili uslužbenci v tem podjetju.

Drugi nobelovec, in sicer ameriški fizik John Bardeen, je bil teoretik slavne trojice. Vse svoje napore je posvetil razmišljanju, kako se obnašajo elektroni, gibajoči se v polprevodnih materialih, kot so npr. silicij in germanij (polprevodnike imenujemo namreč vse tiste materiale, ki niso pravi prevodniki, kot so npr. baker in mnoge druge kovine, ter niti izolacijski materiali, kot so steklo in keramika). Bardeen je pozneje proučeval tudi zakone o superprevodnosti in je med drugim ugotovil, da nekateri materiali izgubijo v celoti lastno električno upornost pri absolutni temperaturi 0 stopinj (v Celzijevi lestvici to pomeni minus 273 stopinj). To Bardeenovo teorijo so prav pred

kratkim uspešno uporabili nekateri znanstveniki, ki so odkrili nove materiale, ki ohranijo superprevodnost do minus 100 C.

Tretji nobelovec, in sicer ameriški fizik Walter Brattain, je umrl lani, ko mu je bilo 85 let. Bil je skromne narave in je vse svoje življenje posvetil raziskovanju. Laboratorij mu je bil pravi dom, saj je v njem delal od zgodnjega jutra vse do poznih večernih ur, večkrat tudi ponoči. Poleg tega, da je bil velik znanstvenik, je bil tudi pravi delavec, saj so bili spajkal, pincete in vsakovrstni izvijači njegovo najučinkovitejše orodje. Brattain je tudi konkretno uresnil vse napore izredne trojice, ki je pred 40 leti izdelala prvi transistor. Kasneje se je Brattain nekoliko nepričakovano posvetil biofizikalnim raziskavam, začenši s proučevanjem krvne koagulacije.

Trojica fizikov je leta 1956 bila deležna največjega svetovnega priznanja, saj so jim v Stockholmu podelili Nobelovo nagrado za fiziko. Izum transistorja je po drugi svetovni vojni korenito spremenil svet. Toda izjemno odkritje je v prvih letih naletelo na gluha ušesa, saj je znanstveni svet imel transistor le za laboratorijsko zanimivost. Prvi transistorji so namreč stali veliko več kot elektronke, ki so imele isto funkcijo kot transistorji, katerih učinek je bil poleg drugega zelo skromen. V nekaterih elektronskih aparatih so elektronke bile poglavitnega in nenadomestljivega pomena. Transistorji namreč niso zmogli na primer ustrezno povečati

V simbolični upodobitvi transistorja črke E, B in K označujejo troje njegovih delov, in sicer emitter, bazo in kolektor

izhodne moči pri ojačevalnikih ter niso pravilno delovali pri zelo visokih frekvencah.

Toda v naslednjih letih so se ti razvili do takšne mere, da so postali neobhodno potrebni pri vsakem novem aparatu. Transistorji so postali znatno cenejši, veliko lažji v primerjavi z elektronkami in so potrebovali prav malo energije, da so pravilno delovali. Elektronke so postopoma šle v pokoj, transistor pa je tako postal vodilna moč v elektroniki. Razvoj transistorja so utrdila tudi tiskana vezja, ki so omogočala trajne in učinkovite električne vezave.

KAJ JE TRANSISTOR

Kako pa je transistor sestavljen? Sestavljajo ga tri silicijeve ali germanijeve ploščice, ena od teh je kristalizirana. Iz vsake ploščice prihaja žica, vsaka pa ima svoje ime: emitter, baza in kolektor. Transistor deluje na sledeč način: če bazi le malo spremenimo električni tok, bomo imeli v izhodu na kolektorju povečano spremembo. Transistor je torej zelo majhen ojačevalnik. Leta 1959 se je transistoru rodil sinček, ki mu je ime integ-

riranec. Ta je znatno manjši, saj mu lahko izmerimo električne kontakte le v tisočinkah milimetra. Toda tehnologija in človeška narava, ki nas večkrat sili v neizprosno izpopolnjevanje, sta v naslednjih letih izoblikovali mikroprocesor. To je popolni računalnik, ki ima površino skromnega kvadratnega centimetra. Če je npr. integriranec iz 70. let lahko memoriral 1000 najosnovnejših informacij, t. i. BIT (iz angleščine Blnary - digit), jih danes lahko že milijon in v kratkem bomo dosegli tudi milijardo. In še bi lahko naštevali.

Toda plodna pot transistorja se še ni zaključila. Iz ZDA prihaja pomembna novica, da je italijanski znanstvenik Federico Capasso izumil nov transistor, ki ne deluje po zakonih klasične mehanike, ampak se opira na Bohrovo, Einsteinovo in De Broglievo kvantno mehaniko. Ta novi transistor naj bi torej v bližnji prihodnosti zamenjal klasični transistor. Ali bo človekovi nadarjenosti uspelo odkriti še kaj novega? No, pa se slišimo ob 50. obletnici transistorja.

MARKO ČUBEJ

Pogovor s starostno slovenskih matematikov prof. Ivanom Vidavom

Matematika je v zadnjih desetletjih na Slovenskem znatno napredovala

Matematika je zelo stara gospa, vendar ima rada le mlade ljudi, mlade matematike. Za našega sogovornika, ki ni več tako mlad - letos namreč slavi svoj 70. življenjski jubilej — pa ta rek očitno ne velja, vsaj čisto dobesedno ne, čeprav ga velikokrat ponavlja. Dokaz te neugasle mladosti so njegove številne znanstvene razprave iz zadnjih let, ki dopolnjujejo njegov že itak bogat opus. Poleg tega še vedno rad predava na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani, od katere se kljub upokojitvi ne more kar tako oddaljiti. Zanj je ta zavod še zmeraj nekakšno družinsko okolje, in prav tu je nastal tudi naš pogovor.

70 let življenja in dela

Matematik Ivan Vidav se je rodil 17. januarja 1918 na Opčinah pri Trstu. Ko je imel dve leti, se je s starši preselil v Maribor, kjer se je šolal do konca klasične gimnazije. Zatem je odšel v Ljubljano in tam diplomiral iz matematike in fizike. Bil je učenec znanega matematika prof. Josipa Plemlja. Študijsko se je nato eno leto izpopolnjeval v Rimu in nekaj mesecev v Parizu. Od leta 1946 do leta 1986 je poučeval matematiko na Univerzi v Ljubljani. Leta 1949 je bil med ustanovitelji Društva matematikov, fizikov in astronomov Slovenije, katerega je še danes aktiven član. Leta 1958 je postal dopisni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, štiri leta pozneje pa njen redni član.

Vidavov opus je izjemno bogat. Napisal je okrog 20 strokovnih člankov in kakih 40 znanstvenih razprav. Izpod njegovega peresa sta tudi prva slovenska matematična visokošolska učbenika Višja matematika I. in II., za katera je leta 1952 prejel Prešernovo nagrado. Pozneje je bil deležen še vrste drugih priznanj, od katerih velja omeniti predvsem Kidričovo nagrado leta 1970 in nagrado AVNOJ leta 1981.

Na začetku svoje znanstvene poti se je prof. Ivan Vidav intenzivno ukvarjal s problemom uniformizacije analitičnih funkcij. Pozneje je prešel na druga vprašanja s področja funkcionalne analize, pa tudi na algebrske probleme v zvezi s polgrupami. Sam ima za svoja največja dosežka teorijo Hermitskih operatorjev in elementov v Banachovih algebrah ter uporabo funkcionalne analize v transportni teoriji elektronov.

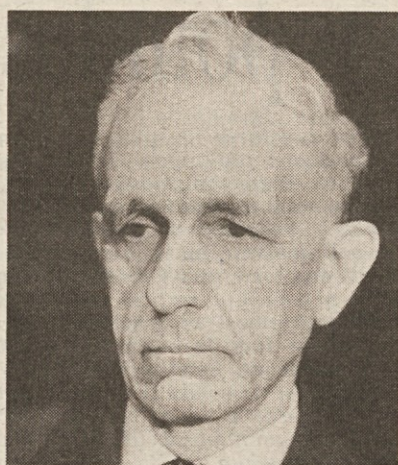
Slovenci smo kot narod imeli vrsto odličnih matematikov, dovolj je, da omenimo le Jurija Vego ali pa Josipa Plemlja, o katerem ste leta 1973 ob 100-letnici rojstva napisali razpravo. Ali mislite, da ima matematika kot znanstvena smer glede na tradicijo na Slovenskem tisto vlogo in ugled, ki si ju zasluži?

»Glede tradicije, ki jo imamo v matematiki, moram reči, da smo res zmogli odlične strokovnjake, vendar je bila med njimi dokajšnja časovna razdalja. Dr. Plemlj, ki me je poučeval v Ljubljani, je bil npr. kar 45 let starejši od mene, med mano in njim sta torej bili dve generaciji razlike. In če se zaustavim pri obdobju stare Jugoslavije, moram reči, da je bilo za tiste čase značilno tudi majhno število univerzitetnih profesorjev. V Sloveniji sta bila le dva in še asistentov nista imela. Tisti, ki je doštudiral matematiko na univerzi, je imel le možnost, da se je zaposlil kot srednješolski profesor, kar pa ni bilo posebno mikavno. Tudi tisti, ki so bili sposobni, so končali na srednji šoli in tam je bilo navadno dosti dela, ki ni dovoljevalo, da bi se ukvarjali z raziskovalnimi dejavnostmi. Če bi bil 15 let starejši, bi tudi mene doletela ista usoda.

Po vojni so se odprla nova delovna mesta, tako da je takoj nastalo pomanjkanje kadrov, zlasti asistentov. Možnosti za študij v tujini takrat žal še ni bilo, dodatna težava pa je bilo pomanjkanje tuje strokovne literature.

Stanje se je zadnje čase precej izboljšalo, saj naša fakulteta razpolaga z bogato knjižnico, poleg tega pa je možnosti za stike s tujimi strokovnjaki in matematiki kar veliko. Društvo matematikov, fizikov in astronomov je med tem časom veliko napravilo za popularizacijo matematike. Vsako leto prireja tekmovanje za matematike in fizike, izdaja list Presek in razne knjige, kot npr. zbirko Sigma.

Iz Slovenije se zdajne čase čedalje bolj izseljujejo strokovnjaki, ki

Prof. Ivan Vidav

odhajajo na boljša delovna mesta v tujino. Je podoben pojav opaziti tudi med matematiki?

»Med matematiki ni opaziti tega pojava. Naša znanstvena smer namreč ne potrebuje dobro opremljenih laboratorijev ali pa visokotehnoloških aparatov, kot to velja za fiziko, ampak zlasti dobro založene knjižnice, ki jih seveda imamo na razpolago.

Kar se tiče kadrovskega vprašanja, naj povem, da se je v okviru podiplomskega študija poleg izobraževalnega področja zadnja leta razvilo tudi področje raziskovanja. Oba ta profila — raziskovalni in izobraževalni — sta tesno povezana, saj je pedagog navadno tudi raziskovalec in obratno. Čeprav po končanem študiju ni problemov pri zaposlitvi, pa je število študentov, ki se odločijo za študij matematike vseeno preskromno.

Vaše razprave so bile vedno usmerjene v aktualne matematične probleme, kar velja zlasti za pod-

ročje funkcionalne analize. Imate načrte tudi za prihodnost?

»Na raziskovalnem področju nimam več nikakršnega načrta, nadaljeval pa bom po vsej verjetnosti s pisanjem strokovnih člankov. Želel bi napisati tudi kako delo, ki bi približalo matematiko ljudem. Opažam namreč, da ni dovolj priljubljena, zato bi širšemu krogu ljudi želel predstaviti zanimiva področja iz matematike.

Vaša rodbina je s Tržaškega. Ali ima oddelek, na katerem ste poučevali, stike z Univerzo v Trstu?

»Oddelek za matematiko in fiziko na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani ima že nekaj časa stike s podobnim oddelkom iz Trsta. Naši profesorji so že nekajkrat predavali v Trstu, tržaški profesorji pa nekajkrat v Ljubljani. Zasluge za sodelovanje med nami in tržaškimi matematiki ima zlasti prof. Aljoša Volčič. Kar nam narekuje sodelovanje, so zlasti skupni problemi, s katerimi se soočamo. V našem primeru je to numerična analiza.

Napisali ste veliko število učbenikov, tako da ste v glavnem zapolnili to vrzel, ki je bila nekoč globoka...

»Ko sem po vojni pisal učbenike, so bili ti namenjeni tako za študij matematike kot za študij tehničnih smeri. Sedaj pa se kaže potreba, da bi morali v vsako posamezno smer napisati specifične učbenike.

Če primerjam sedanjí položaj s položajem pred vojno, moram reči, da je sedaj stanje glede študija matematike na univerzi bistveno boljše. V stari Jugoslaviji ni bilo niti enega primernega učbenika, dovolj strokovnega čtiva je bilo edino na srednjih šolah.

Pogovor zapisal
IVAN VOGRIČ

Japonski matematik Miyaoka se je uštel

Še en ponesrečen poskus dokaza Fermatovega izreka

Če se ozremo v preteklost, lahko ugotovimo, da se človek vedno ubada z istimi problemi. Napredek le počasi širi meje znanja, a nekatera vprašanja ohranjajo večer čar in še danes predstavljajo vzmet, ki poganja človekove napore in vzbuja njegovo radovednost.

Le tako si na primer razlagamo, da se najde kdo, ki vlaga napor, denarna sredstva in najsodobnejšo tehnologijo, da zasleduje Ikarov mit, čeprav je upornost letala na človeški pogon vsaj vprašljiva.

Podobno je tudi v matematiki. Čeprav stalno nastajajo nove teorije in znanstveniki iz celega sveta dosegajo nove rezultate, ohranjajo nezasečen čar stari problemi, kot so Goldbachova domneva, veliki Fermatov izrek, Riemannova domneva itd.

Veliki Fermatov izrek je menda najbolj znan matematični problem. Slavo dolguje svoji enostavni formulaciji, saj jo razume vsaj srednješolec, pa tudi starosti. Nastal je namreč pred 350 leti, pet let pred Newtonovim rojstvom.

Stari Grki so ugotovili, da obstaja neskončno tako imenovanih "pitagorejskih trojic". Pitagorejska trojica je trojica celih pozitivnih števil a , b in c , ki zadoščajo enačbi $a^2 + b^2 = c^2$. Dve taki trojici sta na primer 3, 4, 5 in 5, 12, 13.

Francoski matematik Pierre de Fermat je menil, da enačba $a^n + b^n = c^n$ nima celih pozitivnih rešitev, če je n celo število, večje od 2. Na robu neke knjige je Fermat zapisal sledečo pripombo: »Za ta izrek sem odkril zares čudovit dokaz, za katerega na tem robu ni dovolj prostora«. Nikoli ne bomo vedeli, ali se je Fermat šalil ali ne. In če se ni šalil, ali je v njegovem dokazu tičala napaka, ki je ni opazil, ali pa je njegov dokaz bil zares tako čudovit. Dejstvo je, da petnajstim generacijam matematikov ni uspelo dokazati domneve. Enostavnost izreka je očarala številne matematike in tudi nešteto amaterjev, ki so v stoletjih izdelali na tisoče zgrešenih dokazov. Poskušali so tudi z računalniki, a brez uspeha, saj je problem po svoji naravi neskončen (trojic celih števil a , b , c je neskončno), računalnik pa lahko opravi sicer ogromno, a vedno končno število operacij. Poznamo tudi nekaj delnih odgovorov na problem, ki pa še vedno čaka na dokončno rešitev.

Pred nekaj meseci se je med izvedenci po celem svetu razširila razburljiva novica: znani japonski matematik Miyaoka je končno dokazal veliki Fermatov izrek! O tem so pisale specializirane revije, pa tudi dnevni tisk. Dnevnik Unità je npr. 9. marca posvetil novici članek na petih kolonah. Vsi so sicer uporabljali pogojnik, saj je bila previdnost po tolikih neuspehih na mestu.

Matematiki, posebno tisti, ki se niso ukvarjali s tem problemom, so bili navdušeni. Izvedenci so bili nekoliko manj zadovoljni: najdragocenejši zaklad je pripadel nekemu drugemu.

Povedati je treba, da je matematika skoraj nepregleden gozd različnih teorij in da je sporazumevanje tudi med visoko izobraženimi matematiki pogosto težavno. Nespecializiran poklicni matematik bi menda potreboval več kot pet let za to, da bi razumel Miyaokajev dokaz; nekako tako, kot če bi se izvedenec za indoevropske jezike hotel naučiti kitajščine.

A pred nekaj tedni se je bliskovito razširila novica, da je dokaz zgrešen! Sam Miyaoka je s pomočjo svojih kolegov ugotovil, da je v dokazu tičala neopazna, a neodpravljliva napaka.

Miyaoka je z Olimpa padel na zemljo. Kazalo je že, da se bo človeštvo vedno spominjalo njegovega imena, a zadovoljiti se bo moral z minljivejšim priznanjem svojih sodobnikov.

Matematika pa mogoče prav zaradi njegovega neuspeha ohranja svoj čar. Bo človeštvo kdaj uspelo ugnati Fermatov zagonetni izrek?

ALJOŠA VOLČIČ

Brez znanstvene analize bi se med njimi večkrat težko znašli

Često je povsem prikrita marsikatera važna lastnost materialov, ki polnijo naš vsakdan

Materiali so stalni spremljevalci našega življenja. Njihov obstoj, oblikovanje in uporaba so bistveno povezani s človekovim bivanjem na tem planetu. Zgodovino našega razvoja merimo s tega vidika, saj imenujemo stopnje kulture naših prednikov po materialih, ki so jih v tistih dobah uporabljali. Zato govorimo o kameni, bronasti in železni dobi. Kako imenovati čas, v katerem živimo, pa pustimo našim potomcem, ker bi bila vsaka izbira preveč osebna.

Če se danes kjerkoli ozremo okoli sebe — na delovnem mestu, na ulici, na svojem domu — zlahka ugotovimo, da živimo sredi množice najrazličnejših materialov, ki pa jih na podlagi njihove notranje zgradbe in zunanjih lastnosti porazdelimo v tri velike vrste: keramične in kovinske materiale ter plastične mase.

Znotraj vsake posamezne vrste so razlike v oblikah in uporabi tako velike, da bi se brez znanstvene utemeljitve težko znašli.

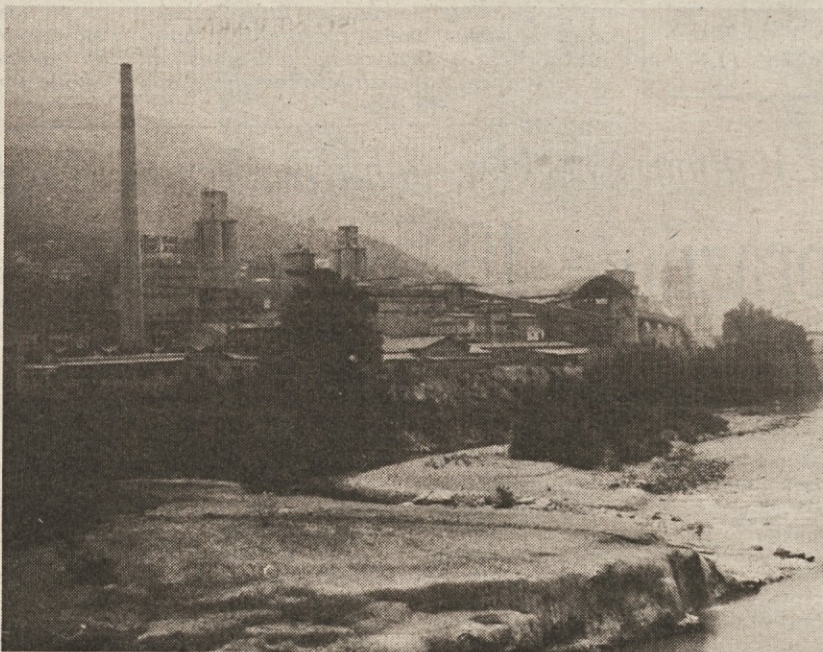
CEMENT IN OPEKA TESNA SORODNIKA

Kdo bi npr. brez pomisleka rekel, da cement spada v isto vrsto materialov kot opeka, ki je sicer tudi gradbeni material, a se uporablja popolnoma na drugačen način in ima popolnoma drugačne lastnosti. Vendar je s kemičnega, boljše in bolj natančno povedano, z vidika notranje, atomske zgradbe tako, ker so v ključni fazi tehnološkega postopka proizvodnje cementa in opeke prisotne tipične keramične sestavine, ki jim pravimo oksidi. Seveda ne gre za iste okside, ker bi sicer morali iz cementarne in iz opekarnice dobivati podobne proizvode. Taki kriteriji, ki nam jih stopnja današnje znanosti daje na razpolago, nam omogočajo poenostavljanje obilice informacij o lastnostih materialov in njihovo razvrstitev v omenjene tri glavne razrede.

POGLED V CEMENTARNO

Pa si oglejmo bolj od blizu, kaj se dogaja pri proizvodnji cementa in opeke, saj imamo cementarno v Trstu, blizu Gorice v Anhovem in tudi v Čedadu, opekarno pa so kar na gosto posejane po deželi.

Cementarna potrebuje surovino, ki po svoji sestavi mora vsebovati štiri okside: kalcijevega, silicijevega, alu-

Industrija gradbenega materiala SALONIT v Anhovem pri Novi Gorici je med večjimi cementarnami v naših krajih

minijevega in — neobvezno, ker poznamo tudi beli cement — železovega. Te sestavine pa niso vedno in v zadostnih količinah istočasno prisotne, razen v primeru posebne vrste kamenine, ki se imenuje lapor. V takem primeru se cementarna zalaga iz ene same "jave" (kamnoloma), vendar je npr. tržaška povezana tudi s kamnolomom apnenca, navadnega kraškega kamna, ki je kemijsko kalcijev karbonat in kot tak najbolj primeren, da v vrtilnini peči cementarne pri temperaturi okoli 1000 stopinj Celzija razpade v ogljikov dvokis in za pridobivanje cementa neobhodno potrebni kalcijev oksid. Zmes štirih oksidov ni obstojna in v pogojih proizvodnje cementa — temperatura višja od 1250 stopinj C. — se tvori sestavine, ki jim, zmlitim v fin prah, pravimo cement. Njegova lastnost je, da se ob kemičnem delovanju vode spreminja v trdno maso. Da je prisotnost vode temeljne važnosti, se zlahka prepričamo z enostavnim poskusom kar na domači mizi. Dovolj bo zmociti vsako posebej dve žlici — tudi kuhinjski — cementa: eno z vodo in

drugo npr. z bencinom. Iz ene se bo strdila trdna kepa, druga pa bo po izhlapiju bencina ostala praktično nespremenjena.

O PEKI OPEKE

Opeka nastaja pri žganju ilovice ali gline, ki jo je človek v svoji zgodovini najbolj zgodaj začel razumno uporabljati: najstarejši žgani glinasti izdelki — lončene posode — zaznamujejo začetek neolitika ali, če hočemo, tehnološkega razvoja, ki se je od tedaj vedno bolj širil in izpopolnjeval in ki traja še danes. Vse se je začelo, ko je nekoč človek opazil, da se je ilovica pod njegovim kuriščem strdila v trden kamen. Ker je ilovica v svoji običajni obliki gnetljiva in se da ročno oblikovati, je bil naslednji korak najbrž sad slučaj: oblikovana gmota gline, puščena ob ognju, se je strdila in to je potem vodilo k oblikovanju okrasnih predmetov in posod ter njihovo peko: ta postopek se je širil in zorel v obrt, industrijo, umetnost.

Podlaga vsemu pa je znanstveno potrjena lastnost ilovice, da pod vplivom segrevanja pri visoki temperatu-

ri spreminja svoje naravne lastnosti in prehaja v proizvod, ki je uporaben za različne namene: imamo in poznamo predmete iz najfinejšega porcelana, navadno lončevino in opeke najrazličnejših oblik in funkcij. Skupni vsem tem pa so v njihovi osnovni sestavi tisti oksidi, katere vsebujejo vsi materiali, ki jih prištevamo h keramičnim.

Znanost torej pomaga spreminjati naravne surovine — apnenec in lapor v cement, glino v opeko; zaman bi mešali zmliti apnenec in lapor z vodo — nikoli ne bi dobili ničesar, kar bi se strdilo in postalo trdo kot kamen. Prav tako bi lahko ilovico gnetli in oblikovali v enostavne oblike, jo sušili na soncu: zid iz takega materiala bi se sesul pod lastno težo.

NI VSE ZLATO...

In še enostaven primer, kako človek v svojo korist spreminja lastnosti kovine. Vsi poznamo srebro in njegov značilni lesk: vendar večina srebrnih uporabnih predmetov ni iz čistega srebra, pač pa iz zlitine srebra in bakra. Da je tako priča vtisk številca 925, ki je na takih izdelkih obvezen in pomeni, da je na vsakih 1000 sestavnih enot — atomov — 925 enot srebra in 75 bakra. Teh 75 tisočink je dovolj, da se lastnosti čistega srebra, ki je mehko in se naglo pokrije s plastjo oksida ter tako počrni, toliko spreminijo, da je dovolj trdno za izdelovanje uporabnih predmetov in okrasov, ki črtno dosti počasneje.

V tej zvezi velja omeniti tudi najbolj zlahtno kovino — zlato. Njegova kvaliteta se v draguljarstvu meri v karatih. 24-karatno je čisto zlato, ki karata za izdelovanje zlatnine ni uporablja, ker je premehkko. Navadno so zlatnarski izdelki 18- in 14-karatni. Ti se razlikujejo po barvi in lesku — po zlato rumeno, rdeče, zeleno, belo "zlato", kar je odvisno od večje ali manjše prisotnosti drugih kovin, ki se stapljajo v zlitino (srebro, baker, cink, nikelj, platina). Tako zlato, pravilneje povedano njegova zlitina, primernejše za "uporabo" in morda vna pogled bolj privlačno, vendar vemo, da je v našem "zlato", če je 18-karatno, 750 delov pravega zlata in 250 tisočink drugih kovin.

JURIJ SLOKAR

Z njimi preučujejo zgradbo materije, vse bolj pa jih uporablja tudi tehnika

Pospeševalniki - biljardne palice jedrskih fizikov

NAJMANJŠI DELCI IN NJIH ISKANJE

Ne glede na to, kako daleč pogledamo v zgodovino človeka in znanosti, vedno opazimo, kako je človek poskušal spoznavati svet okoli sebe, razumeti procese v njem in jih uporabiti sebi v prid.

S posebnim zanimanjem je človek vedno razmišljal o sestavi sveta in o njegovih prvinah. Grški filozof Empedoklej je za osnovne prvine ali elemente postavil ogenj, zrak, vodo in zemljo, ki naj bi sestavljali popolno in nespremenljivo bazo za vso materialno realnost. Leukip in Demokrit sta uvedla pojem "atoma" kot najmanjšega, nedeljivega in nevidnega delca snovi. Znanstveno je bil ta koncept potrjen šele v 19. stoletju. Takrat so poznali 92 elementov in so privzeli, da svet sestavlja 92 osnovnih, nedeljivih delcev, ki med sabo spojeni v mnogih različnih tvorijo vse neelementarne snovi — spojine. Leta 1911 je britanski fizik Ernest Rutherford s poskusom dokazal, da je atom nekoliko podoben planetarnemu sistemu in da ga sestavlja atomsko jedro in oblak elektronov, ki ju veže elektrostatična sila. Tako je torej tudi atom (atomos - nedeljiv) sestavljen iz še manjših delcev — protonov, nevtronov in elektronov, ki so jih tedaj proglasili za osnovne delce — tako rekoč za nove "atome".

Slika sveta je tedaj izgledala razmeroma preprosta. Vse snovi naj bi bile sestavljene iz teh treh delcev. Pred približno 40 leti pa so znanstveniki opazili obstoj novih delcev, ki so prihajali iz vesolja in se niso skladali z nobenim od znanih delcev. Začelo se je obdobje iskanja in razvrščanja novih delcev. Preko 300 jih je bilo

kim kotom, vemo, da ravna ploskev stoji poševno; če se odbijajo pod različnimi koti, pa ima predmet zakrivljeno obliko, ki jo s pomočjo računalnika lahko izračunamo in izrišemo. Slika bo tem bolj natančna, čim več poskusov bomo napravili.

Namesto biljardne kroglice uporabljajo fiziki hitroleteče elektrone, protone ali druge delce, namesto biljardne palice pa napravo, ki ji rečemo pospeševalnik.

Danes se elektronski pospeševalnik nahaja v skoraj vsakem gospodinjstvu - to je slikovna, katodna cev v TV sprejemniku ali računalniškem monitorju. Elektroni, ki izstopajo iz žareče nitke na koncu katodne cevi, se pospešujejo pod vplivom visoke napetosti, priključene na srednji del katodne cevi (ca. 10.000 voltov). Zaleptijo se v zaslon in ob trku oddajajo energijo v obliki svetlobnega žarka. Curek elektronov je seveda treba pravilno krmiliti, da v pravem trenutku pride na pravo mesto in tako po točkah izriše celo sliko. Človekovo oko je prepočasno, da bi zaznalo potovanje pikice po zaslonu, zato vidi sliko kot celoto.

VRSTE POSPEŠEVALNIKOV

Prvi pospeševalniki se od katodne cevi niso močno razlikovali. Dolge vakuumске cevi so imele na eni strani izvor elektronov - žarečo kovinsko žičko, na drugi pa je bil obroč pod visoko napetostjo, ki je elektrone privlačevala k sebi in jih tako pospeševala. Na podoben način sta zgrajena Van de Graffov pospeševalnik in LINAC (LINear ACelerator), le da pospešujeta delce do bistveno večjih energij. V obeh potujejo elektroni v ravni črti, zato se imenujeta linearna.

stveniki odločili izdelati okrogle pospeševalnike, v katerih gredo delci večkrat po isti poti. Izkoristili so lastnost nabitih delcev, da v prečnem magnetnem polju spreminjajo svojo smer oz. krožijo. Okroglo posodo so prerežali in dobili polovici v obliki črke D. Rahlo so ju razmaknili in jih priključili na izmenično napetost, ki delce pospešuje. Nad posodo, ki se nahaja v visokem vakuumu, so močni magneti, zaradi katerih delci zavijajo. Tako naprava se imenuje ciklotron. Ioni z majhno energijo vstopajo v ciklotron v sredini, med pospeševanjem opisujejo spiralo in v večjo energijo izstopajo na obodu ciklotrona.

Betatron je v krog zavita cev, v kateri krožijo delci, pospešujejo pa se zaradi spremenljivega magnetnega polja. Na Institutu J. Stefan imajo betatron, s katerim pospešijo delce do 33 MeV.

SINHROTRONI

Danes so najpomembnejši pospeševalniki sinhrotroni. V njih pridobivajo delci energijo med kroženjem po zaključeni cevi, ki je pri nekaterih dolga kar 27 km. V Hamburgu gradijo pospeševalnik HERA, ki bo pospeševal dve vrsti delcev - v eni bo tekkel curek elektronov, v drugi pa v obratno smer protonski curek. V zaželenem trenutku bodo curka usmerili tako, da se bosta zaletela, in merili porazdelitev razpadnih produktov.

V globini 10 do 20 m bo tekkel jašek s premerom 3,2 m. V njem bosta cevi za pospeševanje elektronov in protonov, cev s tekočim helijem za hlajenje močnih superprevodnih magnetov, naprave za vzdrževanje visokega vakuumu in električne instalacije. Na nekaj mestih vzdolž cevi bodo detektorski sistemi, ki bodo beležili smeri, poti pogostosti raznih delcev.

Pri trkih delcev z veliko energijo se rodijo novi delci. Pogoji za to je, da je za reakcijo razpoložljiva energija večja od mirovne, lastne energije delca, ki naj nastane. To opisuje znana Einsteinova enačba $E=mc^2$, ki pove, da se pri jedrskih reakcijah masa lahko spremeni v energijo in obratno. To je tudi vzrok za gradnjo vedno sposobnejših pospeševalnikov - z njimi bo možno najti nove delce in opaziti manjše in finejše podrobnosti v njihovi strukturi.

POSPEŠEVALNIKI NISO NEVARNI

Seveda se človek sprašuje o nevarnostih, ki jih morda prinese gradnja takih pospeševalnikov. Slabe izkušnje z bombami in nesrečami jedrskih elektrarn so nam pred atomi, jedri in radioaktivnostjo vcepile nekaj strahu.

Pospeševalnik je kljub svoji velikosti, zapletenosti in dejstvu, da z njim raziskujemo jedrske reakcije, popolnoma nenevarna stvar. V njem ne poteka nobena verižna reakcija, ki bi (kot v jedrskih reaktorjih) mogla pripeljati do eksplozije. Ne uporabljajo razpadajočih - radioaktivnih snovi in take snovi tudi ne nastajajo kot stranski produkti. Energija, ki jo med delovanjem porabi raziskovalni center v Hamburgu, je res velika - znaša 1/50 celotne porabe mesta Hamburg - toda ta energija se porabi za vzdrževanje krmilnega magnetnega polja (kot v televizorju), za produkcijo tekočega helija za hlajenje magnetov, za vzdrževanje visokega vakuumu v 6 km dolgih ceveh. Energija celotnega curka protonov ali elektronov pa približno ustreza energiji 15-tonskega kamiona, ki vozi s hitrostjo 100 km/h.

Dokaz za to, da je sinhrotron nenevaren za okolico, je na neki način spet pospeševalnik v Hamburgu. Njegova cev je speljana pod stadionom, mestnim parkom, pod polji in stanovanjskimi četrtmi. Tudi dostop do naselja je preprost - pri vratarju ni treba oddati niti osebne izkaznice. Zelo pogosti so odprti dnevi tega inštituta, ko se obiskovalci lahko seznanijo z vsem, kar se inštituta tiče.

ČEMU SLUŽIJO?

Seveda si tako ljudje, ki se s tem ne ukvarjajo, kot znanstveniki, ki na projektih delajo, venomer zastavljajo dve vprašanji: kakšni bodo rezultati takih raziskav in čemu se jih pravzaprav lotevamo. Pri bazičnih raziskavah je težko natančno napovedati, kaj natančno bomo z njimi pridobili in kdaj. Ko so znanstveniki Boyle, Dalton in Watt delali poskuse s plini, niso niti slutili, da bo na rezultatih njihovih izsledkov stoletje in pol temeljil ves promet in industrija - parni stroj. Brattain in Shockley nista

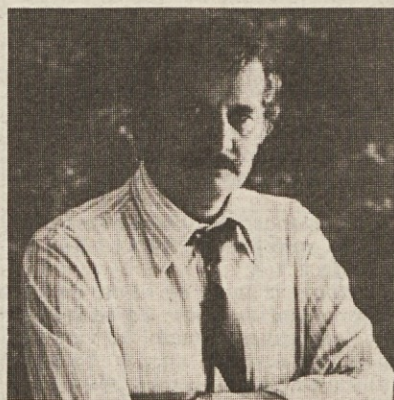
mogla napovedati, da se bodo iz preprostega transistorja, narejenega takoj po vojni, razvile mikroelektronika, računalništvo in kibernetika, da bodo ljudje s pomočjo tega stopili v vesolje in prodrli v svet mikrodelcev. Kdo bi slutil, da bodo iz vesoljskega programa izšli tudi novi materiali, kot so teflon, ki ga danes najdemo v vsakem gospodinjstvu. Lahko si torej rečemo, da naše raziskave gotovo ne bodo brezplodne, da pa natančno ne

vemo, kaj bo rezultat. Kot pravi butalski kovač iz zgodbe Milčinskega: Če bo šilasto, bodo vile, če bo ploščato, bo lopata.

In čemu se človek loteva vsega tega? Kaj je v njem, kar ga sili k nenehnemu spreminjanju sveta in razmišljanju o njem? Od kod večna želja po novih spoznanjih? Kdo ve? Morda je bil odgovor res skrit v Evinem jabolku, kdo ve? SAŠO AVSEC

Knjiga fizika Luciana Fonde

O težavnem rojevanju tržaškega sinhrotrona

Prof. Luciano Fonda

Ko se naelektrjeni delci gibljejo pospešeno, sevajo. To seveda velja tudi, ko se gibljejo pospešeno po prečnih magnetnih poljih v sinhrotronih. V tem primeru govorimo o sinhrotronskem sevanju. Ta pojav je prvi podrobneje preučeval Julian Schwinger ob koncu druge svetovne vojne. Graditelji in uporabniki sinhrotronov so ga sprva imeli za nadlego, saj tako rekoč omejuje uporabo pospeševalnikov, s katerimi si fiziki prizadevajo, da bi delcem vtisnili čim večjo energijo (s sevanjem jo pač izgubljajo). Toda kaj kmalu se je izkazalo, da bi ta stranski proizvod lahko s pridom imeli za glavnega. Sinhrotronsko sevanje je namreč mogoče uporabljati za meritve in druge raziskave v fiziki, kemiji, biologiji, medicini in sploh v tehniki in tako so na začetku osemdesetih let začeli graditi sinhrotrone druge generacije prav z namenom, da bi jih izkoriščali kot vire sinhrotronskega sevanja.

Med takšne sinhrotrone bi moral soditi tudi tržaški. Zaradi svoje tehnološke izpopolnjenosti bi moral biti ne le druge, marveč že tretje generacije. O njegovem nelahkem spočevanju in rojevanju, ki se še pravzaprav ni niti zaključilo, pa že govori obsežna knjiga. Izšla je v teh dneh pri tržaški založbi Italo Svevo z naslovom "Operazione sincrotrone a Trieste (1980-1987). Storia di una iniziativa scientifica" ("Operacija sinhrotron v Trstu (1980-1987). Zgodovina neke znanstvene pobude"). Avtor je pravi oče tržaškega sinhrotrona, to je tržaški fizik Luciano Fonda. (Nobelovec Carlo Rubbia, ki ima zdaj glavno besedo pri projektu, je v resnici k njemu pristopil šele kasneje.)

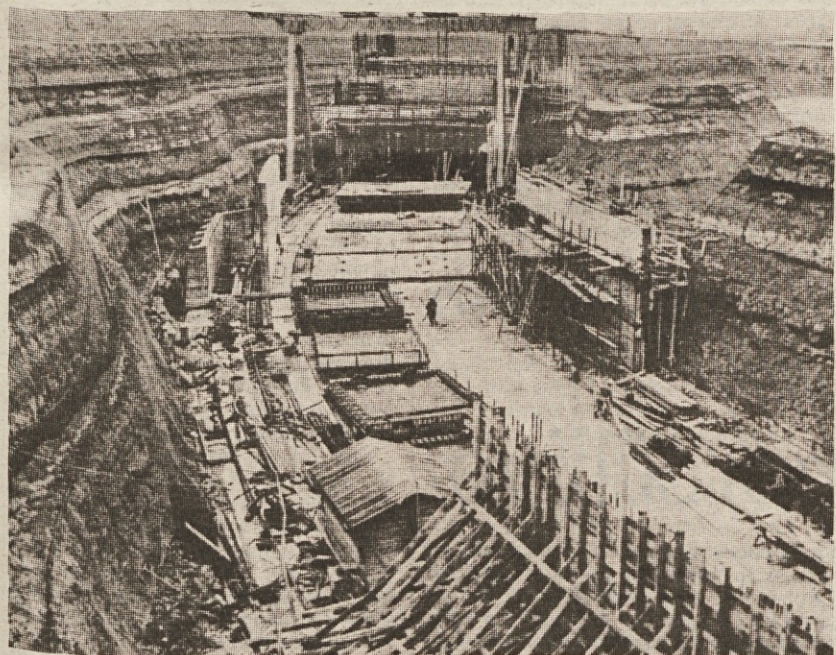
Fonda začenja svojo pripoved z obiskom, ki ga je opravil novembra 1980 pri tedanjem ministru za znanstveno in tehnološko raziskovanje Pierluigiju Romiti, da bi predstavil kandidaturu Trsta za sedež evropskega laboratorija za sinhrotronsko sevanje (ESRF). Med pomembnejšimi aduti, s katerimi je tržaški fizik razpolagal, je bilo tudi dejstvo, da so evropski strokovnjaki deset let po prej zelo ugodno ocenili bližnji Doberdob kot možno lokacijo protosin-

hrotrona, ki ga je Evropska organizacija za jedrsko raziskovanje (CERN) naposled zgradila v Ženevi. Toda ne ta adut ne drugi argumenti niso zadostovali in tako je Trstu že drugi spodletelo, da bi postal sedež evropskega pospeševalnika: oktobra 1984 so se Francozi in Nemci, ki so pri zadevi imeli odločilno besedo, dokončno dogovorili, da bo ESRF zrasel v Grenoblu.

Italijanska vlada se je takrat za gradnjo ESRF na Tržaškem zelo potegovala in je v ta namen že vnaprej nakazala večjo vsoto denarja (kakih 80 milijard lir). Ko je postajalo jasno, da tržaška kandidatura ne bo prodrila, pa se je Fonda skupno s svojim tržaškim kolegom Renzom Roseiem pojavil s predlogom, naj bi v Trstu zgradili podoben, dasi manjši stroj kot v Grenoblu (z energijo 1,5 do 2 namesto 5 gigaelektronvoltov), za kar bi od vlade nakazani denar kril dobršen del stroškov. Ta predlog je kmalu osvojil novi minister za znanstveno in tehnološko raziskovanje Luigi Granelli in tako se je začela sedanja, še nedokončana zgodba tržaškega sinhrotrona.

Ob prebiranju, kaj vse je Fonda v osmih letih počel za uspeh "operacije sinhrotron v Trstu", se v bralcu seveda porodi občudovanje do človeka, ki se je znal po porazih dvigniti in se z novim zagonom boriti za idejo, v katero je verjel. Prav zaradi tega pa bo najbrž tržaški slovenski bralec nekoliko razočaran, ko bo prebral, kar je Fonda napisal o nasprotovanju slovenskega življa gradnji sinhrotrona pri Bazovici. Potem ko je na kratko zabeležil stališče Slovencev, po mnenju katerih bi lahko stroj zgradili npr. znotraj starih meja Centra za raziskave pri Padričah, je Fonda zapisal: »Velik je bil v tej fazi (iskanja lokacije, op. p.) doprinos Carla Rubbie, ki je s svojimi številnimi eksorciističnimi posegi na kraških zborovanjih prikazoval svetlobni generator ne kot "bavbav", marveč kot sredstvo, ki bi lahko prineslo blagostanje krajanom, če bi le znali izkoristiti ponujajočo se priložnost. Argumente slovenske manjšine je porazil s tezo, da bo mednarodna razsežnost laboratorija omogočila večje razumevanje njenih etničnih problemov...« (str. 240).

Naj nam bo dovoljena pripomba. Ni nam znano, da bi kdo med Slovenci videval v sinhrotronu strašilo. Nasprotovanje lokaciji pri Bazovici in zagovarjanje one znotraj starih meja Centra za raziskave ne izhajata iz kake panike pred "bavbavom", marveč sloni na racionalnih argumentih. Trditev, da taka struktura, kot je sinhrotron, lahko načne etnično strnjenost območja okrog Bazovice, že po zdravi pameti ne more biti iz trte izvita. In če bo "poražena", kot Fonda pravi, bi si dovolili resno podvomiti, da se bo to zgodilo zaradi racionalne moči teze, ki jo je iznesel Rubbia. M. B.

Gradnja protonskega sinhrotrona leta 1967 v Ženevi. Preden je bila izbrana ta lokacija, je obstajala možnost, da bi ga Evropska organizacija za jedrsko raziskovanje (CERN) gradila pri Doberdobu

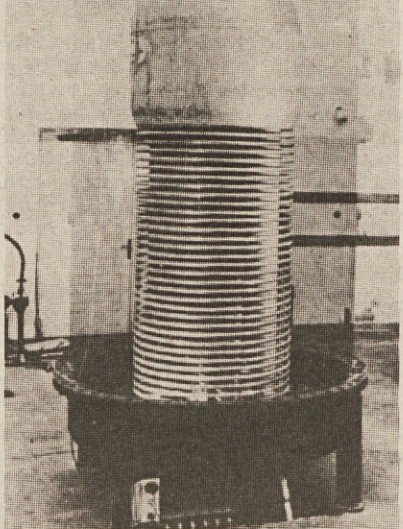
odkritih od tedaj in zadnjih 20 let se vrsta sposobnih teoretskih fizikov trudi izdelati ustrezno teorijo, ki bi popisala in pojasnila njihovo obnašanje. Ugotovili so, da so tudi protoni in nevtroni sestavljeni. Vsakega sestavljajo po trije kvarki, ki jih trenutno imamo za osnovne delce. Poleg njih so osnovni delci še elektron, nevtroni in nekateri drugi.

Težave so predvsem v tem, da je te delce težko "opazovati". Optični mikroskop popolnoma odpove. Valovna dolžina svetlobe je malo manjša od tisočinke milimetra, atom je približno 10-tisočkrat manjši, proton pa milijardokrat manjši. Opazovanje in merjenje atoma z mikroskopom na vidno svetlobo bi bilo torej kot merjenje debeline lasu z merilom, ki ima črtice, zarisane vsakih 10 metrov. Rentgenska svetloba je zaradi krajše valovne dolžine malo boljša - z njo lahko opazujemo strukturo nekaterih molekul, še natančnejši pa je elektronski mikroskop. Še vedno pa sta za opazovanje osnovnih delcev mnogo pregraba.

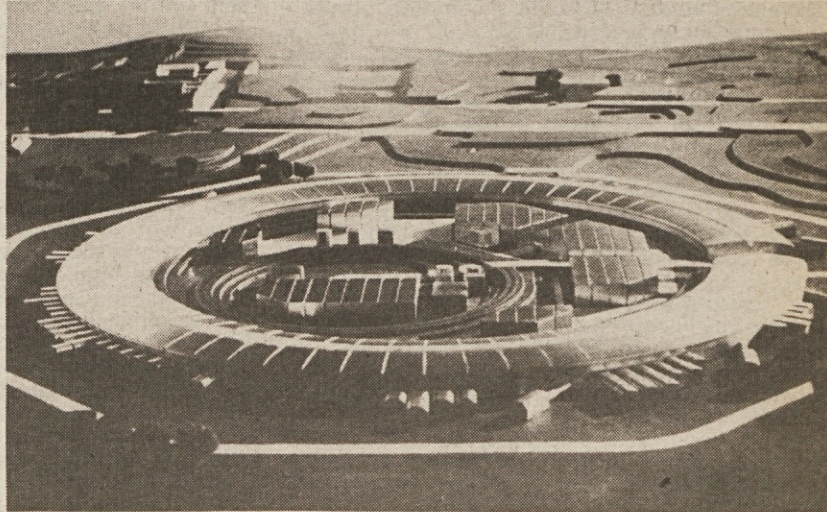
KAJ SO POSPEŠEVALNIKI

Znanstveniki si pri opazovanju majhnih delcev pomagajo drugače. Delec, ki ga "opazujejo", obstreljujejo s curki drugih delcev in gledajo, v katero smer se ti delci odbijajo oz. sipljejo.

Poskus lahko ponazorimo z biljardno mizo, na katero postavimo predmet neznane oblike in ga pokrijemo, da ga ne vidimo. Če se kroglice, ki jih pošljemo v predmet, vedno odbijajo v smeri nazaj, sklepamo, da se odbijajo na ravni pravokotni ploskvi; če se vedno odbijajo v desno pod ena-

Elektrostatični pospeševalnik za pospeševanje protonov do kinetične energije 2 MeV, ki so ga izdelali na Institutu J. Stefan v Ljubljani

Takšna bi lahko bila zunanost tržaškega sinhrotrona

Za sožitje z naravo

Skrb za okolje je osebna zadeva vsakega Zemljana

Ne vemo, kako se je v domnevni praskupnosti začelo tekmovanje med ljudmi v smislu kdo bo koga. Ta kdo bo koga se imenuje lahko tržna konkurenca, olimpiada, lahko pa se mu reče tudi genocid ali vojna, naj bo krvava ali hladna. V tej bolj vojni kakor igri je dobila status igralca za nekaj časa tudi narava: človek bo premagal naravo, podredil si jo bo, smo se učili. Človeštvo je ustoličilo novo Sveto Trojico: razvoj, napredek, rast. Ali drugače: proizvodnja, potrošnja, zadovoljenost. Prišlo je do pravega izbruha bližnjic k blagostanju, zadovoljivosti, celo o sreči se je govorilo.

Če polegemo črto pod vsem okvirno zarisanim, se nam vsota vsega bojnega prerivanja ljudstev na Zemlji, našega načina gospodarjenja in premagovanja narave izteče v strah za preživetje, če ne kar v napoved katastrofe. Ogroženost okolja je planetarna.

V zvezi s stanjem in varstvom okolja so nam na splošno spominsko najbližje hude nesreče v Černobilu, Bhopalu, na Renu, v Sevesu, manj splošna pa je zavest, da je težave z okoljem povzročilo tisto, kar nas kot stranski proizvod proizvodnje in potrošnje do nedavnega skoraj ni zanimalo — tisto, kar je odhajalo za večino ljudi vsaj na kratek rok nemoteče v zrak, v vodo in tla. Sedaj je in bo še dolgo časa naša pozornost osredotočena prav na stranske proizvode, ki so kot odpadki spremenili kakovost ozračja, voda in tal, s tem pa so se spremenili življenjski pogoji za rastlinski in živalski svet ter človeka. Za nekatere žive vrste so se ti pogoji že toliko spremenili, da so odgovorile z izumrtjem.

Pri ugotavljanju posledic stranskih proizvodov na okolje si danes tudi z znanostjo ne moremo vedno pomagati. Ne vemo, kaj vse se dogaja v atmosferi pod vplivi različnih dejavnikov, presenetilo nas je umiranje gozdov, ki je v marsičem še nepojasnjeno, predvsem pa ne vemo, kaj bo umiranje gozdov prineslo v prihodnosti, tudi ne vemo, kaj pomeni izumrtje rastlinske ali živalske vrste. Smo preprosto pred kopico ugank. Marsikaj od dogajanja v okolju ostaja nepojasnjeno, z gotovostjo pa vemo, da je danes prizadeta Zemlja kot celota. Vemo tudi, da bo čiščenje in samoočiščevanje okolja trajalo še dolgo potem ko bomo sposobni preprečiti uhajanje škodljivih snovi v okolje, ker je že dosedanje onesnaževanje bistveno prizadelo Zemljo.

Mogoče nas je prav spoznanje o onesnaženosti okolja pripravilo k temu, da razmišljamo kot Zemljani. (Pošiljka strupenega zraka iz ZDA je lahko namenjena naravnost v Tržaški zaliv.)

Vsekakor je na poti nova zavest, ki izhaja iz tega, da nima smisla premagovati narave, da se lahko živi samo v sožitju z njo. Za sožitje je potrebno spoštovanje naravnih zakonov. K tej zavesti spada, da varstvo okolja ne pomeni samo zahtev po nameščanju čistilnih naprav. Pomeni nov pogled na svet, nove in oživljene stare vrednote, nov način gospodarjenja, drugače pojmovano konkurenco, korenito odpoved oboroževanju in vojni kot sredstvu za urejanje meddržavnih in mednarodnih odnosov, nov način kmetovanja in prehranjevanja, pomeni novo solidarnost. Pomembno je, da vse več ljudi jemlje varstvo okolja kot svojo osebno zadevo.

V tem uvodnem zapisu v vrsto člankov o varstvu okolja velja opozoriti ravno na osebni vidik. Brez tega je vse zaman. Skrb za okolje je osebna zadeva vsakega Zemljana, naj se bori proti načinu ribarjenja, ki uničuje življenje v Tržaškem zalivu ali proti gospodarskemu redu, ki omogoča izvažanje umazanih tehnologij v manj razvite dežele. Tudi, če se ne bori za nič, je hote ali ne hote udeleženec v sistemu, ki še vedno močno onesnažuje.

Resda imamo državo, stranke, gibanja zelenih in strokovnjake, ki se ukvarjajo z varstvom okolja. Tudi, če bi jim povsem zaupali (kar pa se večkrat izkaže kot škodljivo), nas vsi naštetih ne morejo nadomestiti v starševski vzgojni skrbi, ne v sto drugih vlogah, v katerih lahko tako ali drugače vplivamo na okolje.

Pravijo: okolja nismo podedovali, sposodili smo si ga pri vnukih.

LOJZE PETERLE

Vprašnji, ki ju je ornitologija razmeroma pozno odkrila Kako in zakaj se ptice selijo

V starih časih so ljudje mislili, da preživijo lastovke zimo v globokih jamah in špranjah, da zgubijo vse perje in otrple dočakajo pomlad. Čeprav so že v 16. stoletju nekateri postavili v dvom to teorijo in začeli razmišljati o morebitni selitvi ptic, je še v 18. stoletju slavní švedski naravoslovec Linné bil strasten zagovornik stare, za nas smešne teorije. Znanstvene temelje za preučevanje selitev je postavil konec 19. stoletja danski ornitolog Mortensen. Od takrat je postalo vprašanje selitve eno najbolj zapletenih, a zato še bolj privlačnih problemov ornitologije.

Kam odletijo jeseni lastovke in kaj jih žene, da v kratkem času prepotujejo ogromne razdalje med domačimi kraji in južnoafriškimi savanami? Kako se orientira mlada ptica, ki se prvič podaja na pot, kako vpliva vreme na selitve in zakaj se nekatere ptice selijo podnevi, druge pa ponoči? Sodobni raziskovalci so dobili bolj ali manj izčrpane odgovore na nekaj teh vprašanj, veliko pa jih je še ostalo nerešenih.

Splošno znano je, da se vse ptice ne selijo; glede na to ločimo tri kategorije, to so selivke, klateži in stalnice. Med stalnice uvrščamo pri nas na primer žolne, detle in vrbce, ki se tudi v hudih zimah ne odselijo; seveda živi največ stalnic v krajih, kjer so razlike med poletjem in zimo manjše. Zato je tudi razumljivo, da srečujemo vse manj stalnic (in več selivk), ko se pomikamo iz toplih krajev ob ekvatorju proti poloma. Klateži pa se po končanem gnezdenju razpršijo na bolj ali manj dolge razdalje; velikokrat pa je razlika med klatežem in prav selitvijo precej nejasna. Eden izmed takih klatežev-selivcev je pri nas škorec. Prave ali izrazite selivke jeseni popolnoma zapustijo gnezditveno območje in se odpravijo v kraje, kjer je hrane dovolj, spomladi jih pa neka notranja sila žene nazaj. Ptice se seveda ne selijo pred zimo kot tako, ampak zaradi pomanjkanja hrane; prav tako se jeseni ne selijo vse ptice na jug, nekatere vrste, ki so vezane na morsko hrano, se odselijo na sever in preživijo dolga obdobja na odprtem morju. Nekatere vrste selivk zapustijo gnezditveno področje v času dejanskega pomanjkanja hrane (to so tako imenovane vremenske selivke), ostale pa že veliko prej (nagonske selivke); pri teh odloča čas

Kukavica je izrazita selivka; njeno značilno oglašanje slišimo že sredi aprila. Primerek na sliki je bil obročan na ornitološki postaji pri izlivu Soče

selitve edinele tako imenovana notranja ura. lastovke spomladi žene notranja ura, da se vračajo sredi marca; pri tem velikokrat naletijo na slabo vreme in celo na sneg. (Tako lahko popolnoma razumemo ljudski pregovor, ki pravi, da ena lastovka le ne naredi pomladi). V tem primeru pticam ne preostane drugega kot pogin ali pa vrnitev v kraje z ugodnejšimi vremenskimi razmerami. Take povratne selitve se pojavljajo pri vrstah, ki priletijo k nam zgodaj spomladi (kmečka in mestna lastovka).

Velika večina ptic se jeseni seli od sredine avgusta do oktobra, čeprav se posamezne vrste začnejo premikati že sredi julija, zamudnice pa ostanejo pri nas vse do novembra. Pomladanska selitev (oziroma vrnitev) je pa iz več razlogov krajša; čeprav se začneja pri nekaterih vrstah že sredi februarja, se pa glavina vrača med marcem in koncem aprila. Glavni vzrok za to je kombinacija dejavnikov, med katerimi je zelo važno delovanje hormonskih žlez, na katere vplivajo zunanji dejavniki, posebno svetloba oziroma dolžina dneva. Daljšanje dneva spomladi vpliva na hipofizo, ki začne izločati hormone, ti pa učinkujejo na razvoj spolnih organov in seveda s tem v zvezi na obnašanje ptice in na njeno selitev. Biologi so s številnimi poizkusi dokazali,

da so ptice podajo na koncu preteklega gnezditvenega obdobja in jesenske selitve podvržene spontane- mu in stopnjujočemu se procesu pripravljanja na pomladansko selitev in na novo gnezditveno sezono.

Preden se ptice podajo na včasih tudi več tisoč kilometrov dolgo pot, si morajo nabrati zadostno zalogo energije v obliki podkožne tolšče; prav te zaloge tolšče lahko ornitologu, ki je ptico ujel, povedo, kolikšna je pripravljenost živali na selitev. Kombinacija vseh naštetih dejavnikov in nenazadnje tudi ugodno vreme končno sprožijo selitev.

V teku tisočletij so si ptice izbrale določene selitvene poti, ki se velikokrat izogonej odprtemu morju in visokim goram. Za storklje in večino ujed je značilno, da potekajo njihove selitvene poti čez Gibraltar in Bosporsko ožino, v manjši meri pa preletijo tudi Italijo in se čez Sicilijo podajo v Afriko. Vse tri poti so izrazito kopenske, saj se izogonej večjim razdaljam na odprtem morju, to pa zato, ker izkoriščajo te vrste ptice-jadranci dvigajoče se stolpe toplega zraka, ki se tvorijo nad kopnim in tako omogočajo jadranje z najmanjšo porabo energije. Seveda je tako letenje možno samo podnevi, in to še največkrat okoli poldneva, ko se zemlja dovolj segreje; ponoči se pa seli večina drobnih ptic pevk (kot sta na primer taščica in slavec), ki porabijo dan za iskanje hrane in nabiranje energij za nočni let. Nekatere vrste, kot so na primer škrcanci in škoric, pa se selijo tako podnevi kot ponoči.

Številni eksperimenti so pokazali, da imajo ptice velike orientacijske sposobnosti; orientirajo se s pomočjo zvezd in sonca, pa tudi s pomočjo zemeljskega magnetnega polja. Zelo važen je pri tem tudi spomin: ptice naj bi si zapomnile poleg domačega gnezditvenega območja tudi pokrajine, gorovja, reke, obale in otoke, ki jih srečujejo na poti. Zato ni nič čudnega, da se lastovke, ki so preletele dolgo pot iz južne Afrike, vračajo v isti kraj, če že ne v isto gnezdo.

Da bi ugotovili, kam ptice odletijo jeseni, katere so njihove selitvene poti, kdaj na primer odpotujejo odrasle ptice in kdaj mlade in še marsikaj, si raziskovalci pomagajo tako, da ulovijo čim večje število ptic in vsaki nataknejo na nogo aluminijast obroček. Na obročku, ki je seveda zelo lahek in živali sploh ne bo motil, so vtisnjene zaporedne številke in oznaka ter naslov obročkvalnega inštituta. Če slučajno ujamejo ptico kje drugje ali pa jo najdejo mrtvo, lahko s pomočjo oznak na obročku ugotovijo, od kod je bila ptica in v kolikem času je preletela določeno pot; ob tem lahko zarišejo še bolj ali manj točno selitveno pot. V Italiji koordinira delovanje različnih obročkvalnih postaj Istituto Nazionale di Biologia della Selvaggina in Bologne, v Sloveniji pa za obročkovanje skrbijo Prirodoslovni muzej in Ljubljani. Ptice lovijo povečini s stoječimi najlonskimi mrežami; ker mreže ne vidijo, se zaletajo vanjo in zdrsnejo v poseben žep, ki nastane, ko teža ptičjega telesa obremeni elastično mrežo. Ptice brez posebnih težav rešijo iz mreže, ji nataknejo obroček, določijo vrsto, spol in starost, jo izmerijo in stehajo in jo takoj zatem izpustijo. Celo opravilo ne traja več kot tri minute. Da bi obročkane ptice lažje ponovno ujeli kje drugje, morajo ornitološke postaje obročkati vsako leto veliko število ptic, saj velik odstotek selivk propade na selitveni poti, bodisi zaradi izčrpanosti bodisi zaradi naravnih plenilcev in slabega vremena. Za marsikatero ptico pa raziskovalci kljub temu še ne vedo, kako poteka njena selitev, tako da je ta veja ornitologije ostala še polna privlačnih neznank.

KAJETAN KRAVOS

Medicina ne odobrava vsega, kar je kozmetiki všeč

Zakaj preobilno sončenje ni priporočljivo

Sonce je za večino ljudi pojem svetlobe in toplote, za njegove moderne malikovalce pa je tudi glavni vir zagorelosti. V strogo znanstveni analizi sonce vse to tudi je. Sončne svetlobe ne sestavljajo samo žarki iz vidnega spektra (svetloba) in infrardeči žarki (toplota), temveč prodirajo do nas tudi ultravijolični (UV) žarki, ki stimulirajo posebne celice v naši koži, da proizvajajo več temnega pigmenta — melanina.

UV ŽARKI IN NJIH UČINKI

UV žarki leže med rentgenskimi in vijoličnimi žarki vidne svetlobe, to je med valovnimi dolžinami 100 in 400 nm (nm = nanometer). Delijo se v kratkovalovne UVC žarke (z valovno dolžino 200 do 280 nm), srednjevalovne UVB žarke (280 - 315 nm) in dolgovalovne UVA žarke (315 do 400 nm).

UV žarki predstavljajo tri odstotke celotne energije, ki jo oddaja sonce. Ker njihova valovna dolžina sovpadajo z absorpcijskim spektrom molekul DNK (dezoksiribonukleinske kisline), ki so nosilke genetskega kodeksa vseh živih bitij, bi direktno UV sevanje uničilo vse, kar je na zemlji živega, ko nas ne bi varovala zaščitna plast ozona v zgornjih plasteh atmosfere. Ozone onesposobi v celoti UV sevanje, tako da doseže zemeljsko površino le njegov neznamenat del.

Ozon in UV žarki so med seboj zelo tesno povezani, saj prav UVC žarki z valovno dolžino manj kot 243 nm v velikih višinah cepijo molekulo kisika (O₂) na dva atoma prostega atomskega kisika (O). Slednji je zelo reaktiven in se pod vplivom drugih snovi, ki so prisotne v atmosferi, združi z molekulo kisika v ozon (O₃ + O = O₃). V nižjih plasteh stratosfere in v troposferi nastaja ozon iz dušikovega dioksida (NO₂). Ozon, ki nastaja tako ali drugače pa spet vstrkava UV žarke, krajše od 315 nm. Vsi ti procesi skoraj povsem očistijo sončno svetlobo njenih škodljivih primesi.

V zadnjih časih se veliko razpravlja o ozonski plasti v atmosferi. Iz satelitskih opazovanj je razvidno, da sta nastali v tej opni dve "luknji", skozi kateri lahko UV žarki nemoteno prihajajo do nas. Ozon razkrajajo tako imenovani prosti radikali, tako da katalitično pospešujejo njegovo preobrazbo v navaden molekularni kisik. Med temi radikali so najpomembnejši klor in brom iz raznih kemikalij in dušikov oksid iz umetno gnojene zemlje.

Popoln atmosferski filter prepušča žarke z dolžinami od 292,5 do okoli 800 nm in še žarke iz infrardečega spektra.

UVC žarke večinoma absorbira atmosfera. S temi žarki je treba računati predvsem v astronautiki in alpinizmu. V medicini jih izkoriščamo predvsem za dezinfekcijo, saj zaradi reakcije z molekulami DNK uničujejo bacile.

UVB žarki imajo celo vrsto škodljivih učinkov, a so po drugi strani nujni za življenje. Odgovorni so za tvorbo vitamina D in torej posredno uravnavajo celoten metabolizem kalcija, da omenim samo enega izmed najpomembnejših učinkov. Po izpostavljanju tem žarkom koža takoj pordeči in lahko pride celo do opeklin. Zaradi učinka na melanocite pa UVB žarki posredno povzročajo povečano tvorbo pigmenta in torej zaželeno potemnitev kože. Ti žarki ne prodrejo skozi steklene šipe in tudi v koži pridejo samo do spodnjih plasti vrhnjice.

UVA žarki so dosti bolj prodorni, saj steklo zanje ni nobena ovira, v koži pa pridejo do usnjice in tam uničujejo elastinska in kolagenska vlakna, zaradi česar se koža prej postara. Zato je povsem zgrešeno prepričanje, da niso škodljivi UVA žarki, ki jih nekateri uporabljajo za domače sončenje. UVA žarki povzročajo potemnitev določenih predstopenj kožnega pigmenta v rjavi melanin. Ker se ta učinek pokaže že po nekaj urah, govorimo o neposredni pigmentaciji, ki po svoji intenzivnosti in trajnosti ne doseže posredne, od UVB žarkov odvisne zagorelosti.

Intenzivnost UV sevanja je odvisna od geografske širine, višine sonca na nebu (ki je spet odvisna od letnega časa in ure dneva), od nadmorske višine (v hribih je zrak čistejši in atmosfera bolj redka), od odbijanja žarkov na vodi, pesku, snegu in skalah. V nekaterih obdobjih, ko se poveča delovanje zvezde Sonce, kar mi na zemlji vidimo kot sončne pege, se poveča tudi količina UV žarkov. Sedaj smo spet na pragu enega izmed teh obdobji. Zato je prav, da posvetimo nekaj besed rakotvornosti sonca in predvsem UV komponente njegove svetlobe.

O RAKOTVORNOSTI SONCA

Za bazilom, ki je izredno počasi napredujoč kožni rak in ki ga je mogoče skoraj popolnoma pozdraviti, je že zdavnaj ugotovljena vzročna povezava s soncem. Že stare medicinske knjige govorijo o tem raku kot o raku kmetov in pomorščakov, torej ljudi, ki so zaradi svojega poklica kronično izpostavljeni soncu. Razen tega obstaja bolezen — xeroderma pigmentosum, pri kateri kožne celice niso sposobne same popraviti napak, ki jih vsak dan povzročajo UV žarki na DNK; ti bolniki že v otroštvu zbolijo za kožnim rakom na mestih, ki so izpostavljeni soncu.

Tudi za spinaliom, ki je bolj redek kožni rak, je skoraj gotova njegova povezanost z izpostavljanjem sončnim žarkom, vendar vplivajo na njegov nastanek tudi nekatere kemične snovi, predvsem katrami.

Za melanom, ki je najhujša oblika kožnega raka, pa so bili raziskovalci dolgo v dvomu. Mela-

nom sploh ni bolj pogost pri ljudeh, ki so poklicno izpostavljeni soncu, in tudi se ne pojavlja pogostejše na mestih, kot so obraz in roke, ki so najbolj v stiku s sončnimi žarki. Nasprotno: melanom je veliko bolj pogost pri ljudeh iz višjih družbenih slojev in na mestih, ki so navadno pokrita z obleko.

Iz obsežnih epidemioloških študij je razvidno, da v zadnjih letih skokovito narašča število bolnikov s tem rakom in da je število obolelih za melanomom povezano z zemljepisno lego države. Z zemljepisno širino upada moč sončnih žarkov in in z njo pogostost kožnega raka.

Protislovno je dejstvo, da je melanom redek med črnci in v nekaterih sredozemskih državah. Verjetno tiči razlaga tega pojava v dejstvu, da je temna polt obramba pred prodiranjem UV žarkov v globlje plasti kože, kjer se celice razmnožujejo in so bolj izpostavljene vsem tistim faktorjem, ki lahko sprožijo rakavo spremembo neke celice. Zanimivo je dejstvo, da imajo UV žarki zaščitno vlogo proti škodljivim učinkom njihovega lastnega prekomernega doziranja. Ta zaščitna funkcija temelji na ustvarjanju pigmenta - melanina, še bolj pa na odebelitvi vrhnje plasti kože. Ta dva pojava usposabljata kožo za sprejem mnogo večjih doz žarkov, ki bi jih sicer mogla brez škode sprejeti, saj je vsakomur znano, da prenese sonca vajena, porjavljena koža dosti več kot blede. ki jo prvič izpostavimo sončnim žarkom.

Bleda koža, ki je nenadoma izpostavimo veliki količini UV žarkov, naj bi bila najbolj občutljiva za rakotvorne učinke teh žarkov. Vedno več raziskovalcev je prepričan, da lahko sprožijo melanom akutne insolacije, predvsem v otroštvu. Ameriški dermatologi priporočajo uporabo visokozaščitnih krem proti soncu pri odraslih in predvsem pri otrocih. Sončenje naj bo postopno, v urah, ko žarki niso zelo močni. Posebno pozorni morajo biti ljudje s svetlo poltjo, svetlimi lasmi in očmi, torej ti, ki počasi zagorijo.

Iz študije, ki so jo opravili pred nekaj leti, je razvidno, da naša dežela prednjači v Italiji po številu umrlih za kožnim rakom, predvsem melanomom, verjetno zato, ker je pri nas veliko ljudi s tako imenovanim keltskim tipom kože.

Možnost, da se na koži razvije melanom, je posebno velika pri tistih, ki že naravno imajo veliko število nevsos. Če ste že prekoračili trideseto leto in ste opazili, da se je kateri izmed vaših nevsosov povečal, spremenil barvo, da boli ali krvavi, ali pa se je nekje na koži pojavila kaka temna novotvorba, je vsekakor bolje, da čimprej obiščete kakega specialista. Zgodnja diagnoza raka namreč pomeni velikokrat stoodstotno ozdravitev.

MAJDA KOŠUTA